

YENİ ÇAĞ

- x x: Lenin yılı
- G. Husak: Lenin'in Parti öğretisi ve Çekoslovakya'nın durumu
- D. Nemeş: Leninizm ve dünya sosyalist sistemi
- x x: Leninizm ve çağımız
- J. Prajki: 1969 olaylarına toplu bir bakış
- V. Perlo: Tekellerin saldırısı
- O. Müller: Raystag yangını olayının içyüzü
- x x: İttifaklar politikasının başarısı
- S. M. Budyoni: Vorosilq'un ölümü
- x x: Komünist partilerinden haberler

1 (67)
Ocak
1970

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

Lenin yılı

1970 yılı Lenin yılıdır. 22 Nisan'da Vladimir İliç Ulyanov-Lenin'in 100'üncü doğum yılı tamamlanacaktır. Onun teorisyen olarak dehası, siyasal uzakgörüşlülüğü, sınıf savaşını ve sosyalist toplum kuruculuğunu yönetme sanatı, çağdaş dünyanın devrimsel değişiminde büyük bir rol oynamaktadır. Marks gibi, Engels gibi Lenin de bütün dünyanın malı olmuştur.

Lenin, Marks ve Engels tarafından yaratılan bilimsel komünizmi her yönden geliştiren büyük bir düşünür olarak tarihe geçmiştir. İçinde yaşadığımız gerçekler âlemini tanıtmaya ve değiştirme aracı olan, komünist ve işçi partilerinin elinde güçlü bir ideolojik ve politik bir silâh ödevi gören devrimci materyalist diyalektiği uygulama alanında herkese örnek olmuştur. Lenin, Marksizmin, pratik eylemleri yöneten bilimsel bir teori olduğunu öğretmiştir. Oportünizmin her biçimine karşı amansızca savaşmıştır.

Lenin, büyük bir devrimci, yeni tipte ilk proleter partisi olan Bolşevik Partisinin kurucusu, dünyada ilk defa zafere ulaşan sosyalist devrimin yöneticisi, ilk proleter devletin ve Sovyet Sosyalist demokrasisinin yaratıcısı olarak tarihe geçmiştir. Yalnız işçi hareketinin değil, uluslararası komünist ve işçi hareketinin de tecrübelerini, dünya bilim ve kültürünün başarılarını genelleştirmiş ve yaymıştır.

Lenin, emperyalizme ve gericiğe karşı yılmaz bir savaşçı olarak tarihe geçmiştir. milliyetçi ruhtaki liderlerinin hainlikleri, «solcular»ın siyasal maceracılıkları ve Marksizmden her çeşit sapmalar karşısında Lenin, ardıcıl proleter enternasyonalizminin bayrağını, sosyalizmin, barış ve halklar arasında dostluk bayrağını daima yükseklerde dalgalandırmıştır.

Leninizm, çağımızın, kapitalizmden sosyalizme devrimsel geçiş çağının, yeni toplumun, sosyalizmin gelişme çağının Marksizmidir.

Leninizm, tarihsel gelişmenin ve çağdaş tekniğin ortaya çıkardığı aktüel sorunların çözümlenmesine yardım etmektedir. Leninizm, devrimci düşüncenin, devrimci eylemin canlı kaynağıdır.

Lenin'in emperyalizm hakkındaki öğretisi, zamanımızdaki devlet-tekel kapitalizminin içyüzünün açıklanmasına, geniş anti-emperyalist güçlerin, kapitalist düzene ve saldırı harplerinin çıkarılmasına karşı, barış ve sosyal ilerleme uğrunda aktif savaşa geçirilmelerine yardım etmektedir. Lenin'in, işçi sınıfının yönetici rolüne, işçi sınıfıyla köylülerin ve bütün diğer emekçilerin ittifakına dair öğretisi, devrimci taktik ve stratejinin, sosyalizm kuruculuğu biliminin temel prensibi haline gelmiştir. Leninizmin örgütlenme prensipleri, parti hayatı normları ve demokratik santralizm ilkeleri, komünist ve işçi partilerinin eylemlerinde, uluslararası ve ulusal menfaatleri sosyalizmin zaferi için bağdaştırmada temel ilkeler ödevi görmektedir. Leninizmin sosyalist devrime dair öğretisi, bugün de kapitalist ve kapitalizm-öncesi gelişmenin çeşitli düzeylerinde bulunan ülkelerde sosyalizme devrimle geçişin yol ve biçimlerini hazırlamada temel metottur. Lenin'in, sosyalizm ve komünizmin kuruluşuyla ilgili olarak formüle ettiği ödevler, yeni toplumun maddi-teknik temelinin nasıl kurulacağını, bu topluma özgü ilişkilerin nasıl biçimlendirileceğini ve yeni toplum kurucularının nasıl eğitileceklerini başlıca yönleriyle göstermektedir.

Leninizm, enternasyonal bir öğretilir, her ülkenin özel koşullarına göre yaratıcı şekilde uygulanan Marksist bilimdir. Leninizme bağlılık, komünist hareketinin bütün başarılarının garantisidir.

Lenin'in öğretisini klavuz edinen uluslararası devrimci hareket, yeni bir düzeye ulaşmıştır. Dünyanın birçok memleketlerinde Marksist-Leninist partiler kurulmuş ve güçlenmiştir. Komünist hareket, dünya çapında bir güc haline gelmiş, çağımızın en etkili politik gücü olmuştur.

Leninizm yeni dünya kurucularının yenilmez öğretisi haline gelmiştir. Komünist ve İşçi partileri Uluslararası Danışma Toplantısında oybirliğiyle kabul edilen «Vladimir İliç Lenin'in doğumunun 100'üncü yıldönümüne ilişkin Çağrı»da şunlar belirtilmektedir: «Bir grup ülkede sosyalist devrimin zaferine ulaşması, dünya sosyalist sisteminin doğması, kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin kazanımları, eski sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki halkların bağımsız toplumsal-politik eylemler alanına çıkması, emperyalizme karşı savaşın görülmemiş ölçüde gelişmesi, çağımızın temel ihtiyaçlarına cevap veren Leninizmin tarihsel doğruluğunu göstermektedir.»

Barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşan herkes, parlak bir örnek olan Lenin'in hayat ve faaliyetlerinden, hayat verici fikirlerinden esinlenmektedir. Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısına katılanların, Büyük Lenin'in doğumunun 100'üncü yıldönümünün ona lâik bir şekilde kutlanmasına dair çağrısı, dünyada geniş yankılar uyandırmıştır.

Bütün dünyada bu yüce yıldönümünün törenlerle kutlanması için komünistlerin yönetimi altında hararetle hazırlıklar yapılmaktadır. Sömürülenlerin, ezilenlerin, haksızlığa uğrayanların mutluluğu adına, yeryüzünde sosyalizm ve barışın zaferi uğrunda Lenin tarafından yapılanlar sonucunda emekçilerin ona besledikleri sınırsız sevginin, Lenin'e şükranın örnekleri o kadar çoktur ki, bunları saymak imkânsızdır. Bugünlerde geniş ölçüde yarışlar düzenliyen sosyalist ülkelerdeki emekçiler, üzerlerine aldıkları görevleri vaadesinden önce yerine getirmek, sanayi ve köy ekonomisi üretimini artırmak için savaşıyorlar. Komünist ve işçi partileri, büyük Lenin'in jübilesini daha faal devrimci eylemlerle, kitleler arasında politik ve ideolojik çalışmaları artırarak karşılamaktadırlar.

Komünist ve işçi partileri, V. İ. Lenin'in 100'üncü doğum yıldönümüyle ilgili olarak özel kararlar alıyor, leninizmin propagandası ve Lenin'in bıraktığı teorik mirası geliştirmek için plânlara hazırlıyorlar. Birçok partilerin sâflarına 1970 yılı sonuna kadar yeni Leninistler katılacaktır. Muazzam komünistler ordusu sıralarına girenlere, jübile parti kartları ve Lenin'in resmini ihtiva eden rozetler verilmektedir. Birçok ülkelerde komünistler ve ilerici toplum fonksiyonerleri Lenin jübilesinin hazırlıkları içinde, komünist ve işçi partilerinin kuruluşlarının elliinci yılını kutlamaktadırlar.

Birçok ülkede bu dünya çapındaki tarihsel olayın kutlanması için jübile komiteleri kurulmuştur. Komünist ve işçi hareketinin tanınmış simaları, demokratik ve ilerici örgüt ve derneklerin temsilcileri, barış savaşçıları ve sanatçılar, gençlik liderleri, kadın hareketlerinin temsilcileri, kurtuluş savaşı yöneticileri vb. bu komitelerde ödev almışlardır. UNESCO Genel Kurulu, V. İ. Lenin'in doğumunun yüzüncü yıldönümünün kutlanması, onun hümanist fikirleriyle pratik eylemlerinin ekonomik ve sosyal hakların, kültür alanındaki hakların gelişip gerçekleştirilmelerindeki tarihsel etkilerinin belirtilmesi için geniş tedbirler alınmanı öngören özel bir karar kabul etmiştir.

Zamanımızda milyonlarca insan Lenin'i okumakta, ondan bilgiler edinmektedir. Komünist ve işçi partileri, Lenin'in eserlerinin basıl-

ması ve halk arasında yayılması **alanında büyük işler başarmışlardır.** V. İ. Lenin'in eserleri **50'den fazla ülkede 117 dilde** yayınlanmış ve dünyada çeviri eserlerin başında yer almıştır. Jübile yılı olan 1970'de V. İ. Lenin'in eserlerinin **yüzlerce yeni baskısı** yapılacaktır. Hayatı ve devrimci eylemi, **Leninizmin** aktüel sorunları, Lenin'in çeşitli ülkelerin devrimci **hüketinin** ve uluslararası komünizm hareketinin gelişmesindeki **rolünü** belirten incelemeler ve bilimsel – popüler eserler **yayınlanacaktır.** Lenin ve Leninizm hakkında konuşmalar yapılıyor, **raporlar okunuyor,** uluslararası teorik konferanslar ve sempozyumlar, **sergiler** tertipleniyor. Yeni kuşaklardan yazarlar, ressamalar ve **besteciler,** eserlerinde Lenin'in simasını, fikir ve eylemlerinin zaferini **canlandırıyorlar.**

Lenin'in yüzüncü doğum yıldönümünün kutlanmasıyla ilgili hazırlıklar, bütün dünyadaki devrim sürecinin tüm güçlerinin seferber edilmesinde güçlü bir etken **haline gelmiştir.** Dünyanın çeşitli ülkelerindeki emekçi yığınlarına, sıradan insanlara bu hazırlıklar sırasında muazzam bir devrimci **iyimserlik** ruhu aşılanmakta, gericilik ve zulüme karşı, barış ve sosyalizm uğrunda savaş güçlenmektedir.

Dergimiz, Leninizmin propaganda edilmesine, yaratıcı bir şekilde geliştirilmesine, sosyalist ülkelerin ve komünizm hareketinin, bütün devrimci güçlerin Leninizmin **öğretilerine** dayanarak ulaştıkları başarıların aydınlatılmasına **yardım etmeyi** kendisi için ödev saymaktadır. Biz, burjuva ideolojisine ve oportünizme karşı daha enerjik bir savaş yürüteceğiz.

Dergimiz redaksiyonu, Lenin yılında **bütün okuyucularına,** bütün komünistlere, sosyalist toplum **düzeni uğrunda** savaşan, ilericiliğe ve barışa bağlı olan herkese yeni **başarılar ve mutluluklar diler.**

Yaşasın Yüce enternasyonal öğretimiz Leninizm!

LENİN'İN ESERLERİNİ ÖĞRENİNİZİ BUNLAR, GERİCİLİĞE VE ZULME KARŞI. SOSYALİZM VE BARİŞ UĞRUNDAKİ SAVAŞ İÇİN TÜKENMEZ İLHAM KAYNAKLARIDIR. LENİN'İN ESERLERİNİ ÖĞRENMEK, GENÇ KUŞAKLARIN ÇAĞIMIZIN DEVRİM PERSPEKTİFLERİNİ DAHA AÇIK GÖRMELERİNE YARDIM EDECEKTİR.

Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısının «Vladimir İliç Lenin'in doğumunun yüzüncü yıldönümüne ilişkin çağrısından.

Lenin'in parti öğretisi ve Çekoslovakya'nın durumu

GUSTAV HUSAK

Vladimir İliç Lenin'in yüzüncü doğum yılına girmiş bulunuyoruz. Komünist hareketi ve tüm devrimci ilerici güçler için büyük bir bayram olan bu doğum gününü yakında kutlayacağız. Şimdi, Lenin'in bıraktığı eşsiz hazinenin mirasçıları olan bütün devrim müfrezeleri, Vlâdimir İliç'in tarihsel yüceliğini belirtiyorlar. Anti-sosyalist ve revizyonist güçlerin yakın geçmişte yarattıkları kargaşalıklardan sonra, ülkenin politik ve ekonomik durumunu güçlendirme ödeviyle karşı karşıya bulunan Çekoslovak komünistleri de Lenin'in doğum gününe hazırlanıyorlar.

Tarihin bu özel koşulları içinde Lenin'in vasiyetleri, Çekoslovakya'da meydana gelen toplumsal sarsıntının nedenlerini aydınlatıyor, aynı zamanda, durumun düzelmesini sağlayacak tedbirleri gösteriyor.

1

Çekoslovak gelişmesinin tek alternatifi sosyalizmdir

Çekoslovakya'nın en yeni tarihi şu gerçeği gözler önüne sermiş bulunmaktadır: Geniş bu ulusal kurtuluş savaşının çerçevesi içinde, emekçi halkın ve onun politik temsilcisi olan Komünist Partisinin çözümleyici bir güç haline gelmesi mümkündür. Ve bu güç, devrimsel değişimleri derinleştirerek, halk demokrasisi yolundan sosyalist devrimin amaçlarına ulaşabilir. Çekoslovakya'nın en yeni tarihinin ortaya koyduğu bu gerçek, ulusal kurtuluş savaşıyla sosyalizm savaşı ve demokrasi mücadelesiyle sosyalizm kuruculuğu mücadelesi arasında sıkı diyalektik bağlar bulunduğunu açıklayan Leninizm fikirlerinin ne kadar doğru ve hayati olduğunu ispat etmektedir.

Kurtuluş savaşı sırasında, özellikle Çekoslovakya'nın Sovyet Ordusu tarafından kurtarılmasından sonra, egemen sınıfın yakın geçmişte Çek ve Slovak halklarına ihaneti de göz önüne alınırsa, işçi sınıfı için kapitalizmden sosyalizme geçme yolundan başka bir yol yoktu. İşte bu konre durum içinde diyalektik bağlar açık bir şekilde ortaya çıkmıştı. İşçi sınıfı, ulusal özgürlük ve devlet bağımsızlığı bayrağını eline alarak, diğer emekçilerle birlikte, tarihin geri dönmesine imkân vermiyecek bir hükümet kurmak gibi tarihsel bir ödevle karşı karşıya bulunuyordu.

Sosyalizm yolunda yürümek, sınıf düşmanlarıyla aralıksız bir mücadele yürütmeyi gerektiriyordu. Yeni Çekoslovakya'nın kurulmasıyla ilgili diğer

bütün görüşlere göre ise, sınıflar arasında **uyuşma** olmalı ve eski sınıf yapısı yeni toplumsal düzene olduğu gib Müniş anlaşmasından önceki **kapitalist düzenin hortlatılması** için yapılan maskelenmiş çabalar olarak su yüzüne çıktı.

Marksizm-Leninizm öğretisi gereğince **tarihsel tek çözüm** yolu vardı, o da şu idi: işçi sınıfının demokratik hakları **sağlaması**, devlet egemenliğini eline geçirmesi, temel üretim araçlarını halkın mülkiyeti haline getirmesi, proletarya diktatoryası **devletin halk ekonomisini plânlı** olarak yönetmeye başlaması ve kapitalizmden **sosyalizme** geçişin gerçekleştirilmesi.

Yeni toplum düzeninin kuruluşuna **başlanıldığı** zaman kapitalizm kalıntıları bir hayli fazlaydı. Eski egemen sömürücü sınıflar önemli mevzilerden henüz tamamiyle atılmamışlardı. Bunlara dayanarak kapitalizmi hortlatabileceklerini umuyorlardı. **Proletarya diktatoryasının** duruma tamamiyle hâkim olması için daha **mücadele etmemiz** gerekiyordu. Hatta emekçi halkın Şubat 1948'deki zaferinden sonra da, iktidardan atılan **düşman sınıflar** ve gerici **politik güçler**, gerek **içerde**, gerekse **dış** ülkelerde, kapitalizmi geri getirmek için **çalışıyorlardı**. Bir yandan, yabancı ülkelerden de propaganda yolu ile desteklenen **köhn**e düşünceleri ve halkın geleneklerini etkiliyor, öte yandan, **devletimizin** çeşitli kuruluşlarına sokularak, bunlardan kendi **amaçları uğrunda** yararlanıyorlardı.

Bu güçlerin çabaları, özellikle 1968 yılının ilk altı ayı içindeki faaliyetleri, bunların, yeni toplum düzeniyle **sindiklerini** ve yeni eylemlere **girişme fırsatını büyük** bir hınçla beklemekte olduklarını bir daha doğruladı. Ocak 1968'den sonra bu fırsatın geldiğini sandılar ve yüce demokrasi, sosyalizm, **hümanizm** ve ilerleme fikirlerinin maskesi altında sosyalist toplum düzenini **yozlaştırmak**, bizi Mayıs 1945'te seçtiğimiz yoldan saptırmak ve **kapitalizmi geri döndürmek** için harekete geçtiler.

İki tarihsel alternatife temsilcileri arasında **cereyan eden son çatışmalar**, sosyalist toplumun **ancak ardıcıl sınıf savaşı** sonucunda kurulabileceğini ispat etti ve şu gerçeği bir daha doğruladı: Yaratmakta olduğumuz sosyalist toplum, yalnız **Marksist-Leninist prensiplere**, proletarya enternasyonalizmi prensiplerine **dayanılarak gerçekleştirilebilir** ve bunlardan her türlü sapmalar, eski toplumun **kalıntısı olan** güçlere derlenip toplanma ve hareket olanakları verir.

Çekoslovakya halkı, kurtuluşlarının 25'inci **yıldönümünü** kutlama hazırlıkları içindedir ve bu arada 25 yıllık **çalışmalarını gözden geçirmektedir**. Şunu cesaretle söyleyebiliriz ki, **halklarımızın seçtiği yol, doğru yoldur**; çünkü bizi sosyalist toplum düzeninin **zaferine ulaştırmıştır**. Çekoslovakya'da insanın insanı sömürmesine **son verilmiştir**, sosyalizmin temelleri yükseltilmiştir. Sanayi üretimi **dört defadan fazla artmıştır**. Köy ekonomisi

alanında da olumlu sonuçlar elde ettik. Köylüler, büyük kooperatif üretim yolunun doğruluğuna kendi tecrübeleriyle inanmışlardır. Sosyal kesimde ve halkın yaşayış düzeyini yükseltme alanında, eleştirilecek ve düzeltilecek birçok şeyler bulunmasına rağmen, olumlu sonuçlara ulaşmış bulunuyoruz. Kültür, bilim ve güzel san'at yaratıcılığı alanlarındaki başarılarımız büyüktür.

Fakat, son on yıl içinde, özellikle Ocak 1968'den sonra, başarılarımızı başka türlü değerlendirenler de ortaya çıktı. Gericiler, tarihimizin bu dönemini, yanlışlık ve kusurların birbirini izlediği karanlık bir devre, bir kalıp gibi donup kalma, bir çöküş dönemi olarak gösterdiler. Alın terimizle elde ettiğimiz sonuçların böyle hiçe indirilmesini, biz, haklı olarak protesto ettik. Onların yaptıkları, sosyalizmi ütipleştiren, halkımızın yaratıcı çalışmalarının ve Partinin devrimci politikasının ürünlerini alabildiğine küçümseyen küçük burjuva ideolojisini hortlatmaktan başka bir şey değildi.

Evet, hiç de azımsanmayacak çarpıklıklara meydan verildi, yanlışlıklar yapıldı. Gizlemiyoruz. Bunlar, yıldan yıla arttı ve çözümlenmeden kalan problemlerin birikmesine yol açtı. Biz, bu yanlışlıkları sükûtla geçiştirmek istemiyoruz. Bir ödevimiz de, son yıllardaki çalışmalarımızı esaslı bir tahlilden geçirmektir. Biz, halkımızın son 25 yıl içinde elde ettiği olumlu sonuçlara dayanarak, sosyalist toplum kuruculuğuna daha yoğun bir çalışma ile devam etmek azmindeyiz. Yeni siyasal yönetim, Ocak 1968'e kadar Parti ve Devletin başında bulunan ve toplumsal gelişmenin yeni problemlerini yönetim organlarında ve bütün Partide *tam zamanında* inceleyip karara bağlamayı başaramıyan, ideolojik-politik açıdan aydınlatamıyan, bu problemlerin gerektirdiği ödevleri ardıcıl olarak gerçekleştiremeyen ve kendi kusurlarını ortadan kaldıramıyan siyasal yönetimin yanlışlık ve kusurlarını tekrarlamak istemiyor.

Hayatın öne sürdüğü yeni problemleri teorik ve pratik olarak tam zamanında çözümlemek Partinin görevidir, toplumdaki öncülük rolünün şartı ve ifadesidir.

Partimiz, bu görevini, Ocak 1968'den sonraki dönemde de gerektiği gibi yapmamıştır. Olgunlaşan sorunların ardıcıl Marksist-Leninist pozisyonlardan çözümlenmesi üzerinde titizlikle durmamıştır. Çünkü, Şik, Svítak ve benzerleri tipinden teorisyenlerin, ekonomi, tarih, felsefe ve hukuk alanlarında memleketimizdeki olaylar üzerinde yaptıkları oportünist ve revizyonist görüşlü yorumlar, eski Parti yönetiminin bazı üyeleri tarafından açıkça desteklenmiştir. Parti yönetimi, Marksist ve Leninist olmayan bu görüşlerle yeteri kadar mücadele etmemiş ve doğru bir Marksist-Leninist tahlilden geçirmemiştir.

Ocak sonrasi döneminin siyasal yönetimi, politik gerginliğin doğuracağı tehlikeli sonuçlara meydan vermiyeceğini söylüyor, fakat, bunalı-

min gerçek nedenlerini ortadan kaldıracak etkili terbirlerin alınması gerektiği zamanlarda faaliyete geçmiyordu. Yeni siyasal yönetim, bu gibi hataları da tekrarlamıyacaktı. Yeni siyasal yönetim, son aylarda güttüğü politika ile ve toplumumuzdaki kesintisiz bunalıma son vermek için sarfettiği çabalarla, geçmişten ders alabildiğini ve halkın sağlam ilerici güçlerini kendi tarafına kazanmayı başıarabildiğini ıspat etmiştir. Onun esas ödevi şudur: Sosyalist toplumsal sistemi bir bütün halinde geliştirmek, ÇSSC'ini her yönden güçlendirmek ve toplum düzenimizin bütün üstünlüklerinden ve itici güçlerinden tamamiyle yararlanılmasını sağlayacak koşulları yaratmak.

Biz, bütün siyasal çalışmalarda bu nitel sıçramayı gerçekleştirirken bilimsel devrim teorisine dayanıyoruz. Lenin, bu konuda şunları yazmıştır: «Marksizmle diğer bütün sosyalist teoriler arasında şu fark vardır: Marksizm, nesnelerin objektif durumunu ve evrimin objektif gidişini tam bir bilimsel titizlikle çözümler ve yığınların veya bu sınıf arasında bağlar kurmasını becerebilen kişilerin, grupların, örgüt ve partilerin devrimci enerjisini, devrimci yaratıcılığını, devrimci girişimlerini kesinlikle tanır. Ve bilimsel çözümleme ile bu tanımayı büyük bir başarıyla birleştirir.»

2

Biz, sınıfsal yanaşımı ve proletarya enternasyonalizmi prensibini savunuyoruz

Leninizme, çok haklı olarak, emperyalizm çağının Marksizmi denmiştir. Hiç şüphe yok ki, Leninizm; aynı zamanda, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçişin, bu tarihsel dönemin de öğretisidir.

Uluslararası komünist hareketi temsilcilerinin 1957, 1960, 1969 yıllarında yaptıkları danışma toplantılarının Marksist-Leninist tahlilleri gereğince, çağımızın en ilerici, en devrimci toplumsal gücü, *işçi sınıfıdır* ve onun Marksist-Leninist partileridir. Sosyalist devrim sürecinin ve sosyalist toplum kuruculuğunun genel kanunları, bu partilere, emekçi yığınlarını yönetme ödevini vermiştir. Bu kanunlar, Çekoslovakya'da sosyalizmi geliştirmek mücadelesinin şimdiki aşamasında da yürürlüktedir. İşçi sınıfının ideolojisi, dünya görüşü, tarihsel çıkarları, tarihin kendisine yüklediği ödevler ve amacı, Çekoslovakya Komünist Partisinin yönettiği ayrışma ve birleşme sürecinin mihenk taşıdır.

İşte bu temel politik prensibe girişilen saldırılar karşısında gösterilen oportünistçe hoşgörölük, işçi sınıfı değil, «bu memleketin aydınları» siyasal egemenliği ele almalı, «elit» zümre hükümrân olmalıdır, şariyle politika arenasına çıkan çeşitli gericilerle kapıları açmıştı. «Üniversite öğrencileriyle küçük bir işçi önderleri zümresinin devrimci girişime ko-

yalacakları zaman, bu zamandır», «işçi yığınları ikinci plânda kalmalıdır» gibi iddialarla ortaya çıkan birtakım akımlar belirmişti. İşçi sınıfının öncüsü Çekoslovakya Komünist Partisine yapılan saldırıların, sosyalist toplumdaki bir sınıfı diğerine, bir sosyal grubu ötekine karşıt koyan bu fikir keşmekeşiyle sıkı bir bağlantısı vardı. ulusal komitelerden çıkarılmasını, kompartinin faaliyetine ve hatta varlığına son verilmesini isteyen çığırtkan sesler yükseliyordu.

Öncelikle *Parti dışındaki* sağcıların işçi sınıfına ve onun Partisine karşı giriştikleri açık saldırılarla birlikte, işçi aleyhtarı, anti-sosyalist güçlerin baskısı altında, *Parti içinde* ve hatta Parti yönetiminde gerilemeler görölüyordu. Bunlar, bu gerilemeyi, çoğu zaman, işçi sınıfının çıkarlarını «savunmak» zorunluğu ile yaptıklarını söylüyorlardı. İyi ama, gerçek durum bunun tam tersini gösteriyordu. Örneğin, Parti tarafından reddedilen uydurma XIV. Kongre üyelerinin sadece yüzde 17.4'ü işçiydi. «Komünistsiz işçi politikası» şiarından daha temelsiz ve sahte bir şiar olamazdı.

Gericilerin gerçek amaçları bugünün ışıkları altında daha açık seçik görölmektedir: Burjuvaziye yenilgiye uğrattıktan sonraki dönem de dahil olmak üzere, bütün sınıfların yok olmasına kadar süren (ki Leninizme göre, komünist partisi işçi sınıfıyla tamamiyle kaynaştıktan, bütün işçi sınıfı komünist olduktan ve komünizm uğrındaki savaş zaferle tamamlandıktan sonra sınıflar ortadan kalkmış olacaktır) tüm tarihsel savaşın yegâne ardıcıl devrimci sınıfı olan işçi sınıfının tarihsel misyonunu, öncü rolünü küçültmek, reddetmek... Gericilerin gerçek amacı işte budur. Bunların iddialarına göre, işçi sınıfı artık tarihsel ödevini yerine getirmiştir; bu yüzden politik organizasyonuna ve Şubat 1948'de burjuvaziye karşı yürüttüğü savaşın özgün koşulları içinde doğmuş olan silâhlı kuvvetlerine (halk milisine) ihtiyaç yoktur. Gericiler, bir yandan da, Partinin toplumda yöneticilik rolünün prensiplerine ve bu rolü gerçekleştiren tüm mekanizme saldırıyordu.

Çekoslovakya işçi sınıfı, kendi komünist partişinin yönetiminde, yukarıda da belirttiğimiz gibi, sosyalizme doğru büyük tarihsel atılımlarda bulundu. Gericiler sağcı güçlerin uzun zaman sürdürdükleri nihilist propaganda bile bunların önemini azaltmaya muvaffak olamadı. Sosyalist toplum kuruculuğunun yirmi yılı içinde sosyal hayat elbette ki tamamiyle değiştirilmez. Hele toplumsal emek bölümünün bu kadar kısa süre içinde yenileşmesi imkânsızdır. Çünkü toplumumuz, birbirine dost işçi ve köylü sınıflarından kuruludur ve beden emeği ile akıl emeği, şehirle köy arasındaki farklar ortadan kalkmış değildir. Emeğin sonuçları, henüz ulusal gelirin, toplumun her üyesine ihtiyaçlarına göre bölüştürölmesine imkân vermediği için, gelir, emeğe göre dağıtılmaktadır. Hem kapitalizm kalıntılarının tamamiyle yok edilmesi için, hem de yıkıcı burjuva ideolojisine karşı

yürütölmekte olan ideoloji mücadelesi, memlekette, uzlaşmazlık (antagonist) karakterini korumaktadır. Çekoslovakya olayları şunu yeni bir gücöle ispat etmiştir: Sosyalist toplum kuruculuğunun şimdiki aşamasında dö işçi sınıfının ödevi, siyasal iktidarı kuvvetlendirip savunmak, en geniş emekçi yığınlarının egemenliğin demokratik gelişmesine katılmasını sağlamaktır. Köylülerin, aydınların gençlerin, bütün sosyal grupların özgün (spesifik) menfaatleri ancak şu iki şart gerçekleştiği takdirde karşılanabilir: İşçi sınıfının temel menfaatleri karşılandığı, yani sosyalist gelişme başarıyla gerçekleştirildiği ve onlar politik alanda işçi sınıfının mevzilerinde yer aldıkları zaman.

Komünist Partisi, işçi sınıfının partisi olarak bu menfaatleri ahenkleştirir. Bunu da, kollektif menfaatleri ayrı ayrı kişilerin menfaatlerinden, çoğunluğun menfaatlerini azınlığın menfaatlerinden, uzun vadeli perspektiflerin menfaatlerini gelip geçici menfaatlerden, enternasyonal menfaatleri dar anlamdaki ulusal menfaatlerden üstün tutarak gerçekleştirir. Bütün sosyalist toplumun yönetici gücü olarak Partinin rolünün özü de budur. Sekterce yanlışlıkların yapılmasını önliyecek, aynı zamanda, Ocak 1968'den beri sürdürölen demagogik propagandanın sık sık başvurduğu, «sınıfsız» parti, «sınıfsız» sosyalizm, «insan yüzlü» soyut demokrasi, soyut özgürlük hakkındaki revizyonist çağrılara meydan verilmemesini sağlayacak garanti işte budur.

Komünist Partisinin ödevi, iç menfaatler ve iç ilişkiler çerçevesi içinde sınırlanmaz. Hele, dünyanın sınıfsal ilişkiler içinde bulunduğu, iki dünya sistemine ayrıldığı, sosyalist sistemin çeşit çeşit askeri ve politik bloklarla çevrili olduğu zamanımızda, proletaryanın yürüttüğü savaşın ve komünist partisinin enternasyonal karakteri ön plâna çıkmaktadır. İşçi sınıfı, proletarya enternasyonalizmi prensibine sadakatle bağılı olmazsa, dünya çapında birleşmiş olan tekelci kapitalin güçleri karşısında ne siyasal zaferler elde edebilir, ne de kazandığı mevzileri koruyabilir.

Proletarya enternasyonalizmi prensibi, her kompartinin ideoloji ve politikasının ayrılmaz bir parçasıdır. Marksizm-Leninizm öğretisinin bu temel sorununu da, Çekoslovakya olaylarının, özellikle Ocak 1968'den sonraki olayların ışığında

çeşitli nüansları V. İ. Lenin'in işçi sınıfı için en büyük tehlike olarak nitelediği burjuva milliyetçiliği ile sarmaş dolaş olmuşlardı. Sosyalist yurtseverlikle proletarya enternasyonalizmi diyalektik bağlarla kaynaştırılmıyor, tam tersine, metafizik yoldan birbirlerine karşıtmış gibi gösteriliyordu. Sadece ulusal özellikler belirtiliyordu. «İnsan yüzlü sosyalizm modeli» diye acayip bir Çekoslovak teorisi de türetilmişti. (Halbuki, en seçkin taraftarları bile bu teorinin tarifini yapamıyorlardı.) Sadece, bu modelin, yeryüzünde «kurtarıcı rol» oynayacağı ileri sürölüyordu. Dünya sosyalist sistemindeki komünist partilerinin kollektif tecrübeleri küçüm-

seniyor, uluslararası proletaryanın sınıf savaşının bilimsel tahlili sonucunda keşfedilen sosyalizm yollarıyla ilgili genel kanunlara sırt çevriliyor, sosyalist ülkelerin komünist partilerinin tavsiyelerine aldırış edilmiyordu. Bütün bunlar, Partiyi ve halkı doğru yoldan saptırıyordu. Fakat, Parti ve halk, şimdi, enternasyonal yardımla ve proletarya enternasyonalizmi ve sosyalist yurtseverlik prensiplerinin korunup gerçekleştirilmesi sayesinde bugünkü ağır durumdan kurtulabileceklerini anlamaktadırlar. Onlar, Lenin'in şu sözlerini kılavuz edinmektedirler: «Eylemde yalnız bir enternasyonalizm vardır, o da şudur: Kendi memleketinde devrim hareketinin ve devrim savaşının gelişmesi için fedakârca çalışmak, istisnasız bütün ülkelerde böyle savaşları, böyle doğrultuyu ve yalnız onu (propaganda yolu ile, sempati göstererek, maddi yardımlarla) desteklemek.»

Çekoslovakya Komünist Partisi, eşit haklı Çek ve Slavak uluslarının birleşik partisidir. O, iç politikasında, diğer milliyetlerle ilişkileri dikkatle, titizlikle çözmektedir. Partimiz Merkez Komitesinin son genel toplantıları (özellikle Eylül 1969 toplantısı), kardeş komünist ve işçi partileriyle karşılıklı güveni ve enternasyonal işbirliğini kuvvetlendirmek için gereken koşulları yaratmışlardır.

Eski Parti yönetimi, Ocak 1968'den sonraki birçok yanlış kararlarıyla, aynı zamanda, sınıf müttefiklerimize iftiralar savrulmasına meydan vermesiyle, dünya anti-komünizmi tarafından desteklenen Çekoslovak toplumundaki gericilerin açık anti-sosyalist ve karşı-devrimci eğilim ve eylemlerine hoşgörülük göstermesiyle Partinin önemli bir kesimini yolundan sapırtmış, şaşırtmıştır. Yine bu yönetim, uluslararası komünist hareketi içindeki en iyi dostlarımızı uzun zaman aldatmaya çalışmıştır.

Çekoslovakya Komünist Partisinin politikasında son zamanlarda görülen büyük yanlışlık ve kusurlar üzerine yapılan eleştiriler, aynı zamanda, ayrılmaz bir parçası olduğumuz uluslararası Komünist hareketi önünde Partimizin özeleştirileridir.

Partimiz, yalnız kendi memleketinin işçi sınıfı ve emekçileri karşısında değil, çağımız dünyasındaki sınıf savaşının bütün devrimci akımları karşısında da sosyalizmi başarıyla geliştirmenin tarihsel sorumluluğunu taşıdığını artık idrak etmiş bulunmaktadır.

Çekoslovakya'da sosyalizmi ileri doğru geliştirmenin ortaya çıkardığı karmaşık sorunları ardıcıl olarak çözmeye giriştiğimiz şu sırada, Leninizm öğretisinin iki temel fikrinin, sınıfsal yaşamla proletarya enternasyonalizminin önemini bir daha belirtmek istiyoruz.

3

Komünist Partisinin yönetici rolü, ileri hareketin temelidir

Bazı güçler, Çekoslovakya'nın Ocak 1968'den sonraki gelişmesinde Komünist Partisinin yönetici rolünü gerekli görmedikten başka, bu temel

prensibe açıkça saldırıya giriştiler. Bunlar, Partinin, sosyalist toplumu yönetme alanındaki moral ve politik hakkını, toplumsal gelişmenin sonuç belirleyici gücü olduğu gerçeğini inkâr ediyorlardı. Hatta sosyalist toplumda Partinin gerekli olmadığını ispata çalışıyorlardı. Komünist Partisinin ortadan kaldırılması için gerekli elverişli zemini hazırlamak amacıyla top sosyalizm ve komünizme ulaşacağını iddia ediyorlardı.

Marksizm gereğince, sosyalizmde toplumsal gelişme kanunî bir süreçtir. Lenin'in bu alandaki büyük hizmeti şudur: O, kapitalizmin otomatik olarak sosyalizme dönüşeceğini söyleyen türlü türlü oportünistlerin savundukları kendiliğinden-oluşum teorilerinin hepsini tuzla buz etmiştir. Komünist Partisinin tarihsel süreç üzerinde aktif etkiler yapması gerektiğini ispat etmiştir. Bizim Çekoslovakya'da edindiğimiz tecrübeler de, devrimci sınıf bilincinin iletkeni olan devrimci bir partinin, toplumun yönetici politik gücü ve halk yığınlarının organizatörü olan bir partinin gerekliliği hakkındaki Leninizm öğretisinin doğruluğunu ortaya koydu. Bizde birçok akım, toplumun kendiliğinden geliştiğini ispata çalıştı, partinin yönetici rolünü inkâr etti veya bu rolü alabildiğine küçültmeye, partiyi yönetici durumdan tâbi duruma getirmeye çabaladı.

Çeşitli ideologlar, Leninizmi Marksizme karşıtmış gibi göstermek için büyük gayret sarfettiler. Bunlar, tarihsel gerçekleri bir yana iterek, Marksizmin, komünist partisine önem vermediğini ileri sürdüler. Lenin'in, proletaryayı parti yöneticilerinin emri altına almak, ona istediğini yaptırtmak için komünist partisini kurduğunu, sosyalist toplumda partinin yönetici rolünün sadece Rusya koşullarına özgün bir olay olduğunu, enternasyonal çapta bir prensip değeri taşımadığını söylediler. Leninizmin önemini ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi tecrübelerinin değerini azaltmaya, parti'nin yönetici rolü prensibinin ancak «ulusal bir çerçeve içinde» (yani sadece Sovyetler Birliği'nde) uygulanabileceğini ispat etmeye çalıştılar. Bu suretle, Sovyetler Birliği Komünist Partisiyle Çekoslovakya Komünist Partisinin arasını açmak, ÇKP'nin toplum hayatındaki etkisini zayıflatmak, Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyetinin sosyalist gelişmesinin başlıca güvencesi olan partinin yönetici rolünü sıfıra indirmek amacını güttüler.

Bunlar, partinin yönetici rolüne karşı giriştikleri saldırılarda, özellikle, Çekoslovakya'da çok partili bir politik sistem kurulması görüşü üzerinde duruyorlardı. Ve bu sistemde ÇKP yönetici bir güç değil, sadece «eşit haklı bir partnör» olmalıydı. Bu saldırıları sırasında uydurdıkları bir teze göre, ÇKP'nin yönetici rolünün büyüüp kuvvetlenmesi, Partinin haklarının genişlemesine, Çekoslovak halkının demokratik haklarının kısıtlanmasına, iktidarın komünistlerin tekeli altına girmesine, emekçilerin Komünist Partisinin her istediğini yapmaya zorlanmasına yol açacaktı. Ve bittabii, bu

iddiaları şu sonuçlar izliyordu: Partinin yönetici rolü prensibi, sosyalist demokrasiyi geliştirmek için harcanan çabalara taban tabana zıttır. Ne yazık ki, bütün yığınsal enformasyon araçları, bu görüşlerin geniş ölçüde yayılmasına âlet oldular. Bunlar yalnız görüş halinde de kalmadı. «Çok partili politik sistem» istekleri, Çekoslovakya'da gerçekleştirilmeye de başlandı. KAN, K-231, Sosyal Demokrat Partisi komiteleri gibi politik örgütler türetildi. Bunlar, sözde, Çekoslovakya Komünist Partisinin politikası karşısında, muhalefet rolüne çıkaca araçları Partinin kontrolünden çıkmıştı. ÇKP ile aynı haklara sahip partilerin de katılacağı sözüm ona «serbest seçimler» yapılması isteniyordu.

Eski Parti yönetimi, daha doğrusu onun sağcı oportünist kesimi, sınıfsal bir öğreti olarak Leninizmin, kapitalist toplumla sosyalist toplum arasındaki derin farkları belirttiğini, burjuva demokrasisi modeline dönülemeyeceğini, zira sosyalizmin üretim araçlarının toplumsal mülkiyet temelleri üzerinde kurulduğunu, sosyalist toplumun sınıfsal ve sosyal yapısının bütün kapitalist devletlerin sınıfsal yapısından son derecede farklı olduğunu göstermek için hemen hemen hiçbir çaba sarfetmiyordu.

Sosya

yüzden de her iki toplumda politik partilerin faaliyetleri için gerekli olan ekonomik ve sınıfsal koşullar birbirlerinden tamamiyle ayırdır. Kapitalist toplumda iktidar, burjuvazinin elindedir ve sömürülen halka karşıdır. Sosyalist toplumda ise tüm iktidar işçi sınıfı başta olmak üzere emekçilerin elindedir. Emekçi halk, siyasal iktidarını, bizdeki Federal Meclis, Halk Meclisi, Uluslar Meclisi, Çek ve Slovak ulusal konseyleri ve milliyetler komiteleri gibi temsilci organlarının aracılığı ile gerçekleştirir. Sosyalizmde, kapitalist düzendeki ilişkiler yürürlükte olamaz. Bu yüzden de, ÇKP, toplumun ve halkın dışında veya hatta toplumun üstünde yahut halka karşı bir örgüt değildir. Parti, yönetici bir güç olarak, işçi sınıfına, kooperatör köylülere ve sosyalist aydınlara karşı hiçbir idari (administratif) hakkı üzerine almamıştır. Parti, halkın hizmetindedir, hiçbir zaman gerikalmış unsurların uşağı değildir, bundan dolayı da gelip geçici heveslerin, kendiliğinden oluşların esiri olamaz.

Önde gitmek, gerektiği zaman akıntıya karşı gitmek, geçici heveslere kapılmamak demektir. Parti, halkın objektif çıkarlarını gerçekleştiren, fatalizmle hiçbir ilişkisi bulunmayan yegâne güçtür ve halk, bunu ergeç anlıyacaktır. Parti ile yığınlar arasında sıkı bağlar vardır. Fakat, halkla bağlılık, kuyrukta gitmek, hareket içindeki gerikalmış unsurların seviyesine düşmek anlamına gelmez. Partinin yığınlarla bağını kuvvetlendirmek, her şeyden önce, yığınlara sosyalist bilinç aşılamak, hareketi ileri götürmek, ona, günlük heveslere kapılmadan, açık görevler göstermek demektir. Partinin ödevi, Lenin'in belirttiği gibi, «işçi hareketinin her aşamasında

ona pasif olarak hizmet etmek değil, tüm hareketin çıkarlarını gerçekleştirmek için çalışmak, harekete, son hedefini ve politik ödevlerini göstermek, hareketin, politik ve fikri bağımsızlığını korumaktır.»

Bizde bazı kimseler, Almanya Komünist Partisindeki «sol» muhalefetin, Lenin'in, «Komünizmin çocukluk hastalığı: **Solculuk**» adlı kitabında eleştirdiği muhalefetin eski delillerini **tekrar ediyorlar**. «Sol» Komünistler, diktatoryayı kim gerçekleştirecek, diye soruyorlardı. Komünist partisi mi, yoksa proleterler sınıfı mı? Komünist partisinin diktatoryasını mı kuralım, yoksa proleterler sınıfının mı? Yani onlar, **partiyi, yığinsal** partinin önderlerine, önderlerin diktatoryasını **yığınların diktatoryasına** karşıt gösteriyorlardı. Lenin, meselenin bu şekilde ele alınmasını, bir saçmalama şaheseri olarak niteledi ve şöyle dedi: «Herkes bilir ki yığınlar sınıflara ayrılır; sınıflar, genellikle ve çoğu zaman veya hiç olmazsa zamanımızdaki uygar ülkelerde politik partiler tarafından yönetilirler. Politik partiler, genel bir yöntem olarak, önder denen, en sorumlu makam sahipleri tarafından seçilmiş, en otoriteli ve etkili kişilerden meydana gelen, az çok tutarlı gruplar tarafından idare edilir.»

Lenin, yığınları önderlere karşıt gösteren herkesle alay ediyor, şöyle diyordu: «Bu konuda, **genellikle** yığınların diktatoryasını önderlerin diktatoryasına karşıt gösterecek kadar ileri gitmek, gülünç bir saçmalama ve budalalıktır. Basit şeyler hakkında **insani görüşlere** sahip olan eski önderlerin yerine, pratikte . . . olağanüstü budalalıklar yapan ve saçmalayan yeni önderler yükseltmek oldukça komik bir haldir.»

ÇKP, güttüğü politika ile, emekçilerin gerçek çıkarlarını dile getirip savunuyor. Emekçilerin bir kısmı bunu henüz kavramamış olsa bile durum budur. Bu yüzden, Partinin emekçilerle ilişkilerini, komünistlerin iktidar tekellerinin otoritesi üzerine kurulmuş ilişkiler olarak göstermeye çalışanlar haklı değildirler. Bazı yoldaşlar, bilerek veya bilmiyerek — en masum niyetlerle de olsa —, yeni sınıf adı verilen teorinin mevzilerine düştüler. Bu teoriye göre, komünistler, üretim araçları mülkiyetinden tutunuz da devlet ve hükümet iktidarına kadar mutlak egemenliği ellerinde toplamışlar, sömürücü ve mülkiyet sahibi yeni bir sınıf olmuşlardır. Bu görüşü paylaşan yoldaşlar, sosyalizm ve demokrasinin karşıtı olarak ortaya çıkarılan demokratik sosyalizmle ilgili sosyal demokrasi teorisinin plâtfomuna yuvarlanmışlardır.

4

Partinin düşünce ve eylem birliği ve yeni tipte partinin dayandığı Leninist prensiplere bağlılık

Lenin, proletaryanın politik partisinin tam bir birlik içinde bulunması gerektiğini, politik iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve ko-

münist toplum düzeninin kurulması için bu birliği kuvvetlendirilmenin zorunlu bir şart olduğunu, aynı zamanda, birliğin, işçi sınıfının yönetici öncüsü olan partinin en belirgin niteliğini meydana getirdiğini önemle belirtiyordu.

Leninizme ve Lenin'in vasiyetlerine sadakatle bağlı bulunan Partimiz, saflarının birliği konusu üzerinde titizlikle duruyor, bu birliği, konke tarihsel-politik koşullara uygun biçimde uygulayıp gerçekleştiriyordu.

Parti, bu alanda zengin ve değerli tecrübeler kazandı. Fakat, Ocak 1968'den sonraki tecrübelerinin bir kısmı yürek sızlatıcı oldu. Bunlardan, herkesten önce bizler, Çekoslovak komünistleri ders almamız. Bu arada, bu acı tecrübeler, öteki kardeş partiler için de faydalı olabilir.

Komünistlerin birliği, karmaşık bir süreç içinde sağlanır. Birlik, parti üyelerinin bilinçlerinde meydana gelir, teori alanında ve parti politikasının hazırlanması ve gerçekleştirilmesi sırasındaki politik eylemlerde belirir.

Ocak 1968'den sonraki ayların en önemli dersi, ÇKP'ndeki birliğin sınırsız olmadığı, kendi prensipleri, konke muhtevası, belirli anlamı ve ödevi bulunduğu gerçeğinin anlaşılmasıdır. Parti saflarında böyle bir birliğin anlamı şudur: Parti, emekçi yığınlarına öncülük ederken, her durum karşısında hareket kabiliyetine sahip olmalı, yani kendi kararlarını gerçekleştirebilecek yetenekte olmalı, emekçileri komünist topluma doğru götürmelidir.

Bu yüzden, ÇKP'nin birliğini yaratıp kuvvetlendirirken, yalnız, «hangi temel üzerinde, hangi amaçlar uğrunda birleşelim?» sorusunu değil, aynı zamanda «kiminle birleşelim?» sorusunu ortaya atmalıyız.

Komünist Partimizin birliği yalnız şu çerçeve içinde gerçekleştirilebilir: Marksizm-Leninizmin bilimsel dünya görüşü, Parti programı, belirli dönemlerde parti politikasının muhtevasını dile getiren ve bu politikanın gerçekleştirilmesi sırasında uygulanan stratejiktaktik doğrultunun temeli olan ÇKP kongrelerinin ve Merkez Komitesi plenumlarının kararları, parti içi hayatın, parti kuruluşunun ve eylemlerinin anakanunu olan Parti Tüzüğü.

ÇKP'nin birliği ancak bu çerçeve içinde sağlanabilir. Yoksa, ulusal üstünlük (milliyetçilik) fikri temeli üzerinde, anti-sovyetizm temeli üzerinde asla kurulamaz. Bunun tam tersine, Partimizin yeni birliğini sağlamak için yegâne doğru Marksist-Leninist yol şudur: İşçi sınıfının dünya görüşünün temel fikirleri etrafında birleşmek, ülkemizde olgun sosyalist toplum kuruculuğunun ödevleri etrafında birleşmek, proletarya enter-nasyonalizmi ve sosyalist yurtseverlik temeli üzerinde birleşmek, Sovyetler Birliği ile, diğer sosyalist devletlerle, uluslararası komünist ve işçi hareketi-yle en sıkı işbirliği, ittifak ve dostluk prensipleri etrafında birleşmek.

Partinin birliği karmaşık bir sürec içinde kurulabilir. Ve bu sürecin birbirine karşılıklı bağlarla bağlı iki unsuru vardır: Fikri birlik ve temel sorunlar üzerinde birlik. Fikri birlik, Lenin'in öğrettiği gibi, örgütsel birlikle gclenir ve eylem birliğini, politik faaliyet birliğini sağlar.

KP Merkez Komitesi son plenumlarının, öncelikle Kasım 1968 Plenumu ile Mayıs ve Eylül 1969 plenumlarının kararları, Partinin politik, fikri-örgütsel birliğinin dayanaklarıdır. Bu yüzden, Partimizin şimdiki aşamada birliğini kuvvetlendirmenin en önemli şartlarından biri, onun, Partinin bütün organlarında ve taban örgütlerinde konkre biçimde gerçekleştirilmesidir. Bilimsel teorinin, Marksizm-Leninizmin benimsenmesi, KP Merkez Komitesinin politik doğrultusunun hazırlanmasında ve dolayısıyla Partinin birleştirilmesinde temel şarttır. Burada söz konusu olan benimseme, elbette ki, sözle, biçimsel olarak tanımak anlamına gelmez, bunu eylemde, işte göstermek gerekir.

Ve nihayet Partimizde birlik, hlen yürürlükte olan Parti Tüzüğü temeli üzerinde, onun Leninist prensip ve normları etrafında birleşilerek sağlanacaktır.

Parti, sistemli ideolojik-politik eylemlerle, parti üyelerini Marksist-Leninist öğretiyle eğitmek suretiyle, parti pratiğini sistemli olarak tahlilden geçirmek ve genelleştirmekle, parti zincirinin bütün halkları arasında fikir ve kanaat değiş-tokuşu ile parti sağlarında, parti örgütlerinde gerekli birliği yeniden kurabilir.

Lenin'in Parti birliği ile ilgili meşhur tezinde şöyle deniliyor: «Eylem birliği, tartışma ve eleştiri özgürlüğü; işte bizim tarifimiz.» Ne demektir bu? Herşeyden önce, istisnasız bütün Parti yelerinin; Partideki mevkileri ve kişilikleri ne olursa olsun bütün Parti yelerinin, bütün Parti fonksiyonerlerinin eylemlerini parti toplantılarında, parti basınında inceleme ve eleştirme hakkında sahip olmalarıdır. Fakat, bu tezde, her türlü görüşleri yayma özgürlüğü anlamı yoktur. Parti ve Tüzüğü, böyle bir davranışa hak tanıyamaz. Tam tersine, her Parti yesi, Tüzük gereğince, Marksist olmayan, parti düşmanı görüşlerle mücadele etmekle, bunlara cphe almakla yükümlüdür. Kısacası, hiçbir Parti yesinin ve tabiatıyla hiçbir Parti fonksiyonerinin, Marksist olmayan, revizyonist ve oportünist görüşleri hoşgrrlkle karşılamaya, KP'nde hiç kimsenin, başlıca tehlike olan sağcı oportünist görüşlere seyirci kalmaya hakkı yoktur.

Her kademedeki Parti organlarıyla örgütlerimizin politik çalışmalarında bu tez, her Parti yesinin, sorunların incelenmesine katılması, Marksizm-Leninizm prensipleri açısından ve KP Merkez Komitesinin (Kasım 1968 Plenumu başta olmak üzere) plenumları kararlarının muhtevasına dayanarak görüşlerini ortaya koyması anlamına gelir. Yine bu tez, her şeyden önce, yanlış görüşte olan Parti üyelerini bu görüşlerinin doğru olmadığına fikirle inandırmak, ikna etmek, Marksist olmayan görüşleri

ortadan kaldırmak, Parti üyelerini Marksizm-Leninizm öğretisi mevzilerine, proletarya enternasyonalizmi prensibi mevzilerine, ÇKP MK plenumları kararlarının mevzilerine çekmek ve bunun için sabırla, titizlikle, aynı zamanda prensiplerden şaşmadan çalışmak anlamına gelir.

Tartışma ve eleştirme özgürlüğü, anarşi ve incelenen sorunun öz ve biçimini herkesin istediği gibi yozlaştırması demek değildir. Tartışma ve eleştirme özgürlüğü, Komünist Partimizin, tarihsel misyonunda bayraklaştırdığı teori ve pratiğin zemini üzerinde ve çerçevesi içinde görüş birliğine varılmasını sağlayan olanaklara en geniş yolu açmak demektir.

Bir yandan da, Partideki tartışma ve eleştirilerin komünistler için asıl hedef olmadığı prensibine politik çalışmalarımızda uymak, saygı göstermek zorundayız. Tartışma ve eleştirmelerle güdülen amaç, kusur ve yanlışlıkları ortadan kaldırmak, çalışmaları iyileştirmek, komünistlerin ve örgütlerin görüş birliğini sağlamaktır. Bizde, ÇKP'ndeki tartışmaları, Partinin sadece demokratik yönü olarak tek tarafından gören insanlara hâlâ raslanıyor. (Bunlar, Ocak 1968'den sonraki dönemde daha da fazla idiler.) Her parti üyesini, Tüzük gereğince çoğunluğun kararını yerine getirmekle yükümlü kılan Parti disiplinine gelince, bu liberaller, bu sağcı oportünistler, onun, tartışma özgürlüğünün diyalektik karşıtı olduğunu (ve genellikle demokrasi ve özgürlüğün garantisi olduğunu) anlamıyor, ya da anlamak istemiyorlar, disiplini, fikir özgürlüğünü boğan bir canavar gibi göstermeye çalışıyorlar. Bu, demokrasiyle ilgisi bulunmayan ta temeline kadar yanlış bir görüştür. Komünist partilerinde ve genellikle siyasal partilerde (hatta burjuva siyasal partilerinin çoğunda) hiç kimse, kendisini örgütlerden çoğunun ve bir bütün olarak partinin irade ve kararlarını saymak ve yerine getirmek yükümlülüğünden serbest bırakan böyle «özgürlük»-leri, böyle başıboş davranışları, böyle yükümsüz ve sorumsuz eylemleri isteyemez.

Biz, şimdi partide, gerekli tartışma olanakları ve parti üyelerinin Marksizm-Leninizm temelleri üzerinde fikirlerini ortaya koyma olanaklarını yaratmalı, liberal ve sağcı oportünist görüşlere karşı prensiplere dayanan bir mücadele yürütmeliyiz. Çünkü bu görüşlerin iletkenleri, partinin, tartışmalar yardımıyla politikasını gerçekleştirme yolunu aramasına, partinin birleşmesine ve eylem birliğini yeniden meydana getirmesine engel olmaya çalışmaktadırlar.

Parti, sonu gelmeyen tartışmalara müsaade edemez. Şu veya bu sorunun çözümü sırasında çıkan ve çıkacak olan görüş ayrılıklarına rağmen, tartışmalar belirli bir süre içinde son bulmalı, gerekli kararlar alınmalı ve parti bu kararlar gereğince çalışmalıdır. Sosyalist toplumun yönetici gücü olan Komünist Partisinin eylem birliği ve eylem yeteneği ancak böyle bir yaklaşımle sağlanabilir.

Komünistlerin parti çalışmalarına, parti politikasının hazırlanması ve gerçekleştirilmesine aktif olarak katılmaları, ÇKP MK'nin Kasım 1968, Mayıs ve Eylül 1969 plenumlarının kararlarında politik, ekonomik ve toplumsal hayatı hızla güçlendirmenin bellibaşlı koşullarından biri olarak gösterilmektedir. Yalnız parti toplantılarına katılmakla iş bitmiyor. Komünistler, her şeyden önce, partinin halk yığınları arasındaki çalışmalarına, parti örgütlerinin en geniş emekçi yığınları arasında yürüttüğü politik-örgütsel ve ideolojik-eğitsel faaliyetlerine aktif olarak katılmaları lâzımdır.

İşyerlerinde ve mahallelerde parti politikasının hazırlanması ve yürütülmesine komünistlerin aktif olarak katılmalarıyla Parti birliğini kuvvetlendirme çalışmaları arasında sıkı bir bağ vardır.

Partinin birliğini kuvvetlendirip geliştirmek, halkın ona karşı güvenini artırmak ve Partinin yığınlar arasında otoritesini yükseltmek için, komünist parti organlarının, özellikle ÇKP MK Plenumlarının kararlarını gerçekleştirme yolunda büyük bir anlayışla çalışmalıdır. Bu da, bütün Parti üyelerinin yaratıcı fikirleri ve her günkü aktif çalışmalarıyla parti örgütlerini canlandırmaları sayesinde mümkün olabilir.

Bu durumu, şüphesiz ki, her yerde ve en kısa zamanda sağlayamayız. Fakat, derhal sağlanamıyor diye parti üyelerinden isteklerimizi de azaltamayız. ÇKP'nin bütün organ ve örgütlerinin hâlihazırdaki ödevleri şunlardır: ÇKP MK'nin Kasım 1968 plenumu kararlarından başlayarak diğer plenumları kararları temeli üzerinde, öncelikle ideolojik-politik mücadele yolu ile pasifliği sistemli olarak ortadan kaldırmak, sağcı oportünizmin, revizyonizm ve anti-sovyetizmin bellibaşlı iletkenlerine karşı parti tedbirleri almak suretiyle, bu akımları tamamiyle yok etmek.

Parti organları, hâlâ doğru yolu bulamamış ve ideolojik-politik meselelerde açıklığa kavuşmamış olan, işi oluruna bırakmış veya karamsarlığa düşmüş bulunan, gerici görüşlerin etkisinden sıyrılmamış olan arkadaşlara karşı, sağduyuyu elden bırakmıyarak, dikkatle, fakat aynı zamanda prensiplerden ayrılmadan, kişiliklerine, mevkilerine ve kendileriyle dostluk ilişkilerine kapılmadan davranmalıdırlar.

Leninizm ve dünya sosyalist sisteminin gelişmesi

DEJO NEMEŞ

Lenin'in adı, komünizm hareketiyle, dünya sosyalist sistemiyle tamamiyle kaynaşmıştır. Onun bıraktığı büyük miras içinde, özellikle, devrimci stratejiyi geliştirmesi, bu stratejiyi ustalıkla uygulaması, savaş koşullarının değişmesini izlemekteki titizliği, partinin ve sosyalist devletin taktiğini değiştirme alanındaki anlayış ve cesareti zamanımızda dikkatleri üzerinde toplamaktadır. Genel teorik hazırlığın yanı sıra, somut stratejik ve taktik sorunlardaki kabiliyet, savaşta kesin bir rol oynamaktadır. Lenin'in devrim stratejisi ve taktikine dair öğretisi ise dünya devrim hareketinin paha biçilmez silâhlarıdır.

Bilindiği üzere, Lenin, sosyalizm kuruculuğunun gelişmesi sürecinde daha sonraları belirecek ve önümüze yeni yeni ödevler çıkaracak olan sorunları elbette ki çözümleyemezdi. Böyle olduğu halde, onun, emperyalizme karşı ve sosyalizm uğrunda savaşanlara bıraktığı muazzam ideolojik-politik miras olmasaydı, bu sorunların çözülmesi imkânsızdı. Lenin, Sovyet devletinin başında bulunduğu sürece, özgün (spesifik) durumdan doğan birçok sorunlarla beraber, yeni toplum kuruculuğunun genel kanunlarını, yeni toplumun kurulduğu her yerde beliren, başka başka metotlarla da olsa çözülmesi gereken pekçok ortak ödevi de aydınlatmıştır.

Uluslar arasında yeni ilişkiler

Dünya sosyalist sistemi bağımsız devletler sistemidir. Yani sosyalist ülkelerde sosyalizm kuruculuğu genellikle ulusal devletler çerçevesi içinde gerçekleşmekte, uluslar arasındaki yeni ilişkiler yeni tipten devletlerarası ilişkilerin gelişmesiyle kaynaşmaktadır. Dünya sosyalist sisteminin meydana gelip gelişmesi devletler arasında da sosyalist tipten yeni ilişkiler yaratmaktadır.

Kardeşçe yardımlaşma, emperyalizme karşı savaşta ve yeni toplumun kuruluşunda sımsıkı birleşme, sosyalist ulus ve devletler arasındaki hak eşitliğinin sosyalist özünü teşkil etmektedir. Bu unsurlar, aynı zamanda, uluslar ve ülkeler arasındaki hak eşitliği ilkesinin, ulus ve ülkelerin daha çok veya daha az güçlü, büyük veya küçük olmaları gözönüne alınmaksızın gerçekleştirilmesinde kesin şartlardır. Sovyetler Birliği'nin federal devlet çerçevesi içindeki kopmaz birliği, hak eşitliği ile ilgili demokratik ilkenin sosyalist işbirliği ilkesiyle tamamlanmasını sağlar. Yeni dünya sistemine bağlı ülkeler arasındaki sosyalist ilişkiler de aynı yolda gelişmektedir.

Sosyalist devletlerin gerçek tarihsel görevi, yeryüzündeki bütün ulus ve ülkeler arasında gerçek hak eşitliğinin öncülüğünü yapmaktır. Bu hak eşitliği, halklar arasında dostluk temeline dayanmakta ve daha güçlünün daha zayıfı ezmesi imkânını ortadan kaldırmaktadır. Sosyalist devletlerin bu alanda öncü rolü, emperyalizmin ortadan kaldırılması ve sosyalizmin bütün dünyada başarıya ulaşması uğrunda ortak savaşın olağanüstü önem taşıyan bir kesimidir.

Kısacası, kardeş sosyalist devletler, sosyalist işbirliği ilkesini gerçekleştirmekte olan eşit haklı egemen devletler birliğidir. Fakat karşılıklı yardımlar eşit ölçüde değildir, çünkü daha güçlü, daha tecrübeli olan devletin, kardeş ülkelere, onlardan görebileceği yardımın daha fazlasını yapması lâzımdır ve gerçekte de öyle olmaktadır. Yani Sovyetler Birliği'nin yardımı diğer sosyalist ülkelerin yardımından üstündür. Bilindiği üzere, çeşitli gerici çevreler işte bu durumu maksatlı göstermek için çaba harcamaktadırlar. Sovyetler Birliği'nin yeni dünya sistemine bağlı memleketlerdeki sosyalist ilişkileri güçlendirmek ve geliştirmekle ilgili tarihsel ödevi, evvelce olduğu gibi, bugün de kesin bir etken olarak kalmaktadır.

Sosyalist memleketler arasındaki ilişkilerin, federal bir devlet çerçevesi içinde değil, ayrı ayrı devletler sistemi içinde gelişmesi sosyalist memleketlerin önünde yeni yeni olanaklar açmaktadır. Fakat bunun yanı sıra uluslararası asında yeni ilişkilerin gelişmesi daha karmaşık bir hâl almaktadır.

Sovyet halklarının tek bir devlet içinde birleşmiş olmaları, hiç şüphesiz, uluslar arasındaki yeni ilişkilerin gelişme ve sağlamlaşmasını kolaylaştırmıştır. Federal devlet çerçevesi içinde uluslar arasında politik sınırlar kaldırılmış, bu suretle, uluslar arasındaki ilişkilerde, politik sınırların şu veya bu ölçüde kaçınılmaz olarak yarattıkları engeller kalkmıştır. Fakat bundan uluslar arasındaki yeni ilişkilerin kolayca gelişebildiği sonucunu çıkarmak gerekmez. Geçmişten miras kalan ulusal önyargıların kaldırılması, Lenin'in defalarca belirttiği gibi, uzun zaman devam eden bir süreçtir. Bu süreç ideolojik-politik bakımdan olduğu kadar, eğitim bakımından da gayretli çalışmaları gerektirmiştir.

Bilindiği üzere, bir yandan eski milliyetçilik kalıntılarına ve hatta büyük devlet şovenizmi ve mahalli milliyetçilik gibi yeni yeni belirtilere karşı daimi bir savaş yürütülmesi, öte yandan da, Rusya'nın daha az gelişmiş cumhuriyetlere ve Sovyet topraklarındaki daha fazla gelişmiş halkların daha az gelişmişlere yaptıkları çok taraflı yardım, Sovyetler Birliği'ndeki ulusların ve küçük halk gruplarının sosyalist birliğinin yaratılıp sağlamlaştırılmasında önemli bir rol oynamıştır. Gelişmede sosyalist iktidarın yarattığı olanaklar sayesinde meydana gelen kültürel kalkınmanın rolü de büyük olmuştur. Biçimi ulusal, özü sosyalist olan ve kardeş halkların

kültüründen de yararlanarak zenginleşen kültürün, halkların sosyalist birliğini kuvvetlendirdiği, gelişmede güçlü bir silâh olduğu ispatlanmıştır.

Sovyetler Birliği hakları arasındaki sosyalist ilişkilerde elde edilen mükemmel sonuçlar, dünya işçi hareketinde ve halk demokrasisi ülkelerinin halkoyunda derin yankılar uyandırmaktadır. Bunun önemi, gayet tabii olarak, son derece büyüktür, çünkü bu başarılar Leninci idelerin, Leninci politikanın gücünü ispat etmektedir. Bu başarılar uğrunda harcanan gayretin, yürütülen savaşın ölçüsü nedir? İtiraf etmek lâzımdır ki, halk demokrasisi ülkelerindeki emekçiler, uluslararası demokratik hareket ve işçi hareketi, bunun tamamıyla farkında olmamıştır. Belki de bunun için olacak, komünist partilerinde, sosyalist devrimin zaferinden sonra milliyetçilik kalıntılarının ortadan kaldırılmasının, ulusal sorunun çözülmesinin kolay olacağı, bu işin çabuk yürüyeceği kanısı oldukça yaygındır.

Dünya sosyalist sistemi, kaçınılmaz olarak, karmaşık uluslararası bir durum ve dünya kapitalist sisteminin son derecede derinleşen bunalımı koşulları içinde meydana gelmiştir. Yeni halk iktidarı birçok memleketlerde zafere ulaşmış ve yeni dünya sistemi, eski dünyaya ait güçlerin çilginca direnişini ortadan kaldırarak ve eski âleme ait birçok karışık sorunları da omuzlarına yüklenerek ilerlemeye başlamıştır.

İkinci Dünya Harbi yıllarında faşist devletler, halkların bilincini zehirliyerek ulusal düşmanlıkları son haddine kadar körüklemişlerdir. Faşist blokun yıkılması üzerine bu zehrin etkisi tamamıyla ortadan kalkmış değildir. Diğer taraftan faşizmin istilâsına uğramış ülkelerin halklarında, haklı olarak, kuvvetli husumet duyguları, intikam ihtirasları birikmiştir ki, bu duygular, Hitlerci istilâcılarla onların uydularına karşı girişilen savaşta önemli bir manevi destek olmuştur. Macaristan gibi hem Hitlerin «üçüncü imparatorluğu»nun müttefik, hem de kurbanı olan ülkeler, çeşitli etkiler altında kalmışlardır. Burada bu sorunu ayrıntılarıyla incelemek mümkün değildir. Yalnız şunu belirtmek lâzımdır ki, İkinci Dünya Harbinin bu mirası, yani bir taraftan faşizmin yarattığı müthiş ulusal nefret, öte yandan faşizme karşı savaşan halkların haklı intikam duygularından doğan ve çeşitli sınıfsal emellerle beslenen kin, Avrupa'daki bütün halk demokrasisi ülkeleri halklarının duygularını ve düşünce tarzını etkilemiştir.

Her ülkenin koşullarına çeşitli biçimlerde uyarak pusuya yatan yerli ve uluslararası gerici güçler, milliyetçilik şaşkınlığı yaratmak amacıyla, İkinci Dünya Harbinin mirasından mümkün olan her şekilde faydalanmışlardır ve faydalanmaktadırlar. İşçi sınıfının devrimci güçleriye, gericilere karşı savaştaki müttefikleriyle birlikte, anti-faşist kurtuluş savaşından halka kalan mirasa dayanarak ve Sovyet halklarıyla savaşçı dostluk bağlarını geliştirerek sosyalist devrimi zafere ulaştırmışlardır.

Fakat milliyetçiliğin ve gericiliğin mirasından kalan artıklar hâlâ mevcuttur ve belirli bir oranda hâlâ canlıdır, çünkü bu kalıntıların temsilci ve körükleyileri henüz yok olmamıştır.

Memleketlerimizde anti-sovyetizm, kapitalist ve çiftlik ağaları sınıfının halk aleyhtarı ideolojisinin bileşik bir parçasıdır. Bunu sosyalist devrim karşısında duyulan korku ve uluslararası emperyalizmin güttüğü politika beslemekteydi. İşçi sınıfının devrimci güçleri ve bu güçlerin müttefikleri, bizde sosyalist devrimin zaferini, yerli gerici güçlerin ve batılı emperyalistlerin arsız arasız Sovyet aleyhtarı propagandasına karşı da savaşarak sağlamış oldular. Fakat bozguna uğramış sömürücü sınıfların ideolojik etkisinin kalıntısı olan Sovyet aleyhtarlığı ortadan kalkmamıştır, çünkü kıskırtıcıları hâlâ ortadadır.

Dünya sosyalist sistemine bağlı memleketler arasındaki kardeşçe, sosyalist ilişkiler, iki dünya sistemi arasındaki ideolojik ve politik şartlar içinde gelişmiştir ve gelişmeye devam etmektedir. Bu, sınırları aşan, uluslararası ölçüde bir sınıf savaşının bir kesimidir.

Dünya sosyalist sistemi, uluslar arasındaki yeni tip ilişkilerin geliştirilmesinde büyük başarılar elde etmiştir. Halklar arasında dostluk fikri, bu ülkelerin halkları tarafından iyi bilinen ve benimsenen bir fikirdir. Eski düzenden miras kalan ulusal düşmanlık zihniyeti ortadan kaldırılmıştır. Bütün bunlar, memleketimizde gerçekleşmiş olan tarihsel değişikliklerin önemli bir kesimidir.

Uluslar arasındaki sosyalist ilişkilerin korunması ve gelişmesi, dünya sosyalist sisteminin gelişmesi sırasında sosyalist ülkeler arasında da ortaya çıkan sorunların, mümkün olduğu kadar kısa bir süre içinde çözümlenmesini gerektirmektedir. Bunu söylerken, eski dünyadan miras kalan ve belirli koşullar içinde yeniden patlak verebilecek olan ve ancak uzun süreli çalışmalarla ortadan kaldırılması mümkün bulunan ulusal önyargıların süratle ortadan kaldırılması gerektiğini kastetmiyorum. Asıl mesele, yeni dünya sisteminin gelişmesinin uluslar arasındaki ilişkilerde yeni sorunlar ortaya çıkarmasıdır ve bu sorunlar da uluslararası ilişkilerin gelişmesine bağlıdır.

Komünist ve İşçi Partileri 1969 Danışma Toplantısının belgelerinde, «sosyalist ülkeler arasında kapitalizme özgü uzlaşmaz çelişkilerin bulunmadığı» haklı olarak belirtilmiştir. Bu ülkeler arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan sorunlar, sosyalist ülkelerin ortak çıkarlarıyla ulusal çıkarlarını ahenkleştirmek, bütün sosyalist ülkelerin ortak çıkarlarını beraberce gerçekleştirmek suretiyle, Leninci enternasyonalizm temeli üzerinde çözümlenebilir.

Burada, sadece çıkarların özel hallerde ve bir defaya mahsus ahenkleştirilmesi değil, sorunların örgütlü olarak, sosyalist ülkeler

arasında iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalar temeline göre çözümlenmesi söz konusudur. Bu amaçla iki taraflı ve çok taraflı organlar meydana getirilmiştir ve getirilmektedir. Bunların arasında Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (KEYK) ile bir savunma örgütü olan Varşova Antlaşması başlıca yeri almaktadır. Bütün bu organlar memleketlerimiz arasındaki çok taraflı işbirliği sayesinde ulaşılan büyük başarılarla önemli roller oynamıştır. Biz artık ulusal çıkarların ahenkleştirilmesi temeline dayanarak hiç de seyrek olmıyan karmaşık sorunların çözülmesinde ciddi tecrübeler edinmiş durumdayız.

Böyle olduğu halde memleketlerimiz arasında çeşitli alanlardaki işbirliği, hâlâ imkân ve ihtiyaçların düzeyinde değildir. Örneğin, üretim kooperatiflerinin geliştirilmesine geç başlanmıştır ve istenen düzeye ulaşmaktan bir hayli uzaktayız. Bugün, Lenin'in «dünya ekonomisinin, bütün ulusların proletaryası tarafından ortak bir plâna göre düzenlenmesinin» gerçekleştirilmesi eğilimi dediği ekonomik eğilim uğrunda özellikle KEYK üyesi ülkelerin işbirliğine daha geniş bir yol açılması gerektiğini prensip bakımından tartışacak bir kimsenin bulunabileceği düşünülemez. 1920 yılında Sovyet cumhuriyetleri arasında sıkı bir federal birlik kurulması gereği üzerinde duran Lenin, bunu, diğer nedenlerinin yanı sıra, yukarıda sözü edilen eğilimin gerektirdiğini belirtmişti. Lenin, bu eğilimin «daha kapitalizmde tamamiyle açıkça ortaya çıktığını ve sosyalizmin kurulmasıyla alabildiğine gelişeceğini» de eklemişti. Sosyalist ülkeler arasındaki işbirliğinin, tabii olarak, diğer alanlarda da gelişmesi gerekmektedir.

Sosyalist memleketler arasındaki işbirliği neden imkân ve ihtiyaçların düzeyine çıkamamıştır? Sebebi açıktır: Bu alanda, bizim öngördüğümüzden daha büyük sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bunların arasında, sanıldığından daha karmaşık olan haklı ulusal çıkarların ahenkleştirilmesi sorunu hepimizi yakından ilgilendirmektedir.

Federasyon halinde birleşmemiş, ayrı ayrı biçimsiz devletlere sahip uluslar, başlıca ihtiyaçlarının federal devlet tarafından gerçekleştirilmesini istiyemezler; bunun kardeş ülkelerle işbirliğine dayanarak kendilerinin sağlamları lâzımdır. Bu hal, devletlerin sorumluluğunu artırmakta, ulusal kaynaklarını âzami ölçüde zorlamaktadır. Bu, iyi bir şeydir. Fakat, bir yandan da, ayrı ayrı devletlerin kaynakları ve üretim kapasiteleri kendi şartlarına uydurulmaktadır. Bu da ulusal kapanıklık eğilimine yol açabilir. Böyle bir durum özellikle küçük devletler arasındaki ilişkilerde zararlı sonuçlar verebilir ki, bunun örneği 1956 Macaristan'da açıkça görülmüştür. Bizim memleketimiz küçük olduğu gibi, ham maddeler bakımından da fakirdir. Bu yüzden 1950—1953 yılları arasında sanayi alanındaki süratli gelişme, haddinden fazla ham madde sağlanmasıyla ilgili ekonomik eğilimle memleketin sınırlı imkânları arasındaki çelişkileri hızla artırdı ve ekonomik gelişmenin etkenliğini azalttı.

Ayrı ayrı sosyalist ülkelerin üretim kapasiteleriyle kaynaklarının ulusal koşullara uydurulması, tek taraflı fayda sağlamaya ağırlık verilmesine ve bu da, uluslararası ekonomik bağlarda karşılıklı yararlanma ilkesinden sapılmasına yol açabilir. Bilindiği gibi, burada fiatlar, ham madde tedariki ve malların diğer nitelikleri, mal değişiminin mahiyeti, kooperatif işbirliği anlaşmaları ve hatta iki veya daha çok ülkenin topraklarından geçen nehirlerin sularından ortaklaşa faydalanma ve bütün ilgili devletlerin haklı isteklerinin ahenkleştirilmesi söz konusudur.

İkinci Dünya Harbine kadar Macaristan'da ulusal çelişkilerin ortadan kaldırılması konusunda gayet basit anlayışlar hâkimdi. Sömürücü sınıflar tarafından körüklenen ulusal çelişkilerin, kapitalistlerle toprak ağalarının hâkimiyeti yıkılıp, halkların kendi iktidarlarını kurmaları üzerine süratle ortadan kalkacağı anlayışı son derecede yaygındı. Ulusal düşmanlıkları körükleyen kapitalistlerin ve toprak ağalarının egemenliği yıkılmış ve onun yerini halklar arasında kardeşlik ilişkileri ilân eden halk demokrasisi düzeni almıştır. Ulusal çelişkiler gerçekten de süratle ve bir dereceye kadar başarıyla azaltılmışsa da, ortadan kaldırılmamıştır. Bunların ortadan kalkmasını engelleyen, sadece geçmişteki kapitalist düzenden ve özellikle İkinci Dünya Harbinden miras kalan ve daha az ölçüde olsa bile hâlâ mevcut bulunan ulusal önyargıların kalıntıları değildir. Burada söz konusu olan başka bir şey daha var: uluslararası ekonomik bağlar sosyalist uluslar arasındaki ilişkilerde, komünist partilerinin memleketlerinin kurtuluşundan önce düşünebildiklerinden çok daha büyük bir önem taşımaktadır.

Görüldüğü gibi, sosyalist uluslar arasında da çelişkiler ve çeşitli sorunlar vardır ve ileride de ortaya çıkabilir. Bunların geçmişten kalmış ve belki de yeni biçimlere bürünmüş, yahut da henüz çözümlenmemiş yepyeni sorunlar olması değil, mevcut olması önemlidir. Mevcut olduğu ve uluslararası bağlarla girişik hale geldiği için *milliyetçilik eğilimlerinin kaynağı rolünü oynamaktadırlar*. Gerçekten devletlerarası sorunların çözümü sırasında, karşılıklı çıkarlar gözönünde bulundurulmaz ve ahenkleştirilmez de, tek taraflı ulusal çıkarlar ön plâna alınırsa, bu durum ulusal çıkarların korunması gerekçesi ile milliyetçilik eğilimlerinin kuvvetle ortaya çıkmasına yol açabilir.

Lenin, milli mesele ve sömürgeler meselesiyle ilgili tezler tasarısında, İkinci Enternasyondan ayrılmış partilerde ve hatta kendilerine komünist adı verenler arasında, enternasyanalizmi lâfta kabul ederek aslında bunu küçük-burjuva milliyetçiliğiyle değiştirmenin âdet haline geldiğini kaydetmiştir. Lenin, şunları yazmıştır: «Proletarya diktatoryasını ulusal çaptan (yani bir ülkede mevcut olan ve dünya politikasını belirleme kabiliyetinden yoksun bulunan proletarya diktatoryasından) enternasyonal proletarya diktatoryası (yani, tüm dünya politikasını etkilemede kesin

bir rol oynayabilecek olan, hiç olmazsa ilerlemiş birkaç ülkede proletarya diktatoryası) haline getirme işi günün ödevi olarak ön plânda yer aldıkça, en köklü küçük burjuva milliyetçiliği önyargılarıyla malûl olan bu fenalığa karşı savaş da öne plâna çıkmaktadır.»

Lenin'in sözkonusu tez tasarılarını kaleme aldığı 1920 yılında Almanya'da ve Avuranın diğer kapitalist ülkelerinde devrim havası hâkimdi. Bundan dolayı Lenin, bu ödevin günün sorunu olduğunu belirterek, proletarya diktatoryasının «hiç olmazsa ilerlemiş birkaç ülkedeki proletaryanın» enternasyonalist diktatoryası haline gelmesi gereğine işaret ediyordu. Burada ekonomik ve kültürel bakımdan gelişmiş ülkeler sözkonusuydu. Fakat bu ülkelerde burjuvazi, ancak sosyal-demokrat partilerin yardımıyla egemenliğini koruyabilmişti. Proletarya diktatoryasının enternasyonalist hale gelmesi, sosyalist sistemin dünya sistemine dönüşmesi, İkinci Dünya Harbinden sonra meydana gelen devrim koşulları süreci içinde mümkün olmuştur ve yeni sistemi, özellikle ekonomik bakımdan daha zayıf durumda olan ülkeler meydana getirmiştir. Bununla beraber bu durum küçük burjuva milliyetçiliğine karşı savaşın önemini hiç azaltmamıştır.

Asıl tehlike, ulusal önyargılarla beslenen küçük burjuva milliyetçiliğinin varlığında değildir. Bu durum uzun süre devam edebilir, çünkü Lenin'in belirttiği gibi, ulusal önyargıların ortadan kalkmasının çok ağır bir süreç olmaması mümkün değildir. Bundan dolayı, iktidara gelmiş olan proletarya partileri, bu önyargıların gelişme süreci içinde kendiliklerinden ortadan kalkmıyacağını gözönünde bulundurmalarıdır. Bu süreç titiz ve daimi ideolojik-politik eğitim çalışmalarıyla yürütülmelidir. Asıl tehlike, Lenin'in işaret ettiği gibi, işçi sınıfının devrimci partisinde küçük burjuva milliyetçiliğinin yayılması ve hüküm sürmesindedir, bunun sonucunda parti, enternasyonalizm mevzilerinden milliyetçilik bataklığına kayabilir. Bu ise ölçsüz zararlar açar.

Geçmişten miras kalan milliyetçiliğin çeşitli unsurları, küçük burjuva milliyetçiliği eğilimleri tarafından kuvvetlendirilmekte ve kardeş uluslara karşı güvensizlik duyguları yaratmak ve kirli anti-sovyetizm paçavrasını bayrak yapmak için kullanılmaktadır. Öte yandan da bu eğilimin temsilcileri, proletarya enternasyonalizmine sadakatlarını göğüslerini döve döve ilân etmektedirler. Yerli gerici güçler, milliyetçi eğilimlerin yayılmasından memnundurlar. Çünkü bu eğilimler onların sözde «yurtseverlik»leri için elverişlidir. Sağcı ve «solcu» revizyonistlere gelince, yüzkızartıcı ideolojik eylemlerinde işlerine yaradığı ve yönetici rol oynamalarını sağladığı için bu eğilimler onları da memnun ediyor. Milliyetçilik eğilimlerinin artması emperyalistleri de sevindiriyor, zira bu eğilimler, onların, sosyalist ülkeler arasında anlaşmazlıklar çıkarmak ve kendi çıkarlarına kullanmak hususundaki ümit ve olanaklarını artırmaktadır.

Bizler, Macaristan'daki 1956 karşı-devrimi isyanından doğrudan doğruya ders aldığımız için, yıkılan kapitalist – toprak ağaları ve bunların müttefiki olan her cinsten küçük burjuvalar düzeninin yeniden kurulmasını arzu edenlerin ideolojik silâhları arasında başlıca rolü milliyetçiliğin ve her şeyden önce bu eğilimdeki anti-sovyetizm unsurunun oynadığını çok iyi biliyoruz.

Yeni dünya sistemi üyesi olan ülkelerin tek bir federal devlet yerine, ayrı ayrı devletler sistemi meydana getirmeleri sonucunda dünya sosyalist sisteminde küçük burjuva milliyetçiliği tehlikesinin arttığını söylemek yanlış olur. Müstakil devletlerin kendi ülkelerini geliştirme alanında artan sorumlulukları, halkların ideolojik politik eğitiminde de kendini göstermekte, onları bu sahada daha fazla çalışmaya teşvik etmektedir. Edindiğimiz tecrübe bu görüşü doğrulamıştır. Dünya sosyalist sisteminin başlıca özelliklerinden biri, bu sistemin müstakil devletlerden meydana gelmiş olmasıdır. Kanaatimce bu bir kanundur. Ve bu haliyle de gelişmeye devam edecektir. Dünyanın çeşitli yerlerindeki ayrı ayrı ülkeler birbirlerinden farklı özelliklere, birbirinden farklı tarihsel geleneklere sahiptirler. Siyasal ihtiyaçları arasında da büyük ayrılıklar vardır. Sadece bu farklar bile, yeni dünya sisteminin ancak müstakil devletlerden ibaret bir sistem olabileceğini, eski dünyayla giriştiği tarihsel savaş ancak bu sistemle zafere ulaştırabileceğini ispata yeterlidir.

Müstakil devletlerin artan sorumluluğu, milliyetçilik kalıntılarının zararsız hale getirilmesini, küçük burjuva milliyetçiliği eğilimlerinin yokedilmesini kolaylaştırmaktadır. Bununla beraber bu devletlerdeki parti ve hükümetlerin önünde son derece önemli bir ödev durmaktadır. O da şudur: Hem sosyalist ülkeler topluluğunun, hem de kendi halklarının çıkarları için Leninci enternasyonalist birleşme prensibini gerçekleştirmek.

Dünya sosyalist sistemi bağımsız, egemen devletler sistemi olarak gelişmeye devam etmektedir. Bir hayli önemli tecrübeler edinmiş olan Sovyetler Birliği ile halk demokrasisi ülkeleri, aralarındaki ilişkileri kuvvetlendirmeye devam etmektedirler ve Maoculuğun parçalayıcı faaliyetine karşı savaşta da kaynaşmışlardır. Aralarındaki siyasal işbirliği daha da gelişmektedir. Bu devletler diğer halkların anti-empyalist savaşını destekleme faaliyetini artırmakta ve tabii olarak, sosyalist dünyanın ortak savunma gücünün ve lüzumu olduğu sürece, yani NATO mevcut oldukça, ayakta kalacak olan Varşova Antlaşmasının daha etkili hale gelmesine gayret etmektedirler. Bu devletler arasında, zaten dikkate değer bir ölçü ve çok taraflılık arzeden ekonomik, bilimsel-teknolojik ve kültürel işbirliğinin gelişmesi süratlenmekte ve toplum hayatının çeşitli alanlarındaki temasları durmadan genişlemektedir.

Ekonomik işbirliği ve sosyalist entegrasyon

Bilindiği üzere, **sosyalist ülkeler** arasındaki işbirliği, her şeyden önce, karşılıklı dış ticaretlerinin hızla gelişmesini, uluslararası sosyalist mal değişiminin önemli ölçüde **artmasını**, dünya sosyalist pazarının kurulmasını ve genişlemesini **sağlamıştır**. Bu da Batıdaki kapitalist devletlerin, ticareti sınırlama ve **baltalama** yoluyla, halk demokrasisi devletlerinin ekonomik kalkınmalarını, sosyalizm kuruculuğundaki atılımlarını önlemek hususundaki bütün **çabalarını** başa çıkardı. Eninde sonunda, sözkonusu kapitalist ülkeler, **sosyalist ülkelerle** ticaretlerini genişletmek zorunda kaldılar. Çünkü onları bu yolu tutmaya kendi çıkarları olduğu kadar, aralarındaki rekabet de zorlamış oldu. 1920 yıllarında sosyalist dünyaya karşı uygulanan kapitalist baltalama, o zamanlar henüz tek başına olan sosyalist devlete karşı başarı sağlayamamıştır. Şimdi de dünya sosyalist sistemi karşısında yine başarısızlıkla sonuçlanmış bulunuyor. KEYK üyesi devletlerin 1950 yılındaki dış ticaret bilânçosu Harpten önceki oranı bir hayli aşmıştı. 1968 de işe 1950 yılının oranı altı kat aşılmış oldu. *Bu nice artışın yanı sıra köklü nitel değişiklikler* oldu ki, bunu, dünya çapındaki sosyalist ticaretin meydana getirilmesi ve gelişmesi sağladı.

Avrupadaki halk demokrasisi ülkeleri kurtuluşlarından önce Sovyetler Birliği ile yok denecek derecede ticaret ilişkileri kurmuşlardı, fakat kurtuluşlarından sonra, SSCB, bu ülkelerin başlıca ticari partöneri haline geldi. Karşılıklı mal değişiminde de büyük değişiklikler görüldü. Şöyle ki, KEYK üyesi ülkeler, uluslararası mal değişiminin % 62-63'ünü kendi aralarında, % 6-7'ni ise diğer sosyalist ülkelerle yapmaktadırlar ki, böylelikle mal değişiminin % 70'i dünya sosyalist pazarında yapılmaktadır. Gelecekte de uluslararası mal değişiminin dünya sosyalist pazarında gerçekleşeceği şüphesizdir.

Her sosyalist ülkenin halk ekonomisinde dış ticaretin önemi gitgide artmakta ve bu artış özellikle küçük ülkelerin halk ekonomisinde ağır basmaktadır. Nüfusu 10 milyondan biraz fazla olan Macaristan toplumsal üretimin hemen dörtte birini ihraç etmektedir (ki bunun tutarı, milli gelirin % 40'na eşittir), çünkü son derece çeşitli mal ithal etmesi için başka imkân yoktur. Buna karşılık 240 milyonluk Sovyetler Birliği'nin bütün ihracatı memleketteki toplumsal üretimin ancak yüzde birkaçından ibarettir. Bu, her şeyden önce, Sovyetler Birliği'nin muazzam bir iç pazara sahip olmasından ileri gelmektedir. Ve perakende ticaret bilânçosu ihracat bilânçosunu kat kat aşmaktadır. Bununla beraber KEYK üyesi bütün devletlerin ithalâtında Sovyet ihraç malları % 42-43 oranını bulmaktadır. Sovyetler Birliği sosyalist pazarın gelişmesinde en kesin rolü oynamaktadır.

Dış ticaret uluslararası emek bölümünün temelidir, fakat her şeyi değildir. Sosyalist ülkeler arasındaki dolaysız işbirliği daha başlangıçta

Üretim tecrübelerini, incelemeler, buluşlar, teknik belgeler vb, değiş-tokuşunu geniş ölçüde kapsamaktadır.

KEYK'in meydana getirilmesiyle mal değişimi alanında ve keza halk ekonomisinin plânlanması, plân ve sözleşmelerin çok taraflı *ahenkleştirilmesi sistemi* gelişmeye başlamıştır. Üretimin gelecekteki muhtemel yapı değişiklikleri ve ayrı ayrı üretim kollarının ve çeşitlerinin şekillenmesiyle ilgili ortak incelemeler, gerekli sonuç ve tavsiyelerle ilgili ortak çalışmalar durmadan gelişmektedir. Burada işbirliğinin bütün önemli alanlarının pek azı sayılabilmiş ve sadece *uluslararası sosyalist emek bölümünün dış ticaret sınırlarını aştığı* gösterilmiştir ki, kanımızca bu kadarı yeterlidir.

Uluslararası sosyalist emek bölümünde ulaşılan başarılar bir hayli önemlidir, fakat henüz yeterli değildir. Üretim alanındaki işbirliğinde eksiklikler mevcut olduğu gibi, ihtisaslaşma ve kooperatifleşme alanlarında son derece ağır yürümekte, bilimsel-teknolojik işbirliği de memnuniyet verici olmaktan uzak bulunmaktadır. Bu ödevler, ancak, hızla gelişen bilimsel-teknolojik devrim, ilgili ülkeleri *ekonomik entegrasyon* ihtiyacıyla karşı karşıya bırakınca gündemde gerekli ağırlığı kazanabilmiştir. Bilindiği gibi Avrupa Ortak Pazarı üyesi olan ülkeler ekonomik entegrasyonda önemli ilerlemeler kaydederken, KEYK üyesi memleketler gerek ihtisaslaşmayı, gerekse üretim kooperatiflerini basit düzeyde bile olsa, gereken ölçüde geliştirmemişlerdir.

Aralarında uzlaşmaz kapitalist çelişmeler bulunan Ortak Pazar üyesi Batı Avrupa ülkeleri, entegrasyon alanında ileri doğru adımlar atarlarken birbirine ortak çıkarlarla ve kardeşçe işbirliğiyle bağlı bulunan KEYK üyesi devletler nasıl oldu da ekonomik entegrasyonun geliştirilmesi yolunda yürüme kararını ancak büyük tartışmalardan sonra ve ancak son zamanlarda alabildiler? Pratiğin, yani memleketlerimiz arasında entegrasyonun gelişmesinin bu soruyu gündemden kaldıracığını ümit etsek bile, üzerinde durmadan geçemeyiz.

Sosyalist ülkeler arasında entegrasyon imkânları, prensip itibarıyla kapitalist ülkelere kıyasla daha fazladır. Entegrasyonun önünde uzlaşmaz çelişkiler engeli bulunmadığı gibi, amacı, güçlü kapitalist tekellere değil, halkların ortak çıkarlarına hizmet etmektir. Karşılıklı yardımın, enternasyonalizm, sosyalizm ilkelerine göre gerçekleştirilmesi, bütün üye devletlerin ekonomik entegrasyonunun üstün bir düzeyde gerçekleşmesine her şeyden fazla yardım edebilir. Böyle olduğu halde esas bakımından objektif, karakteri bakımından ise sübjektif olan bazı geçici engeller sosyalist entegrasyonun şekillenmesini geciktirmiştir.

Objektif engel şöyle özetlenebilir: Ulusal gelirden sanayi payı az olan ve özellikle makine kuruculuğu ile imalat sanayii siyasal sınırlarla korunan

ve iç pazar için üretim yapan ülkelerde dünya pazarının durmadan değişen istekleri pek az hissedilmektedir. Bildiğimiz gibi bu istekler maliyet fiyatını, üretimin teknik düzeyini ve kalite ile ilgili diğer unsurları kapsamakta, daha yüksek teknik düzeyde ve daha fazla kâr getiren üretime geçilmesini gerektirmektedir. Ve eğer bir ülke bu istekleri gerekli şekilde yerine getirmese mallarını dünya pazarına ancak az kârla veya maliyet fiyatının altına düşen fiyatlarla, yani zararla sürebilir.

Şu veya bu ülkede sanayiî ve özellikle makine kuruculuğu ve imalât sanayiînin gelişmesi o memleketin uluslararası çapta üretim kooperatifleşmesine karşı ilgisini artırmaktadır. Her memlekette, aynı zamanda ve aynı ölçüde olmasada bile, genellikle ilk zamanlarda zayıf olan bu ilgi, sonraları daha geniş ölçüler almaktadır. Her sosyalist ülkenin son derecede önemli olan şu gerçeği çok iyi kavraması lâzımdır: Büyük ölçüdeki seri imalâtın gelişmesi, genel olarak üretim güçlerinin gelişmesini karakterize eder ve daha büyük ekonomik üstünlükler sağlar.

Kapitalist dünyada büyük tekelci kapitale sahip emperyalist ülkeler, küçük memleketlerin ekonomisine sızmakta ve bu ülkeleri ekonomik, politik ve askeri baskılarla kendi «menfaat alanlarına» çekmektedirler. *Küçük ülkelere de üretim kooperatifleşmesine eşitlik temeline göre katılmak imkânını sağlayan, sadece dünya sosyalist sistemidir*, böylelikle bu ülkeler kendileri için en elverişli olan kollarla kâr getiren geniş çaptaki seri imalâtı meydana getirip âzami ölçüde geliştirebilirler.

Üretimde kooperatifleşmenin gelişmesi ve daha yüksek düzeydeki şekli olan *sosyalist ekonomik entegrasyon*, üye devletlerin ekonomik gelişmesi şartları içinde mevcut farkların da hızla ortadan kaldırılmasına hizmet etmeli, her birinin en gelişmişlerin saflarında yer almalarına yardımcı bulunmalıdır.

Geniş çaptaki seri imalâtı KEYK üyesi ülkeler arasında bazı mal çeşitlerinin üretimi için kendi oralarında paylaşmalarına imkân veren anlaşmalar kolaylaştırmaktadır. Belirli bir çerçeve içinde objektif ihtisaslaşmalar meydana getirilmiştir ve bunlar pratikte gerekli isimlerle uygulanmaktadır. Fakat bu çerçevenin genişlemesi son derece ağır yürümektedir. Bunun sebeplerinden biri, hiç şüphe yok ki, şudur: ihtisaslaşmayla ilgili anlaşmalar her zaman gerektiği gibi gerçekleştirilmiyor. Bazı mamûllerin üretimiyle ilgili ihtisaslaşmalar uluslararası emek bölüşülmesinin sadece bir kısmıdır ve ancak üretim kooperatifleşmesinde kaynaştığı takdirde gerektiği gibi genişliyebilir.

Bilindiği üzere, makine yapımı sanayiinde ve sayıları gittikçe artan birçok sanayi kollarında motor, dingil, dingil yastığı, lâmba, soğutma ve ısıtma sistemleri vb gibi tek tip parçaların, çeşitli makine, donatım ve mekanizmlerin üretiminde hazır şekilde kullanılmaları yaygınlaşmak-

tadır. Bu parçalar, şu veya bu tip makinelerin seri halinde üretimi için gereklidir ve seri halinde üretilmeleri mümkündür. Fabrikaların, bu gibi parçalar üreten işletmelerle kooperatifleşmekte menfaatleri vardır.

Fabrikalar arasındaki üretim kooperatifleşmesi, ülkelerimizde büyük çapta genişlemiştir, fakat sadece ulusal çerçeveler içinde kalmaktadır. Batı Avrupa memleketlerine ise bu işbirliği ulusal sınırları çoktan aşmış ve böylelikle uluslararası emek bölümü sürecini genişletmiştir. Sosyalist dünyada bu alandaki geri kalış, gerekli mamullerin üretiminde ihtisaslaşmanın uluslararası çapta entanzif olarak gelişmemesini güçleştirmekte, küçük ülkelerde ise işletmelerin «profileşmesinde» ortaya bir takım zorluklar çıkarmaktadır. Büyük olmyan ülkelerde fazla sayıda» profil» için yer bulmak mümkün olmadığından bu durum üretimde maliyet fiyatlarının artmasına etkiye bulunmaktadır.

İki taraflı üretim kooperatifleşmesi, belirli bir ölçüde Sovyetler Birliği'nde, daha az ölçüde ise halk demokrasisi ülkeleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kara metalurjide, bilyalı yataklar vb üretiminde yıllardan beri birkaç sosyalist ülke arasında sosyalist işbirliği mevcuttur ve ümit verici şekilde gelişmektedir. Böyle olsa da, bütün bunlar henüz başlangıç safhasındadır. Şayet sonuçlar gözden geçirilir ve ortak sanayi üretimimizin böyle bir işbirliğiyle ilgili anlaşmalardaki yeri hesaplanırsa, atılan adımların henüz pek mütevazî olduğu görülür. Macaristan'da bu oran sanayi üretimin sadece % 2-3'nü kapsamaktadır. KEYK üyesi diğer ülkeler için de bu oranın daha yüksek olmadığı şüphesizdir. Oysa ihtiyaç ve imkânlar son derecede büyüktür. Özellikle çok taraflı üretim kooperatifleşmesi alanında atılan adımlar gayet mütevazidir. KEYK üyesi ülkelerin ekonomik entegrasyon sorununun görüldüğü 1969 Nisanındaki zirve toplantısında bu konuda önemli adımlar atılmıştır.

Büyük bir önem taşıyan bu toplantıda sosyalist ekonomik entegrasyonun ancak hak eşitliği ve gönüllülük ilkeleri temelinde gerçekleştirilebileceği belirtildi ve maddi faydalanma ilkesi kabul olundu ki, buna göre, hiçbir memleket, kendisine maddi bakımdan fayda sağlamıyacak bir işbirliğine katılmaya mecbur edilemez. Bunun yanısıra, şayet KEYK üyesi bir kısım ülkeler herhangi bir alanda çok yönlü kooperatifleşme yaptıkları ve ekonomik entegrasyon yoluna girdikleri takdirde diğer üye devletlerden hiçbiri «veto» hakkını kullanmayacaktır. Başlangıçta şu veya bu kooperatife katılmamış olan devletler, bu işi ülkelerinin çıkarlarına uygun saydıkları zaman kooperatifleşme yoluna girebilirler.

KEYK'nin 1969 Nisanındaki zirve toplantısında alınan kararlar sosyalist memleketlerin enternasyonal birliği alanında büyük bir başarı teşkil etmiştir; bu başarı, KEYK üyesi devletler arasındaki politik ve ekonomik işbirliğinin gelişmesi sayesinde sağlanmıştır. Üretim güçlerinin genel

gelişmesi ve kapitalist âlemle yapılan girişimler bunu lüzumlu kılmaktadır.

Sosyalist entegrasyonun, sosyalist ülkelerin ahenkleştirilmiş plânlarıyla düzenlenecek dünya sosyalist ekonomik birliği eğiliminin gerçekleştirilmesi yolunda adımlar atılmasına yardım edeceği şüphesizdir. Sosyalist entegrasyon, gelişme süreci içinde, üretim alanını, mal değişimini ve döviz sistemini kapsıyacaktır. Diğer amaçlarından biri de, *bilimsel araştırmalar ve bu araştırmaların uygulanması* alanlarında işbirliğini entanzif olarak geliştirmektir. Ve nihayet bir ödevi de, bir dereceye kadar da olsa, *halk ekonomisi plânlarının ahenkleştirilmesinde daha yüksek bir düzey sağlamaktadır.*

Burada üretim kooperatifleri üzerinde de durmak gerekiyor. Bilindiği üzere *ortak işletmeler* konusu bir hayli tartışıldı ve gelecekte de tartışılacağı benzemektedir. Bu konuda prensip meseleleri olduğu kadar, bu sorunu ele almanın sırası olup olmadığı meselesi de tartışılmıştır. Prensip bakımından yapılan itirazların temelini, birkaç ulusun mülkiyetinde olan işletmelerin «uluslar-üstü» bir karakter taşıyacağı, ulusal hükümetlerin yetkilerini kısıtlayacağı, şu veya bu ülkenin «ulusal egemenliğini» ihlâl edeceği görüşü teşkil etmiştir.

Macar Sosyalist İşçi Partisinin görüşüne göre, her sosyalist memleket ortak işletmelere katılmak veya katılmamak hakkına sahiptir. Ve bu, onun egemenliğinin tabii bir hakkıdır. Sosyalist entegrasyonun hararetili bir taraftarı olan partimizin kanaatince hükümetimiz, memleketimizi uluslararası üretim işbirliğinin ve ortak işletmelerin avantajlarından yoksun etmek hakkına sahip değildir. Partimizin görüşü şudur: Ortak işletmeleri yöneten organlar, ortak ülkelerin temsilcilerinden meydana gelmiş *uluslararası organlardır*; bunlar ulusal hükümetlerin yetkilerini kısıtlamazlar; ödevleri, ortak ülkelerin bu organların çalışmalarında etkili olmalarını sağlamaktır. Yürürlükte bulunan iki ve çok taraflı uluslararası işbirliği organlarının çalışmalarındaki tecrübeler bu görüşü doğrulamaktadır. *Ulusal hükümetler memleketlerinin çıkarlarına uygun çok taraflı işbirliği çerçevesi dışında kalırlarsa yetkilerini kendileri kısıtlamış olurlar.* Fakat her ülke, başına buyruk olarak ortaklığa girdikten sonra, ortak ödevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

Üretim güçlerinin, bilimsel-teknolojik devrimin geniş ölçüdeki etkisiyle de, süratle gelişmesi, seri imalâta en elverişli büyük işletmelerin gelişmesine bağlı olmuştur ve olmaktadır. Bu işletmelerde üretimi sağlamaya ve bunların mamullerini pazara sürmeye küçük memleketlerin gücü yetmez. Bunun için de önlerinde iki yol vardır: Bunlar ya, iki ve çok taraflı anlaşmalara dayanan uluslararası işletmeler meydana getirme faaliyeti dahil, iki ve çok taraflı geniş uluslararası kooperatifleşmeye katılacaklar, ya da, ekonomik gelişmede geri kalacaklardır. Gelişmemizde

şimdiye kadar elde edilen sonuçlar bu sorunu gölgeliyemez, çünkü uluslararası kooperatifleşme meselesi, küçük ülkelerin ve hatta büyüklerin önüne gitgide daha büyük bir ciddiyetle çıkmaktadır. KEYK'nin söz konusu edilen zirve toplantısı bunun doğruluğunu oybirliğiyle kabul etmiş ve ortak işletmelerin önemini belirtmiştir. Bu gelişmenin kolaylaştırılması için de ortak bir yatırım bankasının meydana getirilmesi görüşünü benimsemiştir.

KEYK üyesi memleketlerin entegrasyonu için gerekli başlıca şartlar mevcuttur veya en kısa zamanda yaratılabilir. Muhakkak ki entegrasyonun gerçekleştirilmesi birçok sorunların çok taraflı olarak incelenmesini ve karana bağlanmasını gerektirmektedir. Bu amaçla memleketlerimizde ve KEYK organlarında bu alanda gayretli ve başarılı çalışmalar yapılmaktadır. Burada sosyalist entegrasyonun çok önemli bir unsuru olan *Sovyetler Birliği'nin özel durumu* üzerinde durmak istiyorum.

Sovyetler Birliği tek federal devlet çerçevesi içinde kendi uluslarının halk ekonomilerinin yüksek düzeyde tam entegrasyonunu gerçekleştirmiştir. Sovyetler Birliği'nin büyük üretim kapasitesine, zengin doğal kaynaklarına ve muazzam iç pazarına dayanan bu birleşmiş halk ekonomisi, Ortak Pazar ülkelerinin ekonomik gruplaşmalarından daha güçlüdür. Bu yüzden, KEYK üyesi ülkelerin ekonomik entegrasyonu, küçük memleketlere kıyasla Sovyetler Birliği için daha az önemlidir; mutlaka gerekli bir iç ihtiyaç değildir.

Şüphe yok ki, diğer sosyalist ülkelerin gelişmesinin süratlendirilmesi Sovyetler Birliği'ni de ilgilendirmektedir. Ve enternasyonalizm ilkesini çok taraflı olarak gerçekleştirdiği için halk demokrasisi memleketlerinin entegrasyon isteklerini samimiyetle desteklemekte, bu eğilimin güçlenmesi için çabalar harcamakta, egemen birer devlet olan halk demokrasisi ülkeleriyle ekonomik entegrasyona katılmaktadır. Bu ise bizim memleketlerimiz için hayati bir önem taşımaktadır. Fakat şurası da muhakkak ki, üretim işbirliğinin yüksek düzeye ulaşması, işbirliğine katılanların hepsine ve dolayısıyla sosyalist entegrasyonun gelişmesini herkesten çok etkileyebilecek olan Sovyetler Birliği'ne yarar sağlamalıdır. Halk demokrasisi ülkeleri arasındaki işbirliğini de süratle geliştirmesi gereklidir, entegrasyon süreci içinde bunun böyle olacağı şüphesizdir, fakat asıl önemli alan mesele, Sovyetler Birliği'nin entegrasyondaki ağırlığıdır.

Entegrasyonun gerçekleştirilmesiyle ilgili hazırlıklar sosyalizmin içimizdeki düşmanlarına karşı olduğu kadar, emperyalist devletlerin de zihinleri bulandırma, saflarımızı bölme çabalarına karşı *ideolojik savaş yürütülmesini* gerektirmektedir.

Bu gerici güçler, sosyalist memleketler arasındaki dostça işbirliğini yoketmek için önceleri de daimi çabalar harcamışlardır ve gelecekte

kollarını bağlayıp oturmıyacakları muhakkaktır. Bu güçler, bundan böyle de geniş üretim alanlarını kapsayan tekellerin merkezi yönetimlerinin faaliyetine «yeşil ışık» yakan kapitalist tekelleri övecekler, sosyalist düzenin plânlı ekonomisini, sosyalist devletin ekonomideki yönetici rolünü de yereceklerdir. Ortak Pazar ülkelerindeki propagandacılar bir zamanlar entegrasyona karşı koyanları «milliyetçi dargörüşlülükle» şiddetle suçladıkları halde, şimdi KEYK üyesi memleketlerin birleşmeleri aleyhindeki ajitasyonlarında halk demokrasisi devletlerinin egemenliklerinin «koruyucusu» kesilmektedirler.

Bunlar, düşman propagandasının sadece birkaç karakteristik unsurudur, yoksa özellikleri «çok yönlü»dür.

Bu çevreler, Sovyet vatandaşlarına-ipe sapa gelmez bir şekilde de olsa-Sovyetler Birliği'nin halk demokrasisi ülkeleriyle ilgilenmemesinin «çıkartlarına» daha uygun olacağını, bu ülkelere yapılan yardımın «pahalya malolduğunu», Sovyet halkının bu yükten kurtulmakla yararlı çıkacağını telkine çalışmaktadırlar. Gerçek amaçları ise, emperyalizmin bu ülkeleri sosyalist dünyadan koparmasını kolaylaştırmaktır. Öte yandan emperyalist devletlerin radyoları, halk demokrasisi memleketlerinin vatandaşlarına, Sovyetler Birliği tarafından «sömürüldüklerini» gece gündüz tekrarlıyarak, kapitalist devletlerin «insani duygularla» hareket ettiklerini, halk demokrasisi ülkeleri halklarını yeniden «özgürlüğe» kavuşturacaklarını söylemektedirler.

Halbuki asıl maksatları, emperyalizmin elinden çıkmış olan bu ülkelerde kapitalist sömürüyü tekrar hortlatmaktır.

Sosyalist entegrasyonun gerçekleştirilmesiyle ilgili hazırlıklar halk demokrasisi ülkelere karşı yapılan düşmanca propagandanın maske-sinin sıyrılmasını, zararsız hale getirilmesini gerektirmektedir. Milliyetçi önyargı kalıntılarının ve küçük-burjuva milliyetçiliğinin ortadan kaldırılması yolundaki ideolojik-politik eğitim çalışmalarının devamı şarttır.

Halklar arasındaki enternasyonalist dostluk ilişkilerinin kuvvetlendirilmesinde ve kardeş ülkelerin işbirliğinin geliştirilmesinde elde edilen büyük başarılar, enternasyonalist eğitim çalışmalarında lüzumlu araçları geniş ölçüde artırmıştır. Sosyalist entegrasyon yolunda elde edilecek başarıların, yeni tecrübelerin de yardımıyla, halklarımız arasındaki kardeşçe birliği daha da güçlendireceği muhakkaktır. Şüphe yok ki, sosyalist ekonomik entegrasyon, uluslar ve devletler arasındaki yeni, sosyalist ilişkileri daha yüksek bir düzeye çıkaracak ve bütün halindeki dünya sosyalist sistemi için yeni bir güc kaynağı haline gelecektir.

«Leninizm ve çağımız»

KONUSU ÜZERİNDE ULUSLARARASI KONFERANS

1969 yılının 19–21 Kasım günlerinde, Prag'da «Leninizm ve çağımız» konulu uluslararası bir teori konferansı yapılmıştır. V. İ. Lenin'in doğumunun yüzüncü yıldönümü hazırlıkları arasında «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi tarafından düzenlenen bu konferansa, şu komünist ve işçi partilerinin delegeleri katılmıştır: Alman Komünist Partisi, Alman Birleşik Sosyalist Partisi, Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi, Batı Berlin Birleşik Sosyalist Partisi, Brezilya Komünist Partisi, Bolivya Komünist Partisi, Bulgaristan Komünist Partisi, Büyük Britanya Komünist Partisi, Cezayir Sosyalist-Öncü Partisi, Çekoslovakya Komünist Partisi, Danimarka Komünist Partisi, Ekvador Komünist Partisi, Finlandiya Komünist Partisi, Fransa Komünist Partisi, Gvatemala Emek Partisi, Honduras Komünist Partisi, Hindistan Komünist Partisi, İran Halk Partisi, İsrail Komünist Partisi, İspanya Komünist Partisi, İtalya Komünist Partisi, İsveç Komünistleri-Solcu Partisi, Japonya Komünist Partisi, Kanada Komünist Partisi, Kolumbia Komünist Partisi, Lübnan Komünist Partisi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Meksika Komünist Partisi, Mogolistan Devrimci-Halk Partisi, Panama Halk Partisi, Paraguay Komünist Partisi, Polonya Birleşik İşçi Partisi, Rumanya Komünist Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Şili Komünist Partisi, Tunus Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi.

Uluslararası teori konferansı, arkadaşlık, yaratıcılık ve kardeşçe işbirliği havası içinde geçti. Kardeş partilerin temsilcileri konuşmalarında, çağımızın Marksizmi olan Leninizmin evrensel önemini belirttiler, Komünist hareketinin, Leninizm bayrağı altında, zamanımızın en etkili bir gücü haline geldiğini, dünyada devrim hareketinin genişleyip kuvvetlenmekte olduğunu ortaya koydular.

Konferansta yapılan konuşmalar, dergimizin önümüzdeki sayısından itibaren yayınlanmaya başlayacaktır. Ayrıca çeşitli dillerde kitaplar halinde çıkarılacaktır.

1969 yılının politik olaylarına toplu bir bakış

JAN PRAJKI

Geçtiğimiz yılın gelişmelerini, bunların sonuçlarını ve yakın geleceğin perspektiflerini herkes kendi sınıfsal görüş ve tutumuna göre değerlendirmektedir. Komünistler, tarihsel gelişmeyi, en ilerici devrimci teoriye, yani Marksizm-Leninizme dayanarak tahlil ediyor ve değerlendiriyorlar. Komünist ve işçi partilerinin uluslararası danışma toplantısına katılanlar, «Vladimir ilç Lenin'in 100. doğum yıldönümü çağırısı»nda şunları belirttiler: «Marksist-Leninist teori ve onun somut koşullarda yaratıcı olarak uygulanması, dünya devrimci hareketinin bütün kollarının – faaliyette bulundukları yere bakılmaksızın – karşılaştıkları sorunlara bilimsel cevaplar ve çözüm yolları bulunmasına imkân vermektedir.» 1969 yılı *Haziranında Moskovada 75 komünist ve işçi partisi temsilcilerinin katılmasıyla yapılan danışma toplantısı, yeryüzünde toplumsal gelişme üzerinde, milletlerarası politik olaylar üzerinde muazzam bir etki yapan ve yapmaya devam edecek olan en önemli faktörlerden biridir*. Komünistlerin bu uluslararası forumu, devrimci hareketin öncüsünü güçlendirmiş, ideolojik mücadelede ve devrimci eylem pratiğinde onun atılım yeteneğini artırmıştır. Bu forum, işçi sınıfı partilerinin, Marksist-Leninist prensiplerin temeli üzerinde, ulusal kurtuluş hareketi de dahil olmak üzere bütün ilerici ve demokratik güçlerin anti-emperyalist savaşta daha büyük ölçüde birleşmelerini ve saflarını sıklaştırmalarını önemli derecede hızlandırmıştır. Bu güçlerin ideolojik ve politik mevzilerinin kuvvetlenmesi yolunda, V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümünü kutlama hazırlıkları da büyük bir rol oynamaktadır.

Yılın sonuçlarını değerlendirirken, komünistler, geleceğe iyimserlikle bakabilirler. Tabiidir ki, anti-emperyalist savaş, sosyalist sistemi sağlamlaştırma, uluslararası komünist ve işçi hareketinde tam birlik sağlama ve bütün anti-emperyalist ilerici güçleri birleştirme süreci sadece başarılarla geçmemiştir. Bundan sonra da güçlüklerle karşılaşılacak ve belki geçici başarısızlıklar da olacaktır. Esasen komünistlerin yolları çetin ve dikenlidir; eskinin yıkılması ve yeninin kurulması en zor tarihsel sorundur. Fakat dünyanın geçtiğimiz yıldaki gelişmesinin genel doğrultusu, ilerilik kuvvetlerini, kapitalist sömürü sistemine, ulusal ezgiye ve emperyalizme karşı ve sosyalizm için yürütülen savaşta esinlemiş ve kanatlandırmıştır.

SOSYALİZM İÇİN İŞBİRLİĞİ VE YAPICI ÇALIŞMALAR YILI

Geçtiğimiz yıl, birçok sosyalist ülkenin hayatında şanlı jübileler, yeni hayatın yirminci veya yirmi beşinci yıldönümlerini anma ve değerlendirmeler yılı oldu. Birçok kardeş ülkede sosyalist toplum gelişmesinin sonuçları, Sovyetler Birliği'nde elli yılı aşan gelişme boyunca verdiği sonuçlar gibi, yeni düzenin objektif üstünlüklerini, Marksizm-Leninizmin doğruluğunu yeniden ispat etmektedir. Sosyalist ülkelerin halk ekonomisi başarıyla gelişmekte, her birinin savunma gücü artmakta, toplumsal

ilişkileri daha da mükemmelleşmekte, emekçilerin refah ve kültürü yükselmektedir.

Ekonomide yeni adım

Sosyalizm ve komünizm kuruluşunu yöneten Marksist-Leninist partiler, bu yolda çalışırken, Lenin'in, dünya gelişme sürecinde en büyük etkiyi ekonomi politikasıyla sosyalizmin yaptığına işaret eden öğüdünü gözönünde bulundurmaktadırlar. Ve şüphesiz ki, *anti-emperyalist kuvvetlerin ortak dâvasına dünya sosyalist sisteminin katkısını da her şeyden önce durmadan artan ekonomik gücü belirlemektedir.*

1969 yılının kesin ekonomik sonuçları üzerinde istatistik ilgilileri henüz tam hesapları yapmamış olsalar da, önveriler bile, sosyalist devletler ekonomisinin, daha önceki yıllarda olduğu gibi, kapitalizmin ekonomisinden daha hızlı bir gelişme kaydettiğini göstermektedir. Örneğin, dünya sosyalist ekonomisinde sanayi üretimi artışı aşağı yukarı % 7'yi bulmuştur. Geçen yıl 14 sosyalist ülkede elektrik enerjisi üretimi, son hesaplara göre, ilk defa olarak 1.000 milyar kilovat-saati aşmıştır. Bu miktar, kardeş ülkelerden çoğunun yeni toplum kuruluşuna geçmeye başladıkları yirmi yıl önceki elektrik enerjisi üretiminin 10 mislinden fazladır. Şimdi dünyada üretilen sanayi mamûlleri toplamının % 40 kadarı sosyalist memleketlere düşmektedir. Bu da, sosyalizmin, *insan eyleminin çözümleyici alanı olan maddi üretimde dünya birinciliğini elde etme yönünde bir adım daha attığını göstermektedir.*

Geçtiğimiz yıl içinde, birçok sosyalist ülkede halk ekonomisinin plânlama ve yönetiminde yeni şekillerin mükemmelleştirilmesi süreci devam etti. Bu yeni plânlama ve yönetim biçimleri, yeni düzenin bağrındaki muazzam kaynakların daha tam olarak değerlendirilmesini, bilimsel-teknolojik devrim sonucunda meydana çıkarılan olanakların sonuna kadar kullanılmasını kolaylaştırmaktadır.

Sosyalist memleketler komünist ve işçi partileri, bilimsel-teknolojik devrimin, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki tarihsel rekabette başlıca sektörlerden biri ve yeni toplum gelişmesinin önemli bir şartı haline geldiği kanısındadırlar. Bunun içindir ki, şimdi sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin dikkatleri bilimsel-teknolojik ilerleme sorunları üzerinde toplanmaktadır.

Dünya sosyalizminin ekonomik başarılarında Sovyetler Birliğinin büyük ölçüde katkısı vardır. Hâlen dünya sanayi üretiminin 1/5 kadarını Sovyetler Birliği vermektedir. Geçen yıl (1969), daha önceki üç yılda da olduğu gibi, SBKP XXIII. Kongresinin ulaşılması gerekli genel üretim hacmi ve ulusal gelirin artırılması hususlarındaki direktiflerinde ortaya konan esas ödevler yerine getirilmiştir. 1968'de Sovyetler Birliğinde elektrik enerjisi üretimi 690 milyar kilovat-saati bulmuş, çelik üretimi 110 milyon ton olmuş, yani hemen hemen Birleşik Amerikanın çelik üretimi düzeyine ulaşmıştır. Bundan yirmi yıl kadar evvel Amerikadakinin üç defa daha geri olan Sovyet sanayii, şimdi Birleşik Amerika üretim düzeyinin % 70'i kadar ürün vermektedir.

Bütün bunlar, Leninizmin yapıcı fikirlerinin, Oktobr fikirlerinin canlı belirtileridir.

1969 yılı, V. İ. Lenin'in 100. doğum yıldönümü şerefine Sovyet emekçilerinin bütün memleket ölçüsünde giriştikleri emek yarışları yılı oldu. Sovyet halkının emek şevki, özellikle, V. İ. Lenin'in yüce girişim adını verdiği ilk subotnik'in (!) ellinci jübile yıldönümü şerefine 12 Nisan 1969 günü memleket ölçüsünde tertiplenen imcede bütün parlaklığıyla kendini gösterdi. Lenin, bu girişimi, emeğe karşı eski tutum üzerinde zafer anlamında, emeğe karşı komünistçe tutum unsurlarının tedricen yerleşip kökleşmesi anlamında, emek verimliliğinin durmadan artırılması anlamında değerlendiriyordu. Sovyet işçi sınıfı, kolhozcu köylüleri ve emekçi aydınları bu yolda güvenle yürümektedirler. Bugün Sovyetler Birliği'nde toplumsal üretimde sağlanan artışın % 25'i, emek veriminin yükseltilmesi sonucudur.

İşbirliği yolu – İlerilik yolu

Bilindiği gibi, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi olan ülkeler dünya sosyalist ekonomisinin en dinamik bölümünü teşkil etmektedirler. Bunların çabalarının sürekli ve daha köklü biçimde kooperatifleşmesi dünya sosyalist ekonomisine büyük ölçüde fayda sağlamaktadır. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin, 1969 Nisanında, Bulgaristan, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Moğolistan, Polonya, Rumanya, Sovyetler Birliği, Macaristan ve Çekoslovakya komünist ve işçi partileri ile hükümet yöneticilerinin katılmasıyla yapılan XXIII. özel toplantısı, yeni tip uluslararası işbölümünü geliştirme yolunda önemli bir aşama olmuştur. Bu toplantı, EYK üyesi ülkelerin, sosyalizm ve komünizmi kurma sorunlarını başarıyla çözmek amacıyla daha sıkı birleşme arzusunda beraber olduklarını yeniden doğrulamıştır. Toplantının oybirliği ile kabul edilen kararnamesine dayanılarak, EYK üyesi memleketler arasında ekonomik ve bilimsel-teknolojik işbirliğini bundan böyle de geliştirmede izlenecek esas doğrultuların tesbiti çalışmaları başlamış bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, bu memleketler bütün dikkatlerini, halk ekonomisi plânları arasında koordinasyon biçim ve yöntemlerini mükemmelleştirme ve kökleştirme sorunları üzerinde, bilimsel-teknolojik ve ekonomik öngörüler tesbiti üzerinde, işbirliğinin genişletilip kökleştirilmesine, karşılıklı ticaretin geliştirilmesine, döviz-finans ilişkilerinin ve kredi mekanizmasının daha aktif biçimde kullanılmasına dayanılarak üretimde etkili ve sürekli bir ihtisaslaşma ve kooperatifleşmeyi daha da geliştirme sorunları üzerinde yoğunlaştırmaktadırlar.

(!) Bütün komünistlerin katıldıkları Cumartesi imecesi.

Sosyalist ülkeler artık ekonomik gelişme tempoları bakımından kapitalist dünyasını çoktan geçmişlerdir. Ve şüphesiz ki, karşılıklı emek bölümünün gelişmesi tempoları bakımından da geçeceklerdir. Şimdi EYK mensubu ülkelerin dünya ticaretindeki payı yaklaşık olarak % 10'dur. Bu pay artırılacaktır. Uluslararası işbölümünün bütün avantajları kesin olarak sosyalizmin hizmetine verilecektir. *Geçtiğimiz yıl, bu uzun vadeli eğilimin gerçekleştirilmesinde önemli bir aşama olmuştur.*

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin özel toplantısında, üye ülkelerin öteki sosyalist ülkelerle ve aynı zamanda – sosyal düzenlerine bakımsızın – dünyanın öteki ülkeleriyle karşılıklı faydaya dayanan ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesi sorunu da ele alındı. Sosyalizmin, gelişmiş kapitalist ülkeler de dahil olmak üzere, sosyalist olmayan memleketlerle çok yanlı işbirliği arzusu da uzun vadeli bir eğilimdir.

Geçen yıl, aynı zamanda evvelki yıl, Çekoslovakya hakkında çok şeyler konuşuldu ve yazıldı. 75 komünist ve işçi partisinin Moskovada yapılan danışma toplantısında yine Gustav Husak yoldaş tarafından belirtildiği gibi, bu memleket bütün dünyanın, dostun ve düşmanın dikkatini üzerinde topladı. Çekoslovak parti basınının da belirttiği üzere, ÇKP Merkez Komitesi'nin Nisan, Mayıs ve Eylül plenumları, memleketin 1969 yılı toplumsal-politik hayatında önemli bir rol oynadı. Bu plenumların kararlarında, karşı-devrimci, anti-sosyalist ve Sovyet düşmanı kuvvetlere karşı amansız bir mücadelenin gerekli olduğu bir daha ifade edildi. Bundan başka, Komünist Partisinin Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde sağlamlaştırılması, iç ve dış sorunların sınıfsal açıdan ele alınması, sosyalizmi kurmada komünist partisinin yönetici rolünün kuvvetlendirilmesi lüzumuna da işaret edildi. Uluslararası ilişkilere gelince, sözü geçen plenumların kararlarında, dünyanın çağdaş sınıfsal bölünüşü koşulları içinde proleter enternasyonalizmi prensibine bağlılığın önemi belirtilerek, kardeş sosyalist ülkelerle ve özellikle Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliğinin kuvvetlendirilmesi çağrısında bulunuldu. SBKP'nin ve ÇKP'nin kanısına göre, Çekoslovakya parti ve devlet delegasyonunun Ekim ayında Sovyetler Birliğini ziyareti, Çekoslovak-Sovyet ilişkilerinin gelişmesi yolunda çok yararlı oldu. Bu ziyaretin sonucunda imzalanan ortak bildiri, her iki taraf basınının belirttiği gibi, sosyalist enternasyonalizmin eylem halinde yeni bir belirtisi ve bütün sosyalist topluluğunda birliğin daha da sağlamlaşmasının yeni bir kanıtıdır.

1969 yılının özelliklerinden söz ederken, komünist partileri yöneticilerinin ve çoğu sosyalist ülkeler hükümetlerinin, bu nispeten kısa süre içinde ikili veya çok yanlı birçok temaslarda bulunduklarını belirtmeden geçemeyiz. Bu cümleden olarak, Moskova, yüksek düzeyde ve çok semereli birçok karşılaşma ve görüşmeye kucak açmıştır. Bu konuda, örneğin,

Berlin, Varşova ve Sofya gibi kardeş sosyalist ülkeler başkentleri de böyle buluşma ve toplantılara sahne olmuştur. Sosyalist ülkeler liderlerinin karşılıklı ziyaretleri, şüphesiz ki, daha iyi anlaşma yönünden ve anti-emperyalist savaşta çabaların daha iyi bağdaştırılması bakımından yararlı sonuçlar vermiştir.

Geçen yılın sonunda, bütün dünya kamuoyunun dikkatini çeken olumlu bir girişim de, Sovyetler Birliği'nin önyak olmasıyla Pekin'de başlayan görüşmelerdir. Çin Halk Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği ve diğer birçok sosyalist memleket arasında ilişkilerin adamakıllı sarpa sardığı dönemi izliyen bu görüşmeler nispeten ferahlık uyandırmıştır. Bilindiği gibi, bu anlaşmazlık, emperyalizme karşı yürütölen savaşın yararına değildir ve emekçilerin sınıf düşmanlarını sevindirmektedir. Şüphesiz ki, dünya sosyalizminde sert anlaşmazlık durumlarının ortaya çıkması oldukça sübjektif bir olaydır, ve sosyalizmin özüne hâs değildir. *Sosyalist sistem, objektif olarak, bu sisteme dahil ölkelerin esas çıkar ve hedeflerinin uygunluğu temeli üzerinde kurulmaktadır.* Bundan ötürü, sosyalist memleketler arasında uç verecek her türlü anlaşmazlık, *proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde, yoldaşça görüşmeler ve gönüllü kardeş işbirliği yoluyla pekâlâ çözülebilir ve çözülmelidir.* Bu açıdan bakılınca Pekin'de sözünü ettiğimiz görüşmelerde varılacak bir olumlu sonuç, Sovyet-Çin ilişkilerinin normalleşmesine, dünya sosyalist sisteminin ve tüm devrimci hareketin kuvvetlenmesine yardımcı bulunabilir.

Kahramanlar yurdu *Viyetnam*, saldırgan emperyalizmle savaşın açık bir cephesi olmaya devam ediyor. Geçen yıl, Viyetnam halkı ve bütün ilerici insanlık ağır bir kayba uğradı: Uluslararası komünist ve ulusal kurtuluş hareketinin önlü önderlerinden Ho Şi Min yoldaş vefat etti. Sosyalist ölkeler halkları onun parlak simasını yüreklerinde yaşıyor ve uğrunda bütün ömrünü verdiği dâvayı en etraflı şekilde destekliyorlar. Esasen, 1969 yılını, Viyetnam halkına her türlü yardımın artırıldığı, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti ve Güney Viyetnam Ulusal Kurtuluş Cephesi ile dostluk ilişkilerinin geliştirildiği yıl olarak nitelendirmek de mümkündür. Yedi sosyalist ölkede devlet ve parti yöneticilerinin Aralık ayında Moskovada yaptıkları toplantıya katılanlar, Viyetnam'daki saldırıya artık bir son vermeye çağırın ve Viyetnam'da harbi durdurma yükümünü Amerika Birleşik Devletlerine yükliyen bir özel bildiri imzalayıp açıkladılar. *Viyetnam halkı haklı bir dâva uğrunda çarpışmaktadır ve zafer onundur!*

Geçen yıl, Fam Van Dong yoldaşın başkanlığında bir Viyetnam Demokratik parti ve hükümet heyetinin Ekim ayı sonunda yaptığı Moskova ziyareti, Sovyet ve Viyetnam halkları arasında kardeşçe ilişkilerin gelişmesinde önemli bir aşamayı belirledi. Bu ziyaret sırasında imzalanan bir anlaşmayla, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'nin savunma gücünün

artırılması ve ekonomisinin geliştirilmesine yardım maksadiyle, Sovyetler Birliği'nin sanayi donatıları, gıda maddeleri, silâh, ham madde vs. sağlaması öngörülmektedir. Ve bu anlaşma da, *dünya sosyalist sistemi gelişmesinin objektif kanuniyeti olarak sosyalist enternasyonalizmin tipik örneklerinden biridir.*

Sovyetler Birliği ile Yugoslavya arasında temasların genişlemesi ve özellikle Sovyet Dışişleri Bakanı A. Gromiko'nun Yugoslavya ziyareti de dikkate değer. Sovyetler Birliği ile Yugoslavya arasında dostluk ve işbirliğinin derinleştirilmesi, bir yandan sosyalist cephenin sağlamlaşması yolunda yeni bir kilometre taşı, öte yandan sosyalist devletler halkları arasına kama sokmaya çalışan düşmanlarımız için yeni bir başarısızlıktır.

Sosyalist kazanımların savunulması komünistlerin enternasyonal ödevidir. Kardeş ülkelerin bu kazanımları savunma çabaları, Varşova Antlaşması Teşkilâtı'nın (1) takviye edilmesinde de kendini göstermiştir. Geçtiğimiz yıl, Varşova Antlaşması çerçevesinde orduların savaşı birliğini kuvvetlendirme yönünde belirli bir aşama olmuştur. Bilindiği gibi, *bu teşkilât, NATO saldırganlık paktına mensup emperyalist devletlerin askeri hücumuna karşı sosyalist ülkelerin güvenliğini garantilemede önemli bir rol oynamaktadır.*

Varşova Antlaşması Teşkilâtı'na dahil ülkeler arasındaki işbirliği, emperyalist saldırıya karşı sağlam bir kalkandır ve Avrupa genel güvenliğinin garantisidir. Onun ilerici niteliği ve uluslararası önemi de bunda toplanmaktadır.

Barişseverlik girişimi yine sosyalizmde

Varşova Antlaşması devletleri, daha geçen yılın ilkbaharında, aktüel güvenlik sorunlarının görüşülmesi için bütün Avrupa devletlerinin katılacağı bir toplantı yapılması teklifini ileri sürdüler. Varşova Antlaşması'na dahil ülkeler dışişleri bakanları, geçen yılın Ekim ayı sonunda Prag'da sona eren toptantıda, söz konusu Avrupa Konferansının nerde ve ne zaman yapılabileceği ve gündeminin ne olabileceği hakkında konre tekliflerde bulundular. Teklif sahiplerinin kesinlikle belirttikleri gibi, böyle bir konferansın başarı sağlama şartlarından biri, *Hitler Almanyasının yenilmesi sonucunda Avrupa'da meydana gelen durumun değiştirilemeyeceğinin kabul edilmesidir.* Bariş ve güvenliğin menfaatleri, bütün devletlerin Alman Demokratik Cumhuriyeti ile hak eşitliğine ve milletlerarası hukuk kurallarına dayanan ilişkiler kurmalarını,

(1) Bu teşkilâta Bulgaristan, Alman Demokratik Cumhuriyeti, Polonya, Rumanya, Sovyetler Birliği, Macaristan ve Çekoslovakya dahildir.

Avrupada mevcut sınırların ve aynı zamanda Oder-Neise sınırının kesinlik ve dokunulmazlığını kabul etmelerini gerektirmektedir. Bu konuda Alman Demokratik Cumhuriyetinin son girişimi, yani iki Alman devleti arasında *tam silâhsızlanmayı ve topraklarında nükleer silâh ve donatımı bulundurmamayı* öngören bir antlaşma imzalanması yönündeki teklifi büyük ölçüde dikkate değer. Ve böyle bir entlaşma, tüm Avrupa güvenliği sistemine büyük bir katkı olabilir.

Fakat, Avrupa güvenliği, geçen yıl *sosyalist ülkeler tarafından ortaya konulan ve bütün dünyada barışı sağlamayı öngören geniş programın* unsurlarından sadece biridir. Bununla ilgili olarak, dünya güvenliğini sağlama sorununun Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısı oturumlarında çok yanlı sorunlar bütünü olarak ele alınıp görüşülmesi yolunda Sovyetler Birliği'nin ileri sürdüğü teklif de kayda değer. Bu karmaşık sorunun çözümünde gecikme ve erteleme, olayların nükleer çatışmalar uçurumuna doğru sürülmesi demek olur.

Saydığımız bu gerçekler, kardeş ülkeler arasında politik işbirliğinin gelişmesini ve eylemlerinin uluslararası alanda koordinasyonunu inandırıcı bir şekilde gözönüne sermektedir.

Yedi Avrupa sosyalist ülkesi parti ve devlet yöneticilerinin Aralık ayında Moskova'da yaptıkları görüşmelerin sonuçları, ortak eylemlerin etkinliğini artırma yönünde önemli bir katkı ve gerek Avrupa, gerekse dünya ölçüsündeki barış ve güvenlik mücadelesinde yeni bir adım olmuştur.

Dünya kamuoyu, Helsinki'de başlayan Sovyet-Amerikan görüşmelerine büyük bir ilgi gösterdi. Bu görüşmelerin konusu, stratejik silâhlarla yarışarcasına silâhlanmanın durdurulmasıdır. Zira bu stratejik silâh yığınları korkunç ölçülere varmıştır. Sovyetler Birliği, silâhlanma yarışına ayrılan ödeneklerin barışçı amaçlarda kullanılmasından yanadır. Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin, kimyasal ve bakteriyolojik silâhların yasaklanmasını ve yok edilmesini öngören bir antlaşma imzalanması için Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'na yaptıkları teklif de aynı hümaniter maksada hizmeti gözönünde tutmaktadır. Aralık ayında Moskova'da yapılan toplantının ortak bildirisinde de belirtildiği gibi, sosyalist ülkeler, atom silâhlarının yayılmasını yasaklama antlaşmasının tamamiyle barışın garantilenmesine hizmet etmesi hususuna büyük bir önem vermektedirler. Bundan ötürü de, antlaşmaya mümkün olduğu kadar çok sayıda devletin katılmasından ve bir an önce onaylanarak yürürlüğe konulmasından yana olan sosyalist ülkeler, bütün devletleri tam silâhsızlanma yolunda iyi niyetlerini, pratik adımlarla göstermeye çalışmaktadırlar.

Uluslararası ilişkilerin bu alanında sosyalist ülkelerin ortak eylemlerinin sonuçlarını genelleştirdiğimiz zaman, sosyalist topluluğun Lenin jübile yılına bayrağında yazılı barış sözü ile girdiğini kesinlikle söyleyebiliriz.

Tek sözle, sosyalist devletler toluluğunun tarihinde geçtiğimiz yıl karmaşık, fakat o derecede de verimli bir yıl olmuştur. 1969 yılının karakterini belirlemek için, onun, dünya sosyalizminin birliği ve sağlamlaşması uğrunda yürütülen mücadelenin artırılması yılı olduğunu söyleyebiliriz. Gerçi, gerici burjuva «peygamber»leri, geçen yıl içinde de dünya komünizminin bir «bunalım» geçirdiğine, sosyalist dünyanın ve bütün komünist hareketinin pek yakın mahvına doğru sürüklendiğine dair gürültülü söylentiler yaymayı ihmal etmemişlerdir; ama bilindiği gibi, terazinin öteki kefesi sosyalizm güçlerinin sınıksız birleşmesinden yana, bütün dünya gelişmesinin gidişi üzerinde sosyalizmin kuvvet ve etkisinin artmasından yana ağır basmıştır. Sosyalizm ile emperyalizm arasındaki politik ve ideolojik mücadelenin keskinleşmesi, sosyalist topluluğunda birlik eğilimini kuvvetlendirmiştir. Geçtiğimiz yılın belirli tarihsel önemi bunda toplanmaktadır.

KAPITALİZM BİR YIL DAHA KOCADI: HASTALIĞIN YENİ OCAKLARI

Kapitalizmin gelişmesinde bir yıl daha yaşanmış bulunuyor. Bu gelişme, üretim ve sürüm, dış ticaret ve milletlerarası plânlama-ödeme alanlarında, emperyalist memleketlerin dış ilişkilerinde, kurdukları blokların ve aralarındaki ittifakların işleminde birbirine örülen çelişkili süreçler toplamıdır. 1969 yılına dair daha sonra ortaya konacak olan tam veriler, kapitalizmin bu yıl zarfındaki gelişmesinin sonuçları üzerinde kesin bilânçonun yapılmasına imkân verecektir. Fakat, mesele, rakamlardan ziyade, bugün de devam etmekte olan eğilimlerin karakterindedir.

Ekonomi sarsılıyor, emekçiler ceremesini çekiyorlar

1969 yılı ortalarından itibaren kapitalizmin ekonomik kubbesini kara bulutlar kaplamaya başladı.

Birleşik Amerika ve İngiltere'de ekonomik gelişme tempoları yavaşladı. Fransa ve Batı Almanya'da da kara haber niteliğinde belirtiler ortaya çıktı. Kalkınma ve gelişme yönünde pek iyimser peşin hesaplara rağmen, 1969 yılı başında, Birleşik Amerika'da sanayi alanındaki sermaye yatırımı programları her yerde ve her dalda kısıntılar yapılmak üzere yeniden gözden geçirilmeye ve işsizlik de daha büyük bir hızla artmaya başladı. Federal Almanya ödeme bilânçosu bakımından ciddi problemlerle karşılaştı. Döviz bunalım ve sarsıntıları, İngiltere, Fransa ve diğer memleketler ekonomisine yozlaştırıcı etkiler yaptı.

Bunun sonucu olarak, kapitalist dünyasında 1968'de % 7.5 olan sanayi ürünleri artışının, 1969'da % 4'e inmesi gibi genel bir azalış beklenmektedir.

1969 yılında kapitalist memleketlerin ekonomisi gayet kararsız bir gelişme gösterdi: Japonya ve Federal Almanya'da sanayi üretimi artışı,

Fransa, İngiltere ve Birleşik Amerika'daki artıştan bir hayli daha büyüktü (bazı değerlendirmelere göre, Birleşik Amerika'da üretimin fiziki hacminin bile azaltılması beklenmektedir). Bu memleketler arasında, bilimsel-teknolojik ilerleme alanında önde gelen belirli sanayi kollarının gelişme tempolarında çok daha hissedilir ölçüde farklar vardır.

Ayrı ayrı memleketlerin ve sanayi kollarının karasız gelişmesi, kaçınılmaz olarak, dünya pazarında önde gelen emperyalist devler ve tekeller arasında menfaat çatışması ve çelişkilerin sertleşmesi, gümrük anlaşmazlıkları ve «ticaret savaşları»nın alıp yürümesi sonucunu doğurdu.

Böylece, geçtiğimiz yıl, kapitalist gelişmenin mantığını, yani zenginlik ile yoksulluğun daha da kutuplaşmasının gözle görülürcesine doğruladı.

Bu sonucu, hayatın durmadan pahalılaşması, ücretlerin alabildiğine düşüklüğü, devalüasyonun ölümcül etkileri hazırladı. Üstelik, devlet-tekeller kapitalizminin konjonktürü «serinletme» yönünde ve vergileri artırmak, kredi dağıtımını aşılması güç şartlara bağlamak üzere aldığı tedbirlerin yükü de, yığınların satın alma gücünü sınırlayan sonuçlarıyla ilâveten elekçilerin sırtına yüklendi. Yılın sonuna doğru birçok kapitalist memlekette işsizlerin sayısı daha da arttı.

Kapitalist memleketlerin 1969 yılındaki ekonomik gelişmesi, bu düzenin ana çelişkisini, yeni üretimin toplumsal karakteri ile muazzam ulusal zenginliklerin en büyük bir avuç zengin ve tekeller tarafından özel olarak benimsenmesi arasındaki çelişkiyi daha büyük bir açıklıkla gösterdi. Bu inkâr kabul etmez gerçek, çağdaş kapitalist toplumun sözde «sınıfsız» karakterine, halkın büyük çoğunluğunun bu toplumun çerçevesi içinde «harman» edildiğine dair kasıtlı övgüden ibaret görüşlere bir darbe daha indirdi. Kapitalizmin ana çelişkisi, kaçınılmaz olarak, sosyal ayrılmaları şiddetlendirmekte, yürütülen amansız mücadelede kapitalist toplumun ana sınıflarının mevzilerini belirlemektedir. Kapitalizm, sınıfsal ilişkileri ebedileştirmek için, işçi hareketine karşı açık teröre başvurmakta sosyal demagoji ve burjuva reformizmine kadar gayet çeşitli araçlar kullanmaktadır ve ileride de kullanacaktır. Bu durumda, emekçilerin esas silâhi, kapitalist sistemin temellerini hedef tutan örgütlü yığınsal mücadeledir.

Kapitalizmin temelini çökerten kuvvetler

1969 yılı, *tekellerin egemenliğine, emperyalizme ve izlediği politikaya karşı sınıf savaşlarının görülmemiş ölçüde şiddetlenmesi* yılı oldu. Grev hareketinin güçlü yükselişi ve dayandığı sosyal temelin genişlemesi, işçi ve sendika hareketinin radikal bir nitelik kazanması ve yığınsal demokratik hareketlerin muazzam ölçüler alması sömürü ve ezgi sistemini temelinden sarstı.

Geçen yıl, *emperyalizm, uzlaşmaz sınıfsal çelişkilerin derinleşmesi ve genişlemesinin* artışı ile yüzyüze geldi. Anti-emperyalist güçler daha yığın-

sal ve daha toplu olduktan başka, hedefe yönelişte de tecrübelerini arttırdılar. Viyetnam'da sürdürülen barbarlık harbine karşı sonbaharda genişliyen gösteriler açık bir enternasyonal nitelik kazandı: Birleşik Amerikada Kasım ayındaki «protesto günleri»nde, İngiltere, İtalya, Federal Almanya ve Fransayı da harp aleyhtarı gösteriler kapladı; Vaşington yürüyüşüne katılanlarla dayanışma işareti olarak diğer ülkelerde de onbinlerce kişi gösteri yürüyüşleri yaptılar. Birçok ahvalde grev mücadelesi, benzer işkollarındaki işçileri de sararak ulusal ölçülerin dışına çıktı. Emekçilerin ekonomik sorunlarla ilgili olarak yaptıkları gösteriler politik haklar uğrunda mücadeleyle, günlük istekler de daha uzun vâdeli ve geniş eylem programlarıyla sıkıca bağlanmaya başladı. *Anti-emperyalist gösterilerde proleteryanın öncüsü kapitalist memleketler komünist ve işçi partilerinin örgütleyici rolü arttı.*

Çağdaş kapitalizmin kalesi Birleşik Amerika derin bir sosyal ve politik bunalım içindedir. Memleket, Viyetnam'da sürdürülen harbe karşı milyonlarca Amerikalının katıldığı ulusal yığın gösterileriyle sarsılıyor. Yalnız Kasım ayında Nüyük'a doğru yapılan «ölüme karşı yürüyüş»e 300 binden fazla Amerikalı katılmış bulunuyor. Harp aleyhtarı hareket, yönetici çevrelerin göstermek istediği gibi, yalnız toplumun yabancılaşmış tabakalarının her şeyden soğuma tepkilerinden ibaret değildir. Amerika'da değişik sosyal tabakaların çeşitli biçimlerde kendini gösteren bilinçli eylemlerinin toplamı diyebileceğimiz bu hareket, işçilerin öncü kollarının aktif çıkışlarıyla, emekçi halkın yürüttüğü kurtuluş savaşının artan dinamizmiyle ve gençliğin yığinsal aksiyonlarıyla örülerek daha da kuvvetlenmektedir.

1969 Fransada ilerici güçlerin zaferler kazandıkları yıl oldu. Kişisel iktidar rejiminin bozguna uğratılmasını ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Fransız Komünist Partisi adayının büyük başarısını bu zaferlerin başlıca köşetaşları sayabiliriz. Golizmin uğradığı yenilgi, memlekette genellikle sosyal-politik koşulların ağırlaşmasının, 1968'deki Mayıs-Haziran olaylarının, Fransız emekçilerinin 1969 yılında ve özellikle ikinci yarısındaki yığinsal hareketlerinin sonucudur.

İtalya 1969'u çetin sınıf savaşları dönemi olarak yaşadı. Daha yılın başında 18 milyon kişinin katıldığı genel grev patlak verdi. Yılın sonu da, memleketin bütün aktif emekçi nüfusunu kapsayan yeni bir ulusal genel grevle geldi. 1969 yılı içinde İtalya Genel Emek Konfederasyonu tarafından ve en büyük iki sendika birliğinin de katılmasıyla örgütlenen bu grevler ve diğerleri, komünistlerden sosyal-demokratlara ve katoliklere kadar değişik siyasal kanaatlere sahip milyonlarca emekçinin yaşama hakları uğrındaki mücadelede sağladıkları eylem birliğinin güçlü birer göstergisi oldu.

İngiltere'de emekçiler, ekonomik haklarını elde etmek için, hayat pahalılığına, sendikal hakların kısıtlanmasına ve hükümetin izlediği

ekonomi politikasına karşı grev mücadelesine bütün 1969 yılı boyunca ara vermediler. Yılın her ayı, İngiltere'den, liman işçileri ve elektrik teknisyenleri gibi, madenciler ve çelik dökümcüleri gibi, otomobil sanayii işçileri ve posta personeli gibi işçi sınıfının yeni yeni kollarının bu genel savaşa katıldığına dair haberler getiriyordu. Burjuva reformizminin bulduğu bir «yenilik» olan «fiyat ve gelir politikası»nın fiilen suya düşürülmesi İngiliz emekçilerinin başlıca başarısıdır.

1969 Alman Federal Cumhuriyeti emekçileri için de yığınsal.mücodelede yükseliş yılıdır. Emekçilerin neo-nazizm ve militarizme karşı, barış için ve ekonomik isteklerin gerçekleştirilmesi uğrunda yaptıkları gösteriler, parlamento seçimlerinde kuvvetler oranını belirlemekte büyük payı olan «parlamento dışı muhalefet» rolünü oynamıştır. Kizinger hükümetinin yenilgiye uğraması ve sosyal-demokratların başarısı, neo-nazi Nasyonal Demokrat Partisi'nin seçiminü plânlarının suya düşürülmesi, ve böylelikle intikamcılık fikirlerinin pervasızca propagandası yoluna belirli bir set çekilmesi, Batı Almanyada işçi sınıfının yürüttüğü mücadelenin önemli sonuçlarıdır. Sınıf savaşının yükseliş koşulları içinde Alman Komünist Partisi'ni meydana getiren Esen Kurucu Kongresi, Alman Federal Cumhuriyetinde işçi hareketi tarihinin parlak sayfalarından biridir.

Federal Almanyada parlamento seçimlerinin sonuçları, memleket kamuoyunda, devletler arasında işbirliğini ve karşılıklı anlayışı öngören gerçekçi politik eğilimlerinin kuvvetlendiğini göstermektedir. Nükleer silâhların yayılmasını yasaklama anlaşmasını yeni hükümetin imzalamasının olumlu bir adım olduğu şüphesizdir. Bununla beraber, Federal Almanyada tehlikeli intikamcı çıkışların ardı arkası gelmediği ve neo-nazi kuvvetlerinin meydana at oynattıkları gerçeği de gözden kaçırılmamalıdır. Bu da emekçilerin her an uyanık bulunmalarını gerektirmektedir.

Japonya'da, İspanya'da, Kanada'da ve diğer memleketlerde emekçilerin yürüttüğü mücadelenin hissedilir bir canlanma gösterdiği 1969 yılı, Komünist ve İşçi Partileri Moskova Danışma Toplantısının yaptığı şu tahlilin doğruluğunu açıkça göstermiştir: «*Kapitalizmin kalelerinde, işçi sınıfı, devrimci savaşın, tüm demokratik ve anti-emperyalist hareketin ... başlıca itici ve örgütleyici gücüdür.*»

Emperyalist hükümetlerin izledikleri iç ve dış politikanın dayanaklarına karşı, işçi sınıfının, köylülerin, aydınların, gençliğin ve üniversite öğrencilerinin yığınsal güc birliği eylemlerinde ifadesini bulan aktif protesto, kapitalist dünyanın en gelişmiş memleketlerinde iç politik bunalımların derinleşmesine yol açmıştır.

Emperyalistler-arası çelişkiler keskinleşiyor

Kapitalizmin iç ve uluslararası çelişkilerinin çetrefilleşmesi geçtiğimiz yılın karakteristik bir çizgisiydi. Birçok memlekette iflâslar, bütçe açıkları,

döviz istikrarsızlığı ödeme ve ticaret bilânçoları problemlerini daha karmaşık hale getiriyor, dünya döviz bunalımının bertaraf edilmesini güçleştiriyor, dünya ticaretinde mevcutlara eklenen yeni engeller ortaya çıkarıyordu. Bu durumun sonucu olarak, karşılıklı gümrük indirimlerine rağmen, Birleşik Amerika ile Batı Avrupa memleketleri ve Japonya arasındaki ticaret ve döviz çelişkileri keskinleşmeye devam ediyordu.

1969 yılında Birleşik Amerika'da ve Batı Avrupa'da tekelci konsentras-yonda kabaran yeni dalga ve «devleşme» eğiliminin açık belirtileri çağ-daş kapitalizmin gerçek çehresinin yeni çizgilerini meydana çıkardı. (1) Milyarlarca dolar aktive sahip tekelci birleşmeler artık ulusal çerçeveye sığmaz oldu. Bir kere devlet yardımıyla dış pazara kapağı atan bu «süper dev»ler görülmemiş kudrette rakipler haline geldi. Bu konuda, sözü geçen devlerden biri olan «General Motors»un yıllık cirosunun, Birleşmiş Millet-ler üyesi 126 ülkeden 112'sinin brüt ulusal gelir toplamını aştığını söyle-mek yeter. Ölçüleri nispeten daha küçük olsa da, benzer karakterli tekelci birleşmeler diğer memleketlerde de palazlanmaktadır. Emper-yalizmin yayılma politikasının önemli dayanağı sıfatıyla bu uluslararası tekeller, başlıca kapitalist memleketlerin ekonomik ve politik çıkarları arasındaki çelişkiyi daha ziyade keskinleştirmektedir.

Emperyalistler-arası çelişkiler, günümüzde, emperyalizmin çabalarını bağdaştırmayı gözetken genel eğilimine rağmen, askeri-politik ve ekono-mik blokların varlığına rağmen, suyuüzüne çıkmakta ve bu blokların içinde bile hissedilmektedir.

NATO, varlığının 21. yılında, «Deyli World» gazetesinin deyişiyile «itimatsızlık duvarıyla birbirinden ayrılan birlikler karışımı» olarak belir-mektedir. Fransa'nın NATO askeri örgütünden çekilmesi, Kanada'nın Avrupa'da bulundurduğu asker sayısını yarıya indirme kararı, İngiltere'nin NATO çerçevesi içinde ayrı bir Avrupa grubu meydana getirme fikri, üyelerinden birçoğunun Yunanistan'da ve Portekiz'deki anti-demokratik rejimlere güvensizlikle bakmaları ve nihayet Amerikan Kongre'sinde NATO'daki Amerikan askerleri sayısının azaltılması eğilimi belirtileri gibi hususlar emperyalizmin bu esas askeri-politik gruplaşmasının temellerini sarsmaktadır. Bu gruplaşmanın zayıflığını gösteren bir kanıt da, sosyalist ülkeler dışışleri bakanlarının Avrupa güvenliği sorunları görüşülmek üzere bir Avrupa konferansı yapılması için Prag toplantısında ileri sürdükleri teklifi NATO memleketlerinin birbiriyle çelişen biçimlerde karşılamaları-dır. Bu cümleden olarak, Amerika'nın olumsuz tutumu ve İngiltere'nin kararsız manevraları birçok Avrupa memleketinde tam bir destek görme-miştir ve bu memleketlerin sosyal çevrelerinde şiddetle eleştirilmektedir.

(1) Bu sayıda yer alan V. Perlo'nun yazısına da bakınız.

1969 yılı Avrupa Ortak Pazar'ında sert çelişmelerle başladı. Pazara dahil ülkelerin esas ekonomik çıkarları arasındaki çatışmaların, bu Avrupa entegrasyonunun dayanaklarını zayıflattığını yeni yeni kanıtlar göstermektedir. Franklin biteviye devalüasyonundan sonra Fransız köy ekonomisi ürünlerinin Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) tek tarım pazarından fiilen tecridi «Yeşil Avrupa»ya hissedilir bir darbe indirmiştir. Fransız hükümetinin yabancı sermaye yatırımları konusundaki katı politikası, entegrasyonun en önemli prensiplerinden biri olarak AET memleketleri sermayelerinin serbest akışını aksatmaktadır.

«İnat general»ın politik kariyerinin sona ermesi, İngiltere'nin «Küçük Avrupa»ya girme yolunu kesen engelleri henüz kaldırmış değildir. Danimarka, İrlanda ve Norveç'in Ortak Pazar'a girme yolunda De-Gol'ün istifasından sonra beliren ümitleri de hâlâ gerçekleşmemiştir. Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ve Avrupa Serbest Ticaret Birliği'ne giren memleketlerin çıkarları arasındaki çelişme, Batı Avrupa memleketleri arasındaki çelişmeler dizisinin keskinleşmesine yol açmakta ve Avrupa işbirliğinin diğer örgütsel biçimleri üzerine de yansımaktadır.

Yeryuvarlağının Batı yarısında da Pan-Amerikan «topluluğu» çerçevesinde bir çelişkiler düğümü ortaya çıkmış bulunuyor. Geçen yılın olayları, «İlerilik İçin Birlik»e ve Birleşik Amerika'nın şimdiye kadarki Lâtin Amerika politikasının tümüne ölümcül darbeler indirdi. Birçok memlekette ekonomik durumun kötüleşmesi, bütün Amerika kıtasında sosyal ve politik koşulların ağırlaşması, anti-emperyalist duyguların kabarması hep Birleşik Amerika'nın uyguladığı Lâtin Amerika politikasının sonuçlarıydı. Birçok Lâtin Amerika ülkesi, bu arada Peru ve Bolivya, Amerikan kumpanyalarını millileştirme yolundan yürümeye devam ettiler; Venezüellâ ve Arjantin'de Amerikan petrol kumpanyalarının kapıdışı edilmesi istekleri arttı; Birleşik Amerika'nın ekonomik «yardımı» gittikçe büyüyen protestolar doğurdu. Birleşik Amerika'nın izlediği genel politikadan hoşnutsuzluk, N. Rokfeller'in Lâtin Amerika'da 20 memlekete yaptığı fiyaskolarla dolu ziyaretler sırasında en parlak ifadesini buldu. Bunun sonucu olarak da, Birleşik Amerikanın Batı yarım küresindeki dış politika görüş ve tutumlarının elverişsiz olduğu ve iflâs ettiği anlaşıldı.

Önde gelen emperyalist devletler arasındaki ekonomik ve politik çelişkiler, 1969 yılında, döviz ilişkilerindeki istikrarsızlık yüzünden de sertleşiyordu. İngiltere'de Fransa'da ve diğer memleketlerde devalüasyonların birbirini izlemesi, Federal Almanya'nın Markın değerini yükseltmeyi inatla reddetmesi, bütün kapitalist memleketler paralarının değerinde sallantılar olması yüzünden, kapitalizmin 1944 yılında «Breton Wood» anlaşmasıyla kurulan dünya döviz sisteminde çatlaklar meydana getiriyordu. Yirmi beş yıllık yürürlüğü boyunca 60 devalüasyon ve 4 revalüasyon geçiren «Breton Wood» sistemi, Uluslararası Döviz Fonu ve Uluslararası

Kalkınma ve Gelişme Bankası'nın geçen yılın sonbaharında Vaşington'da yapılan muntazam birleşik toplantı dönemi oturumlarında teşvik niteliğinde yeni bir tahsise başvurdu. Altından başka, yeni uluslararası ödeme birimi olarak bir «kâğıt altın» yaratıldı. Uluslararası Döviz Fonu'nun üyeleri önümüzdeki üç yılda Uluslararası karşılıklı ödemeleri dengelemek için fond tahsisatından 9 milyar dolar kullanma hakkını elde ettiler. Genel meblâğın % 76.5'inin en gelişmiş 10 kapitalist memlekette realize edilmesinin öngörülmüş olması dikkate değer. Örneğin, Birleşik Amerika 1970 yılında yaklaşık olarak 900 milyon dolar, bütün Afrika ülkeleri ise sadece 60 milyon dolar alacaklardır. Bu durumda bir soru ortaya çıkmaktadır: Acaba bu doping, dünya ticaretinde ve uluslararası ödemelerdeki zorlukları gidermeye yetecek midir? Ünlü Amerikan iktisatçısı P. Samuelson, daha bundan bir yıl önce, Uluslararası Döviz Fonu'ndan «kâğıt altın» şekli altında tahsisat almak gibi özel haklar yaratmanın oldukça tehlikeli bir ilâç olduğunu yazmıştı.

Demek oluyor ki, kapitalizmin gelişmesinde 1969 yılı, tedavisi imkânsız bir organizmin habis urlarını daha çok açığa vurmuştur. Bu urlardan birini tedavi denemeleri hastalığın yeni ocaklarını dürtmekte ve eni-sonu genel marazı, yani kocamışlık yetersizliğini artırmaktadır.

BAĞIMSIZLIK VE İLERİLİK İÇİN SAVAŞ YILI

Geçtiğimiz yıl içinde, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının ulusal kurtuluş mücadelesi daha büyük ölçüler aldı, daha etkin, hedefe yönelişte daha isabetli bir nitelik kazandı ve dünya devrim sürecindeki rolü daha da arttı. Bu dediklerimizi, emperyalizme karşı savaşın ön hatlarındaki durum, politik bağımsızlıklarını artık elde etmiş bulunan memleketlerdeki sosyal-ekonomik ve demokratik dönüşümler, birçok genç devletlerde halk düşmanı gerici rejimlerin devrilmesi, ilerici yurtsever güçlerin yabancı tekellere karşı eylemlerinin canlanması gibi hususlar doğrulamaktadır.

Saldırganlara karşı direniş artıyor

Güney-Doğu Asya'da, Viyetnam'da meydana gelen durum, dünya jandarması ve baş sömürücüsü olarak beliren Birleşik Amerika emperyalizminin yeni-sömürgeci saldırganlık plânları ile, onun bu plânları gerçekleştirme yeteneği arasındaki çelişmelerin sertleştiğinin kanıtıdır. Amerikan müdahalecileri, geçen yıl içinde, Güney Viyetnam'ın köylük bölgeleri üzerinde – buraları Ulusal Kurtuluş Cephesi silâhlı kuvvetlerinden «temizliyerek» – kontrol kurmayı en önemli stratejik ödevlerinden biri sayıyorlardı. Bu «temizleme» süreci içinde, müdahaleciler, Viyetnam'ın silâhsız sivil vatandaşlarını yok etmeye giriştiler. Netekim, Birleşik Amerika askeri birliklerinin Güney Viyetnam'ın Song Mi köyünde çoğu

kadın ve çocuk olmak üzere yüzlerce mâsum insanı barbarca öldürdükleri haberj geçen yılın sonunda bütün dünyada duyuldu ve nefretle karşılandı.

Amerikan harp makinesinin stratejik plânları 1969 yılında yeni bir başarısızlığa uğradı. Güney Viyetnam Cumhuriyeti Devrimci Geçici Hükümeti'nin ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin mevzileri ise daha da kuvvetlendi ve ülkedeki politik etkileri arttı. Viyetnam sorununun barış yoluyla çözümünü için teklif ettikleri 10 maddelik konkre program, halkın değişik tabakaları arasındaki taraftarlarını birkaç misli çoğalttı. Ülkenin 44 ilinde de Halk Devrim Komiteleri'nin kurulması işi tamamlandı. Ulusal, halkçı, devrimci egemenliğin aşağıdan yukarı yönetim organları sistemi meydana getirildi. Güney Viyetnam Cumhuriyeti birçok devlet tarafından tanındı.

Amerikan saldırganlarına gelince, Viyetnamda sürdürdükleri harp yüzünden, Vaşington yöneticilerinin askeri, politik ve ekonomik güçlükleri çoğaldı ve ağırlaştı. Bu durumda, Birleşik Amerika hükümeti yeni bir manevraya başvurdu, yani harbi «Viyetnamlaştırmak» istediğini açıkladı. Harbi «Viyetnamlaştırmak», gerçekte Saygon kukla hükümeti ordusunu en yeni silâhlarla donatmak, askeri harekâtın esas yükünü onun omuzlarına yıkmak demektir. Bununla Birleşik Amerika, çarpışmalardaki kayıplarını azaltmak üzere kendi askerlerini tedricen Viyetnam'dan çekmeyi öngörüyordu. Bu manevra, Amerikan emperyalizminin Viyetnam harbini sürdürmek, Saygon kukla yönetiminin iktidarını sağlamlaştırmak ve bir kısım Viyetnamlıları diğerlerine karşı harbe sürmek niyetinde olduğunu göstermektedir.

Fakat harbi «Viyetnamlaştırma»nın Amerika tarafından arzulanan sonuçları vermiyeceği ve Amerikan emperyalistlerinin kendi iradelerinin Viyetnam halkına hiçbir zaman dayatamayacakları da şüphesizdir. Yürürlükte olan öyle sürekli ve sağlam etkenler vardır ki, saldırganların toplam gücü bunları bertaraf etmeye yetmiyecektir. Bu etkenler, her şeyden önce, Viyetnam halkının kahramanlığıdır; başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin Viyetnam'a yaptıkları çok yanlı yardımdır; durmadan genişleyen enternasyonal savaşçı dayanışmadır; Birleşik Amerika içinde harp aleyhtarı hareketin kuvvetlenmesidir.

Geçtiğimiz yıl *Yakın-Doğu*'daki durumun karakteristik bir çizgisi de anti-emperyalist mücadelenin kuvvetlenmesidir.

İsrail militaristleri, Birleşik Amerika'nın, Batı Almanya'nın ve diğer emperyalist devletlerin mali desteğine dayanarak, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne, Suriye Arap Cumhuriyeti'ne, Ürdün'e ve diğer Arap devletlerine karşı, roketler, tanklar ve hava kuvvetleri de kullandıkları askeri provokasyonları genişlettiler. İsrailin bu saldırıları Yakın-Doğu halklarının kaderi ve dünya barışı için ciddi bir tehlike yarattı.

Arap memleketleri, sosyalist ülkelerin ve diğer barışsever devletlerin desteğiyle, İsrail saldırganlarına karşı güçlü bir direniş örgütlediler. Bu

yolda Arap birliğini sağlama hareketinin büyümesi ve Arap memleketleri arasında dayanışmanın sağlanması, Yakın-Doğuda ulusal kurtuluş hareketinin gelişmesine ve sosyal-ekonomik dönüşümlerin kökleşmesine yardım etti. Sosyalist ülkeler bu bölgede sürekli ve âdil bir barış sağlayabilmek için büyük çabalar gösterdiler. Böyle bir barış için, İsrail askeri birliklerinin işgal ettikleri Arap topraklarından çekilmeleri olağanüstü önem taşıyan bir şarttır. Sovyetler Birliği, geçen yıl, Birleşmiş Milletler üyesi birçok memleket temsilcilerinin Yakın-Doğu problemleri konsültasyonlarında ve bu arada Güvenlik Konseyi daimi üyeleri olan Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika, İngiltere ve Fransa temsilcileri arasındaki görüşmelerde aynı prensibi azimle savundu, yani İsrail birliklerinin işgal ettikleri Arap topraklarını terketmesini istedi. Altı sosyalist ülke komünist ve işçi partileri ve hükümetlerinin ortak bildirisinde de bu konuya önem verilerek, Arap-İsrail anlaşmazlığının çözümü yönünde süratli tedbirler almaları için bütün dünya halklarına, bütün barışsever devletlere çağrıda bulunuldu. Ve bu çağrı, Yakın-Doğuda barışın kaderini ciddiyetle düşünmenin ifadesi olarak karşılandı.

Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin Yakın-Doğu problemiyle ilgili tutumlarının hareket noktası, bu bölgede barışı koruma ve emperyalizmin kurtulmuş memleketleri kazanımlarından yoksun etmesini önleme kaygısıdır. *Büyük bir ekonomik ve askeri kudrete sahip olan dünya sosyalist sistemi anti-emperyalist mücadelenin çözümleyici gücüdür.* Sosyalist ülkeler topluluğu, emperyalistlerin Birleşik Arap Cumhuriyeti ve Suriye'deki ilerici rejimleri devirmelerine yol vermemiş, 1969 yılında bu rejimlerin kuvvetlenmesi için, derin sosyal-ekonomik ve demokratik dönüşümlere yönelmiş olan bu memleketlerin savunma yeteneğinin artırılması için etraflı yardımlarda bulunmuştur. Arap memleketlerinin ve diğer birçok Afrika ve Asya genç devletinin sosyalistçe gelişmeye yönelişleri, devrimci güçlerin önemli bir başarısı ve emperyalizmin ciddi bir hezimetidir. Bu memleketlerin varlığı ve desteği, halkların topyekûn anti-emperyalist savaşının önemli bir organik parçasıdır.

Geçtiğimiz yıl içinde, burjuva basını, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin askeri potansiyelinin – İsrail saldırısına uğradığı 1967 yazındakine kıyasla – bir hayli kuvvetlendiği konusunu elden bırakmadı. Gerçekten de, Mısır silâhlı kuvvetleri İsrail provokasyonlarına karşı direnişleriyle, savaş yeteneklerinin hayli artmış olduğunu elle tutulurcasına gösterdiler. Fakat bu artış, sadece Mısır'ın sosyalist ülkelerden modern silâhlar tedarik etmiş olmasından ileri gelmiyor. Bunda, Mısır ordusunda yurtseverlik ruhunu yükseltme çalışmalarının, evvelce onun komuta zincirinde yer alan sömürücü sınıflar temsilcisi elemanlardan temizlenmesinin de büyük rolü vardır. Ayrıca, memlekette daha da geliştirilen sosyal-ekonomik ve demokratik dönüşümlerin de bu yolda büyük bir yardımı olmuştur. Birleşik Arap Cumhuriyeti millileştirme tedbirlerine kesintisiz devam etmiş, emekçi köylüler yararına toprak reformunu geliştirmiş, evvelce adam başına 100 fedan olan kişisel toprak mülkiyeti tavanı bu defa 50 fedan olarak tesbit edilmiştir (1 fedan 0.42 ha.).

Sosyalist fikirlerin çekici gücü

1969 yılında *Afrika kıtasında* ulusal kurtuluş hareketinin bir hayli kuvvetlendiğine tanık olduk. Sudan, Somali ve Libya'da gerici rejimler devrildi. Angola'da, Mozambik'te ve Gine-Bisau'de yurtsever devrimci güçler, NATO blokuna yaslanan Portekiz sömürgecilerini ağır yenilgilere uğrattılar. Çad Cumhuriyeti'nde halk yığınları hükümet askeri birliklerine karşı silâh elde ayaklandılar. Politik bağımsızlıklarını artık elde etmiş bulunan birçok Afrika devleti, ekonomik bakımdan geri kalmışlığı giderme, kendi sanayilerini kurma ve halkın yaşama düzeyini yükseltme sorunlarını çözmeye koyuldular. Bu yolda, ülkelerinde yabancı sermayenin egemenliğini şu veya bu derecede sınırlıyabilen ve emperyalist memleketlerin «yardım» ağına düşmeyecek kadar uyanıklık gösterebilen genç devletler daha kayda değer başarılar sağladılar.

Afrika'da, kapitalist olmanın gelişme yoluna girmiş bulunan birçok ülkede, köklü sosyal-ekonomik dönüşümler süreci devam etti. Örneğin, Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde Fransız tekellerinin egemenliğine karşı amansız bir mücadele yürütülmektedir. İlerici güçler bir yandan da iç gerici kuvvetlerini mevzilerinden sürüp çıkarmaktadırlar. Hükümet, 1969 yılında kooperatifleri kuvvetlendirmeyi öngören kararname kabul etmiş ve yürürlüğe koymuş bulunmaktadır. Birçok Afrika memleketinde, ekonomik bağımsızlığı sağlama yolunda hâlâ büyük zorluklar vardır. Geçtiğimiz yıl, bu memleketlerin radikal dönüşümler yolundaki atılımlarının kuvvetlendiğini göstermiştir. Tanzania'da, daha 1967'de kabul edilen ve sosyala-ekonomik dönüşümler programını ihtiva eden Aruş Deklarasyonu'nun uygulanmasına geçilmiş, bankalar millileştirilmiş, üretim çeşitli alanlarına devletin katılma ölçüsü genişletilmiştir. Mayıs ayında iktidara gelen Sudan Demokratik Cumhuriyeti devrimci hükümeti, sosyalist devletlerle dostluk ve işbirliğini kuvvetlendirme, memleketi yabancı egemenliğinden kurtarma, endüstrileşmeyi hızlandırma ve kooperatifleşme hareketini geliştirme politikası izleyeceğini ilân etmiştir.

Bugün birçok genç devlet kapitalist olmanın gelişme yolundan yürümektedir. Ve bu devletlerin sayısı artmaktadır. İnsanlık toplumunun tümüyle kapitalizmden sosyalizme geçmesinin organik bir parçası olan bu süreç, «dünya devriminin önümüzde duran çözümleyici çarpışmaları içinde, yeryüzü halkı çoğunluğunun ilkin ulusal kurtuluşa doğru yönelen hareketi kapitalizm ve emperyalizme karşı dönecektir...» diyen Lenin'in bu öngörüsündeki büyük gerçeğin parlak bir kanıtıdır. «Üçüncü dünya»da devam etmekte olan dönüşümler, *dekolonizasyonun, kapitalizmin «gençleşmesine» yol açtığı iddiasını yalanlamaktadır. Gerçi birçok «üçüncü dünya» devleti bugüne bugün bu yolu seçmektedirler, fakat hayat, ileriliği, halkın yaşama düzeyini yükseltmeyi ancak sosyalizme götüren yola girmekle garanti edebileceklerini onların kulağına da söyleyecektir.*

«Üçüncü dünya» memleketlerinde sosyal-ekonomik ve demokratik dönüşümler sancısız ve kolay olmuyor. Bu memleketler, yalnız emper-

yalist çevrelerin değil, yabancı tekellerlele kazancı bölüşen yerli büyük burjuvazinin de direnişiyle karşılaşıyorlar. Bu yüzden de, işçi sınıfı, köylüler ve diğer demokratik güçlerle iç gericiлик kuvvetleri arasındaki çatışma şiddetleniyor.

Bu gibi çatışmaların belirgin bir örneği Hindistan'ın iç politik durumunda geçen yıl hâsıl olan gerginliktir. Hindistan Ulusal Kongres Partisi, nin (UKP) geçirdiği bunalım, ilerici demokratik dönüşümlerden yana olanlar (başbakan İ. Gandi ve taraftarları) ile, UKP içinde «Sendika» denilen gerici grup arasındaki mücadeleden doğdu. Bu mücadele, hükümetin 14 büyük özel bankayı millileştirme kararı üzerine alevlenmişti. Hükümet bu adımı atarak, devlet sektörü de dahil olmak üzere sanayiın finansmanında ve geri kalmış tarım bölgelerinin geliştirilmesinde kullanabileceği 30 milyar rupiy tutarında bir imkân elde etti.

Memlekett ihtiyaçlarına uygun olan bu adım, büyük tekel birlikleri tarafından, Svatantra ve Can Sangh gibi gerici partiler ve aynı zamanda UKP'nin yönetim kadrosu içindeki sağ kanat tarafından düşmanca karşılandı. Fakat İ. Gandi ve taraftarları, UKP üyeleri ezici çoğunluğunun ve halkın geniş tabakalarının desteğine dayanarak, ilerici reformlar düşmanlarının hücumlarını kırabildiler. Bu da, Hindistan'da oldukça gelişmiş bulunan kapitalizmin, memleket için hayati önem taşıyan süregen işsizliği ve halkın önemli bir kısmını kasıp kavuran yoksullaşmayı gidermek gibi sorunları çözmekten âciz olduğunu ve yığınların gözünden düştükçe düştüğünü gösterdi.

Geçirdikleri sömürgecilik devri «üçüncü dünya» memleketlerinde ağır miras bıraktı. Ekonomide tek yönlü gelişmenin değiştirilmesi, iç pazarın sınırlı oluşu ve dış pazarlara haddinden fazla bağıllık kaçınılmazlığı bu memleketler için büyük çabalara malolmaktadır. Emperyalizmin ve yeni-sömürgeciliğin «üçüncü dünya» memleketlerinin önemli bir kısmı üzerinde hâlâ büyük bir etkisi vardır. Birçok Asya, Afrika ve Lâtin Amerika memleketinde yabancı sermayenin hâlâ koruduğu sağlam mevziler, büyük yabancı tekellerin bu memleketler ekonomisine sokulmaya devam etmesi ve ekonomik «yardım» mekanizmasının işlemesi emperyalizmin ve yeni-sömürgeciliğin söz konusu etkisini kuvvetlendirmektedir. Bunun sonucu olarak, birçok «üçüncü dünya» memleketinde, 1969 yılı hesapları, adam başına ulusal gelir payının — Birleşik Amerikada ve Avrupa gelişmiş kapitalist memleketlerindekiine kıyasla — on defa, yirmi defa daha düşük olduğunu göstermiştir; milyonlarca insanın aç ve çıplak sürünüşi, eğitim sistemi ve sağlık dâvasındaki feci durum geçen yıl da devam etmiştir. 1969 yılı, bu memleketlerde ekonomik bağımlılığa son verme uğrındaki mücadele sürecinde, tekellerin faaliyetini sınırlamaktan ve sosyal-ekonomik dönüşümlerden yana olan ilerici güçlerin durumlarının kuvvetlenmekte olduğunu göstermiştir.

Anti-emperyalist cephe genişliyor

Ulusal kurtuluş hareketinin geçen yıl içindeki yükselişiyle, yeni yeni yığınların anti-emperyalist güçlerden yana kazanılması da aralıksız devam etti. Özellikle Hindistan, Arjantin, Venezüellâ, Kolumbiya'da ve diğer memleketlerde işçi sınıfının grev mücadelesi şiddetlendi. Köylü-

lerin toprak reformu uğrındaki hareketi büyük ölçüler aldı. Halkın değişik tabaklarının, bu arada demokratik aydınların, yüksek öğrenim gençliğinin ve bir kısım ulusal burjuvazinin temsilcileri, anti-emperyalist harekette, Viyetnam'da sürdürülen saldırı harbine karşı kampanyalarda elele verdiler.

Ulusal kurtuluş hareketinin karşısında emperyalizm ve yerli gericiilik daima birbirine omuz vermiş ve ilerici kuvvetleri sindirmek, yabancı tekellerin ve iç sömürücülerin faaliyetine en elverişli koşulları yaratmak üzere gaddar bir diktatora kurmak için her zaman polisi ve silâhlı kuvvetleri kullanmışlardır ve kullanmaktadırlar.

Fakat son zamanların olayları, silâhlı kuvvetler içinde de düşünce ve duygularıyla anti-emperyalist yurtsever çevrelerin az olmadığını göstermiştir. Dünyada anti-emperyalist hareketin genel yükselişinin, gelişme halindeki memleketlerle emperyalizm arasında mevcut olan ve keskinleşen çelişkilerin etkisi altında, ulusal kurtuluş mücadelesine erlerin ve subayların gittikçe daha sık katıldıklarına tanık olmaktayız. Geçtiğimiz yıl, *memleketin ulusal çıkarlarını savunmayı görev sayan bir kısım subayların politik aktivitesinin artması yönündeki yeni eğilimin* kuvvetlenmekte olduğunu doğrulamıştır.

Buna dair örneklerden biri, geçen yılın Eylülünde, Libya'da, Birleşik Amerika ve İngiltere'ye yakından bağlı olduğu bilinen krallık rejiminin devrilmesidir. Bu ülkede egemenliği ele geçiren askerler, ulusal bağımsızlığı sağlamlaştırma yönünde, sömürgecilğe karşı savaşı ve ilerici Arap memleketleriyle işbirliğini geliştirmeyi öngören bir politika uygulamaya başladılar. Üniformalı yöneticiler, yabancı bankaların millileştirildiğini ilân ettiler; Birleşik Amerika ile imzalanmış ekonomik anlaşmaları yürürlükten kaldırdılar. Sonra Amerikalıları, Libya'da elde tuttıkları büyük Wilus-Fiyld üssünü ve İngilizleri de ülkede sahip oldukları askeri üsleri boşaltmaya davet ettiler. Bu olaylar, yeni-sömürgecilğe ve emperyalizmin tüm Akdeniz stratejisine ciddi bir darbe indirdi.

Geçen yıl, ordu komuta zincirinin genellikle emperyalistlere ve yerli gericiliğe hizmet ettiği *Lâtin Amerika* memleketlerinde de bunlara benzer olaylara tanık olmuş bulunuyoruz.

Netekim, Eylülde, Bolivya ordu çevreleri kansız bir hükümet darbesi yaptılar. Yeni hükümet, Peru askeri yöneticilerinin önceki yıl yaptıkları gibi, vaktiyle Birleşik Amerika tekellerinin baskısıyla memleketi dayatmış olan petrol kanununu yürürlükten kaldırdı. Ve memleketi süratle endüstrileştirmeyi, toprak reformunun çerçevesini genişletmeyi öngören bir politika izliyeceğini ilân etti.

Lâtin Amerika memleketlerinde geçen yılın fırtınalar yaratan olayları, yeryüzünde ulusal kurtuluş ve demokrasi hareketinde görülen genel yükselişin, kapitalist memleketler işçi sınıfının mücadelesindeki canlanmasını, sosyalist sistemin sağlamlaşmasının bir sonucudur. Bu olaylar kendiliğinden-gelme değildir; Lâtin Amerikada gelişen anti-emperyalist

harekette komünist ve işçi partileri önemli bir rol oynamışlardır. Varlığını onuncu yıldönümünü, emperyalistlerin sayısız provokasyonlarına rağmen, sosyalizm kuruluşunda kayda değer başarılarla kutlayan sosyalist Küba, ortaya koyduğu örnekle, bu kıtada yığınların mücadelesini esinliyen büyük bir etki yapmıştır. Bu değerlendirmeyi yaparken, Lâtin Amerika'da çokluk gerici rejimlere dayanan Birleşik Amerika emperyalizminin politik ve ekonomik mevzilerinin hâlâ çok kuvvetli olduğu gerçeğini hesaba katmamız gerekmektedir. Ve emperyalizm, Lâtin Amerika memleketlerinde sözünden çıkmayan askeri çevreleri de yedeğine alarak her an karşı harekete geçebilir.

1969'da «üçüncü dünya» çok karmaşık bir gelişme gösterdi. Emperyalist, yeni-sömürgeci kuvvetler tarafından sürekli bir baskı altına alınmış olsalar da, bu «dünya»ya mensup oldukları farzedilen devletlerin hayatında ortak bir karakter çizgisi, yani yeninin, ilerinin güvenle yol açmaya, eskinin ve gerinin üstesinden gelmeye devam ettiği göze çarpıyordu. *Ulusal kurtuluş hareketi genişleyip derinleştikçe, kapitalizm ve emperyalizmin mevzileri zayıflıyor ve bu da yeryüzünde kuvvetler dengesinin sosyalizm ve komünizm yararına daha da derinleşmesini etkiliyordu.*

*

Böylece, akışında gergin çalışmaların ve çetin sınıf savaşlarının, emperyalizmle yeni çarpışmaların ve sosyalizmin, dünya komünist hareketinin yeni zaferlerinin yer aldığı, komünist ve işçi partilerinin uluslararası danışma toplantısının yapıldığı bir yıl daha geçti.

1969 yılının sonuçları, aşağıda sıraladığımız esas Marksist-Leninist hükümleri bir kere daha doğruladı:

- İşçi sınıfının öncü rolü, devrimci savaşın, bütün demokratik anti-emperyalist hareketin esas itici ve seferber edici gücüdür.
- Uluslararası işçi sınıfının başlıca eseri olan dünya sosyalist sistemi anti-emperyalist savaşın çözümleyici kuvvetidir.
- Bütün demokratik ve devrimci güçlerin anti-emperyalist savaşta eylem birliği yapmaları, sosyalist sistem ile işçi ve ulusal kurtuluş hareketi arasında birliğin sağlanması zorunludur.
- Bütün anti-emperyalist güçlerin eylem birliğinin en önemli faktörü olarak, komünist ve işçi partilerinin sınıksız birleşmeleri gereklidir . . .

Dünya sosyalizmi ve komünist hareketi, girdiğimiz 1970 yılını, Lenin yılını, daha güçlü, daha olgunlaşmış ve Marksizm-Leninizm bayrağı altında daha birleşik olarak karşıladılar.

Lenin'in gösterdiği yolda, barış, demokrasi ve sosyalizm fikirlerinin topyekûn zaferi yönünde yeni, önemli ve kesin bir adım daha atıldı.

Dünyanın sosyalistçe yenilenmesi devam ediyor.

Bugünkü emperyalist Amerika

Dergimiz, zaman zaman, dünya emperyalizminin kalesi Birleşik Amerika ekonomisi alanında uzman olan, tanınmış Amerikan komünistlerinin yazılarını yayınlamaktadır. Bu memlekete gösterilen ilgi tamamıyla yerindedir. Birleşik Amerika'da kapitalizm, sosyal-ekonomik gelişmesinin en yüksek doruğuna ulaşmıştır. Son yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya üretim ve ticaretindeki nispi payı azalmasına rağmen, bu memleket kapitalist dünyasının en büyük ekonomik kuvveti olarak kalmaktadır. Amerikan emperyalizmi, daha önce olduğu gibi, kapitalist düzenin askeri-politik dayanağıdır ve insanlık toplumunun ilerici dönüşümü yolunda başlıca engeldir. Tarihsel gelişmenin diyalektiği gereğince, Amerikan emperyalizmi, yalnız kuvvetin yoğunlaşmış ifadesi olmakla kalmayıp, genellikle emperyalizmin tarihsel bakımdan yok olmaya mahkûmiyetini temsil etmektedir. Ve çağdaş emperyalizmin V. İ. Lenin tarafından bundan 50 küsur yıl evvel açıklanan emperyalizmin çelişkileri, bu ülkede en belirgin biçimiyle kendini göstermektedir.

Lenin'in Birleşik Amerika'yı karakterize eden sözlerinin kuvvet ve doğruluğu günümüzde daha büyük bir güçle ortaya çıkmaktadır. O demişti ki: «Amerika, üretim güçlerinin, ortak insan emeğinin yüksek gelişimi, makinelerden ve en yeni tekniğin bütün mucizelerinden faydalanma bakımından birinci yeri almıştır. Amerika, bunun yanı sıra, sefahet çamuru ve lüks içinde yüzen bir avuç hayasız milyarlar ile, oldum olası alabildiğine yoksulluk içinde sürünen milyonlarca emekçi arasındaki uçurumun derinliği bakımından da önde gelen memleketlerden biri olmuştur.»

Emperyalizme özgü dünya egemenliği hırsını gerçekleştirmek için, Amerikan tekelci sermayesi, tarihinde henüz eşi görülmemiş bir harp makinesi yaratmış, emperyalist devletleri askeri bloklar sistemi içinde birleştirmiş, çağımızın en büyük bilimsel bulgularını harp ilâhının hizmetine koşmuş, Viyetnam halkına karşı barbarlık harbini açmış ve dünya jandarması rolünü oynamaya koyulmuştur. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Güs Hol yoldaş, Amerikan emperyalizminin uluslararası alandaki rolünü şöyle karakterize etmiştir: «Gaddarlıkta gemi aızıya almak, açıktan halk kırımı politikası uygulamak, Viyetnam kent ve köylerini, erkek, kadın ve

çocuk demeden, bütün ahalisiyle birlikte yok etmek, Amerikan emperyalizminin menfur canavar niteliğini daha açık olarak gözler önüne sermektedir.»

Birleşik Amerika keskin sosyal tezatlar ülkesidir. Onun karmaşık, çelişkili dinamizmi, derinlemesine incelemeleri ve teorik değerlendirmeleri gerektirmektedir. Aşağıda okuyacağınız yazının amacı da budur.

Tekellerin saldırısı

VİKTOR PERLO

Birleşik Amerika tekelleri, şimdiye dek hiçbir zaman, geçtiğimiz son on yıl içindeki kadar hızla çoğalmamıştır. Memleketin ekonomik hayatında şu süreçlere tanık olmaktadır:

- Üretimin gittikçe daha az sayıda büyük korporasyonlar elinde yoğunlaşması;
- bu korporasyonlar üzerindeki kontrolün gittikçe daha az sayıda bankanın ve bunlara sahip milyarder ailelerinin elinde merkezleşmesi;
- genel merkezleri Birleşik Amerika olan dünya sanayi-finans imparatorluklarının genişlemesi ve kuvvetlenmesi;
- finans oligarşisinin devlet makinesiyle birleşip örülmesi ve devlet-tekel kapitalizmi oluşmalarının yayılması;
- ekonominin militarizasyonu ve gerici politik eğilimlerin egemen olması . . .

Bütün bu süreçler, V. İ. Lenin'in emperyalizm hakkındaki teorisinde ortaya koyduğu sonuçları doğrulamaktadır.

Korporasyonların birleşmesi

Korporasyonların tarihinde görülen en büyük birleşme süreci, sermayenin konsantrasyonunda⁽¹⁾ rekor tempolara ulaşılması sonucunu doğurdu. Sanayi alanında büyük birleşmelerin sayısı 1949–63 döneminde 54'ten, 1964–68 döneminde 646'ya çıktı. Birleşme ile meydana gelen aktiflerinin miktarı, bu birinci dönemde 1.4 milyar dolarken, ikinci dönemde 31.6 milyar dolara yükseldi.

(1) Daha zayıf sermayelerin tasfiyesi ve daha kuvvetliler tarafından yutulması yoluyla birikim sürecinin karakterini belirtirken Marks, «sermayenin santralizasyonu» terimini kullanıyordu; fakat bu terim her zaman kullanılmamaktadır.

Birleşme süreci özellikle son üç yıl içinde hızlandı ve birleşmelerin sayısı harp sonrası yirmi yılın göstergelerini aştı. Birleşik Amerika'da bu birleşmeler sürecinin, XIX. ve XX. yüzyılların sınırında ve yirmi yılları içinde ulaştığı en yüksek nokta artık birkaç defa aşılmış bulunuyor.

Sermaye konsantrasyonu tempolarını şu örnek de elle tutulurcasına gösterir: 1948 yılında imalât sanayiinin bütün aktifinin % 48'i en irilerinden 200 korporasyonun elindeyken, 1967'de bu oranda aktif en iri 100 kadar korporasyonun elinde toplanmıştır.

Aşağıda 1 numaralı çizelgedeki istatistik veriler, moden çıkarma ve işleme sanayiinde korporasyonların birleşme sürecini açık olarak göstermektedir. Ekonominin öteki kollarında, özellikle finans alanında da buna benzer bir süreç yaşanmıştır.

Çizelge 1
Birleşik Amerika'da
1949-1968 yılları döneminde
imalât ve moden üretimi sanayiinde
korporasyonların birleşmesi

Beş yıllık süreler	Birleşmelerin genel sayısı	Büyük birleşmeler	
		sayı	aktifler (milyon dolar)
1949-1953	1.163	54	1.447
1954-1958	2.917	249	8.416
1959-1963	4.347	325	10.882
1964-1968	7.008	646	31.622

Yıllara göre

1966	995	101	4.078
1967	1.496	169	8.246
1968	2.655	192	12.600

Konglomerat

Geçmişte, aralarında şu veya bu ölçüde bağlantı bulunan kumpanyalar birleşiyordu. Örneğin, otomobil üreten iki veya daha çok kumpanya birleşiyor, ya da bir çelik döküm kumpanyası demir madeni ocaklarını ve metal işleme fabrikalarını satın alıyordu. Bu «yatay» ya da «dikey» birleşmeler, şimdi, yerini, bir dereceye kadar «konglomerat» tipi birleşmeye, yani zayıf bağlantılı veya tamamen bağlantısız kumpanyaların birleşmesine terketti. Son on yılda, konglomerat meydana getiren birleşmelerin oranı hızla büyüdü ve 1968'de birleşmeye dahil bütün kumpanyaların aktifleri toplamının % 90'ını buldu. Evvelce, birçok konglomerata, uzaktan uzağa ilişkili kumpanyalar katılırken, son zamanlarda, çoğu defa, herhangi bir iç bağı olmayanlardan «katkısız» konglomeratlar meydana gelmeye başladı.

Sanayi imparatorluklarının yaratıcıları en değişik ve çeşitli korporasyonları yutmak peşindedirler. Örneğin, yeni konglomeratların en iri ve en ünlülerinden biri olan «Litin İndistriz», 1961 yılında 250 milyon dolar olan satış hacmini, 1969 mali yılında, boyuna yeni yeni kumpanyalar satın almak sayesinde, yaklaşık olarak 2 milyar dolara çıkardı. Yalnız 17 ay içinde (1966 Ağustosundan 1967 Aralık ayına kadar) bu «Litin İndistriz» konglomeratı 15 tane yeni kumpanya satın aldı. Bunlar arasında, İngiltere'de yazı makinesi üreten bir işletmeyi, İllinois eyaletinde elektrik donatımı üreten bir kumpanyayı, Los Angeles'ta konveyr şeritler üreten bir firmayı, Avusturya'da büro araç ve gereçleri üreten bir tröstü, Klivlend'de büyük bir besin endüstrisi korporasyonunu, Pensilvanya eyaletinde âlet takımları üreten bir kumpanyayı, New York'ta büyük bir makine yapımı kumpanyası ile birkaç yayınevini vb. sayabiliriz. Bu konglomerat, görüldüğü gibi, küçük ve büyük, yerli ve yabancı birçok işletmeye sahiptir. 1967 yılı ortalarında, bu konglomeratın yöneticileri, 25 yabancı ülkede ve Birleşik Amerikan'ın çeşitli eyaletlerinde toplam 1.900 işletmeye sahip olduklarını açıklayarak övünüyorlardı.

«Litin İndistriz», Yunanistan'da faşist albaylar rejimini ayakta tutmak amacını güden Amerikan yatırımlarının örgütlenmesinde baş ajan rolünü oynamakta ve Portekiz'de de aynı işin kotarılması olanaklarını yoklamaktadır. Amerikan gençliği için, güya yoksullukla mücadele, aslında ise daha ziyade silâhlı kuvvetlere katılmaya teşvik için kurulmuş olan sözümona eğitim merkezlerini Birleşik Amerika hükümeti adına yöneten de bu konglomerattır.

Diğer birçok emsali gibi, «litin İndistriz» kumpanyasının da başlıca uğraşısı silâh ve donatım üretimidir. Faaliyetine zaten bu alanda başlamıştır. Birbirini izliyen yeni yeni sipariş ve satışlar onun askeri üretim potansiyelini genişletmiştir. Hattâ şimdi, sivil ihtiyaçlar üretimi yönünde çalışan birçok büyük korporasyonu satın almış olmasına rağmen, «litin

Indistriz»in üretim kapasitesinin üçte birini askeri siparişler teşkil etmektedir. Esasen, bu siparişlerden elde ettiği kârlar, onun diğer kumpanyaları satın almaya girişmesine imkân vermiştir. Askeri siparişlerden çok büyük kârlar beklenmesi, bir yandan da «litin Indistriz»in hisse senetleri fiyatlarının kat kat artması olanaklarını yaratmıştır. Amansız borsa oyunları ve finans yardımları mekanizması alabildiğine işlemiştir. Böylelikle, artık, sözkonusu kumpanyalar, geleceğin çokluk astronomik kârlarına göre hazırlanmış bir avuç kâğıtla satın alınabilmektedir.

Borsa kantolarından birinde çalışan bir memur, kumpanya satın almanın şimdilerde geçerli olan üç yöntemini şöyle özetlemiştir:

- 1) «Abartılmış değerler»in kullanılmasıyla,
- 2) vergilerin iadesiyle,
- 3) Çin doları yönteminin uygulanmasıyla.

Bu memurun açıklamasına göre, «abartılmış değerler» yöntemi, bir şeyin değerinin, sizin ona ödemiş olduğunuzdan çok daha yüksek olduğu intibasını uyandırmaktan uzak olan kaynakların kullanılmasıdır. Yine bu memurun kanısına göre, şimdi finans âleminde işte bu suretle büyük servetler meydana getirilmektedir. Ve «Liman Brıdırz», «Bernhem» ve emsali bankalar, bu «abartılmış değerler»i yaratan Voltstriyt bahtiyarlarından bazılarıdır.

Vergilerin iadesi sistemi ise, kayıpları karşılama bahanesine dayanmakta, yani Birleşik Amerika Maliye Bakanlığı, vergi iade etmek suretiyle, «birleşmenin finansmanı için gerekli ödeneğin önemli bir kısmını» kendisi temin edivermektedir.

«Çin doları» na gelince, bu da, hesaplı bir satın alıcının herhangi bir kumpanyayı satın alırken gözönünde tutabileceği «normlara kıyasla fiyatı alabildiğine artırılmış» hisse senedidir. Herhangi bir kumpanyayı satın almaya karar veren bir kimse, kontrolünde bulundurduğu bu esham paketlerini kullanmaktadır. Buna rağmen, böyle esham, ancak Fon Borsası'nın yüksek fiyatları sayesinde sürüm olanağı bulabilmektedir.

Tabiidir ki, ara yerde, ellerindeki paraları, kumpanyaların alaverelelerini ödemek için çıkarılan ve değerleri şişirilmiş olan eshama yatırma cazibesine kapılan küçük sözde «halk kapitalistleri» içinde okkanın altında gidenler çoktur. Bazen girişim sahiplerinin kendileri de hatalara düşmektedirler. Örneğin, konglomeratların aktif kurucularından biri olan Luis Volfson yenilgiye uğramış ve imparatorluğu çökmüştür. Bundan sonra da, sözümleri ona «dürüst» kapitalist örneği olmaktan çıkarak, kanun ihlâlinde gözünü kırpamaz hale gelmiş ve bu yüzden de esham spekülâtörü olarak cezaevine atılmıştır. Çukura düşerken, büyük bir rüşvet karşılığında kendisini kurtarmaya yeltenmiş olan Yüksek Mahkeme üyesi Eyb Fortas'ı da beraberinde sürüklemiştir.

Gerçekte birçok eski dev korporasyon, yıllar boyunca değişik türde kumpanyalar satın alma sonucu olarak konglomerat haline gelmiştir. «General Elektrik» konglomeratı şimdi değişik türde mamûller üreten on ana kola sahiptir; pazara sürdüğü mallar da aşağı yukarı birbirine eşit dört bölümden (askeri makasatlarla üretilen mamûller, büyük donatılar, sanayi levazımı ve tüketim malları) ibarettir. «Union Karbayd»ın yalnız on ana kolu vardır, ve kimyasal maddeler, tüketim eşyası, elektronik donatılar, maden cevheri, renkli madenler, besin maddeleri gibi çeşitli mallar üretmektedir.

Yeni konglomeratların öncekilerden nitel farkı, kuruluş sùratlerinin başkalığında, bunların üretilen malın ya da üretim teknolojisinin türü bakımından herhangi bir birleştirici çizgiden büsbütün yoksunluğunda, fonksiyon halindeki bireylerin her birine finans şarlatanlığında alınıp verilebilir bir değiş-tokuş figürü gözûyle bakmalarındadır.

Finans oligarşisinin sözde düşüşü, finans sermaye ile endüstriyel sermayenin sözde ayrılması burjuva propagandasının daima konusudur. Askeri üretime yönelen yeni konglomeratlar, ekonomik hayatta, gûya, tekeli konsantrasyon kanunlarının değil, merkezkaç kuvvetlerin egemen olduğunu ispatlamak üzere, yeni ve başınabuyruk gruplar olarak gösterilmektedir.

Finans oligarşisi ve askeri sanayi kompleksi

Gerçekte, yeni konglomeratların meydana getirilmesi de dahil, bütün birleşmeler süreci, ekonomik kuvvetin ve egemenliğin tarihsel gelişmenin tütettiği finans gruplarının elinde merkezleşmesine birhayli hız vermiştir. Askeri sanayi kompleksi, bütün tarihi boyunca Amerikan emperyalizminin egemen gücü olan finans oligarşisinin doğrudan doğruya ve her zamankinden fazla kontrolü altındadır.

Banka kredilerinin en büyük kanallarına kadar sokulmadan, bankaların ve sigorta kumpanyalarının sağladığı uzun vâdeli istikrazlar olmadan, korporasyonların birleşmesi sadece finans oyunlariyle gerçekleşemez. «Litin Indistritz»in borçları, 1964 yılı ortasında, yani Viyetnam harbinde tırmanmanın başlamasından ve bu konglomeratın çarçabuk genişletilmesi döneminden önce 14 milyon dolarken, 1968'de 275 milyon dolara çıktı; 1969 yılı Ocak ayının sonunda da 474 milyon doları buldu. «Ling-Temkö-Vout» konglomeratının (bu da askeri üretim yapmaktadır) gelişmesi daha belirgin bir örnektir: Bu konglomeratın satışları 1959'da 48 milyon dolardan, 1968'de 2.770 milyon dolara çıktı. Borçları 1968 sonunda 1 milyar 651 milyon gibi muazzam bir yekûna ulaştı. Aksiyoner sermayesi 176 milyon dolardan ibaretti, ya da borcun 1/9'ini teşkil ediyordu. Geçen yıl, aksiyoner sermayesi azaldığı halde, borcu dört misli arttı.

Sözün kısısı, bu muazzam konglomerat, finans yedeğinde bulunması sayesinde ayakta ve eylemedir. Bu yedeğin ucu, onu finanse eden büyük bankaların, yani muazzam «Bank of Amerika» (San-Fransisko) ve Voltstriyt bankalarının elindedir. Sahne önünde, baş rolde görünen Teksaslı bir tepegöz vardır. Fakat kontrol yetkisi paraları verenlere aittir. «Steýt Striyd Bank end Frist K°» (Boston) âdi eshamın % 9.8'ini; «Morgan Garanti Trıst» (Nüyork) ise imtiyazlı eshamın % 5.6'sını elinde tutmaktadır. Boston Bankası, gelenek olarak, Morgan finans imparatorluğu çerçevesi içinde faaliyet göstermiştir. Aynı bankalar «Litın İndistriz»'in baş hissedarlarıdır; birincisi âdi eshamın % 9.2'sine, ikincisi ise imtiyazlı eshamın % 6.2'sine sahiptir.

Merkezi Klivlend'de bulunan ve silâh üretimine yönelen «Ti-Ar-Dabl-yu-Inkorporeytid» kombinasına gelince, yukarıda sözü geçen iki banka ve «Melın Neyşınıl Bank» (Pitsburg), bu kombinanın âdi senetlerinin % 16.1'ini ellerinde tutmakta, buna karşılık değişik serileriyle imtiyazlı senetlerinin % 12.8'i «Fideliti Bank of Filâdelfiya»nın, % 6.2'si de «First Neyşınıl Siti Bank of New York» un elinde bulunmaktadır. Elektronik donatılar üreten en büyük üç kumpanyadan biri olan «Teksas Instru-ments» in âdi eshamının % 8.9'una «Çeyz Manhatın» bankası sahiptir.

Silâh üreten en eski kombinalarla dev bankalar arasında da buna benzer ilişkiler vardır. «Çeyz Manhatın» bankası, «Boyng» kumpanyasının hisse senetlerinin % 8.7'sine sahiptir; buna karşılık «First Neyşınıl Siti Bank of New York» ve «Morgan Garanti Trıst» bu kumpanyanın direktörler kurulunda temsilci bulundurulur. «Benkirs Trıst» bankası, «General Daynemiks» kumpanyası eshamının % 6.2'sine sahiptir; «Morgan Garanti Trıst», «Kemikıl Bank New York Trıst» ve «Jirard Trıst of Filâdelfiya» bankaları ise kendi direktörleriyle kumpanyaların yönetimine katılmaktadırlar.

Başlıca finans gruplarının çoğalışı

Ekonominin militarizasyonu ve sermayenin hızla konsantrasyonu, finans oligarşisinin memleket ekonomisi üzerindeki egemenliğinin sağlamlaşmasına yol açtı. Temsilciler Meclisi'nin Bankalar ve Para Dolaşımı Problemleri Komisyonu tarafından hazırlanan «Ticaret bankaları ve onların banka emanetindeki kıymetli mevduat ile yaptıkları işlemler; Birleşik Amerika ekonomisi üzerinde artan etkileri» başlıklı rapor bunu göstermektedir. Kongre'nin Teksaslı üyesi ve tekellere karşı mücadele ateşinde çelikleşmiş emektarlardan olan Rayt Petman bu komisyonun başkanıdır.

Söz konusu raporda, 30 yıldır ilk defa olmak üzere, büyük Amerikan korporasyonlarının esham kontrol paketlerine sahip olanlar hakkında sistemli veriler ortaya konmaktadır. Kaldı ki, bu veriler, sadece, büyük

bankaların tröstler şubelerinde bulunan ve eshamın % 5'ini ya da daha fazlasını ihtiva eden paketleri kapsamaktadır. (1) Yani, kontrol paketinde esham tutarının % 5'inden azının bulunduğu veya her biri senetlerin % 5'inden azını ihtiva eden birkaç paketten ya da bankalara, sigorta kumpanyalarına ve özel kişilere ait bir küme paketten ibaret olduğu haller gözönüne alınmamaktadır. Bu yetersizliğine rağmen, rapor, büyük bir önem taşımaktadır.

Raporun giriş bölümünde belirtildiğine göre, 1900 yılından 1950 yılları ortasına kadarki dönemde, «finans kurumlarının aktifi 40 defa, finans-dışı korporasyonların aktifi de 18 defa büyümüştür. Demek ki, finans kurumlarının... nispi rolü son altmış yıl içinde önemli derecede artmıştır.» Yine rapora göre, en büyük bankalara ve diğer finans kurumlarına korporasyonların kredi finansmanının % 85'i düşmekte, ve bunlar tröst şubeleri vasıtasıyla, finansmanın daha büyük ve çabuk artan kısmını esham ile yapılan işlemler hesabına ellerinde tutmaktadırlar. Pazarı sürülen bütün eshamın yarısı, birkaç yüz büyük banka ve sigorta kumpanyasından geçmektedir.

Bankaların tröst şubelerinin elindeki aktif miktarı kesin kontrol unsurudur. 1967'de 253 milyar doları aşan bu aktif, esas itibariyle korporasyonların esham kontrol paketlerinin tutarından ibaretti. Bu yekûn, 15 yıl önceki banka aktifleri toplamının 4 mislinden fazladır. Artışın büyük kısmı, 1967'deki değeri 163 milyar doları bulan eshamdan ileri gelmektedir. Bu da Amerikan korporasyonlarına ait bütün hisse senetleri toplam değerinin 1/5'ini ve fiyatı Nüyük Fond Borsası'nda tesbit edilen eshamın 1/4'inden fazlasını teşkil etmektedir.

Büyük bankalar birlikte hareket ederek Birleşik Amerika korporasyonlarının faaliyetini tamamen kontrol altına alabilirler. Tröst şubelerinin sahip olduğu aktiflerin muazzam ölçülerde yoğunlaşması, kuvvetlerin birleşmesi olanağını kolaylaştırmaktadır.

Her birinin mevduatı 5 milyar dolardan fazla olan en büyük bankalardan 10'u, bir arada 92 milyar dolarla veya aktifler toplamının % 36.8'i ile işlem yapmaktadır. Yine büyük çapta 20 banka 129 milyar dolara, ya da bütün aktifler toplamının % 51.5'ine sahip bulunmaktadır. Ve bunlar Birleşik Amerika ekonomisini önemli ölçüde kontrol etmektedirler. Bu bankaların aktifleri 2 numaralı çizelgede gösterilmiştir.

Bu çizelgenin başındaki beş banka Voltstriy'tin çekirdeğidir. Bu bankalar Morganlar'a, Rokfeller'lere ve bunlarla bağlı milyarder ve

(1) Ticaret bankalarının tröst şubeleri (ya da tröst kumpanyalar), kişilerin, korporasyonların, çeşitli fonların ve örgütlerin güvenle emanet ettikleri tahvilât ve diğer çeşit kıymetli mal ve eşyayı el altında bulundurmakta ve bunları elverişli işlemlerde kullanmaktadırlar.

mülmilyoner ailelere aittir. İlk beşlerden sonra gelen üç banka, yine Voltstriyt çerçevesinde faaliyet gösteren «Hanover Trist» (Nüyük), «Melin'ler» (Pitsburg) ve «Düpon'lar» (Delaver) bankalarıdır. Bunlardan sonra Şikago grupunun en büyük bankaları gelmektedir. Onuncudan yirmiye kadarıkiler de, Voltstriyt'in ve Şikago grupunun nispeten küçük bankalarını, merkezleri Klivlend, San-Fransisko ve Boston olan diğer bölgesel banka gruplarının ana bankalarını, Detroid ve Filâdelfiya'nın büyük bankalarını teşkil eder. Ve bunların hepsi de, bir bakıma, Voltstriyt finans kurumlarının uydusu durumundadır.

Şunu da önemle belirtelim ki, Teksas petrol krallarını ve Kaliforniya'nın askeri üretim yapan kodaman kapitalistlerini dile dolayan büyük gürültülere rağmen, Amerikan ekonomisini kontrol altında bulunduran ana merkez, istikrarını nispeten korumaktadır. Son 15 yıl içinde büyük bankalar sisteminde esaslı bir değışiklik olmamıştır.

Tröst şubelerinin aktifleri, gerçekte, büyük bankaları ve dostları ile partnörlerinin paketlerini kontrol eden alabildiğine zengin ailelere ait

Çizelge 2
1967'de Birleşik Amerika bankalarının ana tröst şubeleri

Sıra No:	Bankalar	Aktifleri (milyar dolar)
1.	Morgan Garanti Trist (Nüyük)	16.8
2.	Çeyz Manhatın Bank (Nüyük)	13.6
3.	Benkirs Trist (Nüyük)	11.1
4.	First Neyşinıl Siti Bank (Nüyük)	10.9
5.	Unayted Steyts Trist (Nüyük)	8.4
6.	Melin Neyşinıl Bank end Trist (Pitsburg)	7.6
7.	Menüfekçirırz Hanover Trist (Nüyük)	7.3
8.	Vilmington Trist (Delaver)	5.6
9.	First Neyşinıl Bank (Şikago)	5.4
10.	Kontinentil Illinois Neyşinıl Bank end Trist (Şikago)	5.1
11.	Kemikıl Bank New York Trist (Nüyük)	4.6
12.	Nozern Trist (Şikago)	4.5
13.	Old Koloni Trist (Boston)	4.2
14.	Heris Trist end Seyvingz Bank (Şikago)	3.9
15.	Bank of Amerika En-Ti-Es-Ey (San-Fransisko)	3.7
16.	Klivlend Trist (Klivlend)	3.6
17.	Neyşinıl Bank (Detroid)	3.4
18.	Bank of New York (Nüyük)	3.3
19.	Jirard Trist Bank (Filâdelfiya)	2.9
20.	First Pensilvaniya Benking end Trist (Filâdelfiya)	2.7

eshamın yoğunlaştığı paketlerden meydana gelir. Bu ailelerin durumları, son yirmi yıl içinde, bankaların kontrolü altındaki emekli fonlarının hızla artması dolayısıyla de daha çok sağlamlaştı. Sendika birlikleri ile anlaşıma sonucunda kurulan emekli fonları gerçekten hızla artarak, 1967 yılına doğru 72.9 milyar doları bulmuştu. Böylelikle, yaşı ilerlemiş işçilerin ihtiyaçlarını sağlamak düşüncesiyle meydana getirilmiş bulunan fonlar, finans oligarşisinin Birleşik Amerika ekonomisi üzerindeki egemenliğinin kuvvetlenmesine yarayan çözümleyici bir araç oldu. İşçiler, kendi mücadeleleri sonucunda meydana getirilen bu fonlardan ödenek almakta olsalar da, sendika yönetimlerinin zayıflığı yüzünden, emekli fonlarını dev bankalar tarafından kontrol altına alındığı bir gerçektir.

Mülkiyetin birbirine örölüp gitmesi, sanayi korporasyonları üzerinde kontrol işleminde bankaların işbirliği yapmasını kolaylaştırıyor. Bankalar ve öteki finans kurumları, 225 kadar büyük korporasyona ait eshamın % 27.4'ünü dolaysız olarak, ya da tröst şubeleri vasıtasıyla ellerinde tutuyorlar. Temsilciler Meclisi komisyonunun raporunda, Voltstriyt'in 6 büyük bankasının elleri altındaki mülkiyetin birbirine örölüp gitmesi açık gösteriliyor. Çoğu ohvalde, en büyük esham paketi bankanın kendi tröst şubesinde yatsa da, önemli bir kısım Voltstriyt'in öteki bankalarının benzer şubelerine ait bulunmaktadır.

Birleşik Amerika finans oligarşisinin enternasyonalleşmesi

Amerikanın dış ülkelerdeki yatırımları hızla artmakta, merkezi Birleşik Amerika olmak üzere kurulan çok milletli (birkaç memleketin katılmasıyla) sanayi korporasyonları türemektedir. Bunlar bilinen şeylerdir. Birleşik Amerika'nın dış ülkelerde kendi başına ve direkt yatırımları tutarı 1967 yılında 59 milyar doları, yani 1950 yılındaki dış yatırımların 5 mislini bulmuştur. Bu resmi rakamdır. Gerçekte, bu miktar 100 milyarın üstündedir. Bu alanda yılda yüzde 10 artış normu gözönünde tutulursa, yabancı ülkelerdeki sermaye yatırımları, memleket içindeki aktiflere kıyasla, çok daha büyük bir hızla artıyor demektir. Amerikan kumpanyalarının yabancı ülkelerdeki şubeleri, her yıl tutarı 100 milyar doları aşan, yani Birleşik Amerika'nın ihracat hacminin üç misli kadar mal üretmektedir. Büyük korporasyonlardan her biri, dış ülkelerdeki mülkiyetleriyle, yıllık kazançları toplamının üçte birini sağlamaktadır. Amerikan işletmelerinin dış ülkelerdeki faaliyeti, emperyalist devletlerin uluslararası bankaları tarafından finanse edilen enfastrüktür, yol yapımı ve komünal kuruculuk temeline dayanmaktadır. Bunun için, bütün bu süreç, Amerikan emperyalizmini halklara musallat bir soyguncu ve talancıya çevirmiştir. Ve tarihte soyguncu ve talancının böylesi de görülmüş değildir.

Yakın geçmişe kadar, Amerikan bankalarının uluslararası yayılışı, yabancı ülkelerdeki sanayi yatırımlarının artışından geride kalıyordu. Ama son birkaç yıl içinde, dev bankalar, bu geri kalışı gidermek için

canlı bir faaliyet gösterdiler. Bunlar, bütün kapitalist âlemindeki yerli banka kuruluşlarının yaptıkları işin hemen hemen aynıını yapan finans-sanayi grupları ihraç ettiler.

Ve Amerikan bankalarının yabancı ülkelerdeki aktifi, 1964'te 6.9 milyar dolarken 1967'de 15.7 milyar dolara çıktı ve 1968 yılında da 22 milyar doları buldu. Şu da unutulmamalı ki, bu 22 milyar rakamı, büyük Amerikan bankalarının yurt dışı aktiflerinin gerçek düzeyini ve gücünü ifade etmekten uzaktır. Öyle ki, Nü York'un 9 büyük bankası, yurt dışı aktifler toplamının % 75'ini ellerinde tutmaktadır. Böylece, en büyük Amerikan korporasyonlarına ait aktiflerin kontrol paketlerine sahip olan aynı Voltstriyt finans merkezleri, yurt dışı Amerikan «büyük biznes» faaliyetine daha büyük ölçüde hâkim olmaktadır.

Son yıllarda bu yayılışın en önemli hedefi, kapitalist dünyasındaki başlıca bankaların kontrol paketlerini satın almaktır. Netekim, «Çeyz Manhatın Bank» dış ülkelerdeki şubelerine ek olarak, şimdi, çoğu şu veya bu memleketin ya da bölgenin esas bankası olan bir düzineden fazla «birleştirilmiş» büyük bankanın faaliyeti üzerinde kontrol veya büyük ölçüde nüfuz sağlamış bulunmaktadır. Bunların en önemlisinin de, «Bart-layz Bank» ile birlikte, Afrika'da Sahra güneyinde kalan kesimin banka sistemine hâkim olan «Standard Bank Limited» (Londra) olduğu söylenebilir. Öteki «birleştirilmiş» bankalar, Arjantin, Honduras, Peru, Kolumbiya, Brezilya, Venezüellâ, Belçika, İrlanda, Hollânda, Avusturya ve Dubae'de (Arap Yarımadası'nda bir petrol prensliği) bulunmaktadır.

Nihayet, Amerikan emperyalizmi her nerede askeri üsse sahipse, her nerede müdahale ve işgal harbi yürütüyorsa, orada, «Çeyz Manhat»ın mutlaka özel bir askeri banka şubesi açmaktadır. Tek sözle, «birleştirilmiş» bankaların şubeleri ile «Çeyz Manhatın Bank» ın askeri şubeleri, Birleşik Amerika dışında 1.600'den fazla müesseseye sahiptirler. «First Neyşinıl Siti Bank», «Morgan Garanti Trıst» ve «Bank of Amerika» da, biraz daha küçük çapta olsa da, böyle ağılar meydana getirmişlerdir.

Amerikan bankaları, son yıllardaki olağanüstü yayılmaları sonucunda, geleneksel görevlerinin, yani Amerikan sanayi korporasyonlarının sınır ötesi işlemlerine hizmetin çerçevesinden dışarı çıktılar. Onlar artık kapitalist dünyasının diğer memleketler ve bölgeler finans sisteminin bütün alanlarına sokulmaktadır. Bu bankalar şimdi evro-dolar'ın, yani yabancı bankaların hesabına yatırılan dolarların ana kaynağı olmuşlardır. Evro-dolar istikrazları yardımıyla, Amerikan bankaları, Uluslararası hesaplarda rekabet aracı gözüyle baktıkları altını mevzilerinden iterek, dünya dolar standardını sağlamlaştırmaya gayret etmektedirler. Amaçları, Amerikan emperyalizmine bütün kapitalist dünyası üzerinde tam bir finans kontrolü sağlamak, öteki kapitalist memleketleri, Amerikan emperyalizminin bütün sınır ötesi alavere ve askeri faaliyetinin finansmanında, Birleşik

Amerika hükümeti ve özel bankaları tarafından yaratılan kâğıt dolarları kabul etmek zorunda bırakmaktır.

Ekonominin tekelleşmesinde yeni aşamanın sosyal sonuçları

Ekonominin biteviye tekelleşmesi, emeğe karşı mücadelede sermayenin mevzilerini kuvvetlendirmektedir.

Birleşik korporasyon, yani konglomerat çerçevesinde çok değişik ve çeşitli müesseselerin bir araya gelmesi koşulları içinde, bütün işçilerin, ya da onların önemli bir kısmının işverenlere karşı ortak mücadelede birlik olmaları alabildiğine zorlaşmaktadır.

Örneğin, iki yıl önce, «Union Karbayt» konglomeratında maden işleme bölümünün 9 fabrikasında çalışan işçiler sürekli ve ısrarlı bir greve geçtiler. Bu grevcilerin esas isteklerinden biri de, kumpanyanın, işçilerle toplu sözleşme imzalamak üzere dokuz fabrikanın da işçileriyle görüşmelere girişmesiydi. Ne var ki, «Union Karbayt»ın maden işleme dışındaki diğer dokuz bölümden elde ettiği kazançlarla varlığını sürdürme olanağı sayesinde, bu konglomeratın sahipleri grevcilerin isteğini kabule yanaşmadılar ve onları yenilgiye uğratabildiler.

Devlet-tekell kapitalizminin çok çeşitli işlemleriyle ahenkli olarak, sermayenin artan bir hızla konsantrasyonu süreci, özellikle Viyetnam'da harbin sürdürüldüğü koşullar içinde, tekellerin fiyat oyunları yardımıyla milleti soyma olanaklarını alabildiğine genişletti. Öyle ki, 1957–59 yıllarına kıyasla tüketim malları fiyat endeksi 1968'de ortalama 121.2'ye, perakende fiyatlarında ise 108.7'ye çıkmış bulunuyordu. Toptan fiyatları grubunda, ham madde fiyatları endeksi aynı dönemde sadece 101.1'e, hazır mamüller fiyatları endeksi aynı dönemde sadece 101.1'e, hazır mamüller fiyatları endeksi ise 111.3'e kadar yükseldi. Demek oluyor ki, emekçilerin ödediği mal ve hizmetlerin fiyatları ile toptan fiyatları arasındaki fark önemli derecede artmış ve bu da tekellerin kazançlarını yükseltmelerine yardım etmiştir. Gelişme halindeki memleketlerin soygun ve talana tâbi tutulması da, aynı biçimde, fiyat makasının işletilmesi sayesinde alıp yürümüştür. İhracat fiyatları endeksi 112'ye yükselmışken, ithalât fiyatları endeksi sadece 104'e çıkmıştır.

Bütçede askeri masraflar payının kabarması, vergilerin hızla artırılmasını gerektiriyordu. Şöyle ki, 1923 yılında milli gelir içinde vergi gelirleri payı % 13 iken, bu pay 1967'de % 37'ye çıktı. Kontrolleri her zamankinden daha sağlam olan tekeller, vergi yükünü emekçilerin sırtına aktardılar. 1951 yılında Federal Hükümet vergilerinin % 55'ini kapitalistler, % 45'ini emekçiler ödemişti. 1970 yılında ise, kapitalistler bütün vergilerin sadece % 32'sini, emekçiler de % 68'ini ödeyeceklerdir. Yalnız 1969'da emekçilerin sırtına yığılan vergi yükü 45 milyar doları bulmuştur.

Tekellerin genişlemesinde şimdiki aşamanın en ciddi sonuçlarından biri, memleket hayatının büsbütün militarizasyonu eğilimidir. Gerçi harp ve militarizm eğilimi finans oligarşisi için yeni bir şey değildir. Fakat şimdi onun kazancı, her zamankinden farklı olarak, askeri sanayie ve yabancı memleketlerin talan edilmesine bağlıdır. Muazzam ölçülerde silâhlınmaya ayak uyduran üretim, yatırıma elverişli koşullar yaratmaktadır. Yabancı ülkelerde meydana getirilen müesseseler, askeri üretim için gerekli stratejik materyalin gittikçe daha büyük kısmını sağlamakta ve yabancı topraklarda bulunduran askeri kuvvetlerin ihtiyaçlarının giderilmesini garanti etmektedirler.

Memlekette hayatın militarizasyonu aşağıdaki çizgilerde kendini göstermektedir:

– Geçmişte yalnız dünya harplerinin kısa süreleri içinde bir miktar artırılan silâhlı kuvvetler sayısının rekor bir düzeye çıkarılması;

– harp bütçesinin yine rekor denebilecek kadar artırılması ve bilimsel araştırmaların askeri maksatlara bağlanması;

– sınıfsal düşünceyle konulmuş olan ve işçi sınıfını tekellerin çıkarları için savaşmaya zorlayan askerlik mükellefiyetinin barış döneminde devam ettirilmesi;

– üniversitelerin militarizasyonu ve sivil sanayide askeri sektörler meydana getirilmesi;

– ardunun yüksek komuta heyeti ile korporasyonların rekor derecede sarmaş-dolaş oluşu;

– memleket içinde halk yığınları üzerindeki baskı uygulamalarında silâhlı kuvvetlerin ve polisin daha geniş ölçüde kullanılması ve bu arada silâha ve askeri taktiğe de başvurulması;

– kendi halkına karşı açık bir savaşa hazırlanılması;

– bütün dünyada halk hareketlerini bastırmak, hükümetler indirip bindirmek için, büyük ve sistemli yarı askeri aksiyonlara girişilmesi;

– yabancı memleketlerde askeri müdahaleciliğin gittikçe artan ve genişliyen ölçülere vardırılması;

– «üç harp», yani iki harbi ve «orman yangınlarını söndürme» harbini aynı zamanda birlikte yürütme hazırlığı için temel hazırlamayı öngören askeri doktrinlerin geliştirilmesi;

– bunun yanı sıra, sosyalist dünya ile «hesaplaşmak» üzere bir nükleer harbi öngören silâhlınmaya yarışına alabildiğine hız verilmesi . . .

Ekanominin tekelleşmesinin bir diğer sosyal sonucu da, ırkçılığın ve milli şovinizmin alıp yürümesidir. Tekeller, ek kazançlarının büyük kısmını,

ezgi altındaki milliyet gruplarının emeğini daha geniş ölçüde sömürerek elde etmektedirler. Öyle ki, kombina ve fabrikalarda, eyaletlerde ve askeri üslerde, milli gruplardan işçilere, Birleşik Amerika'da norm olarak kabul edilmiş iş ücretlerinin çok altında gündelik ödenmektedir. Bu milli gruplardan çoğu, Amerikayı yöneten beyazlardan daha koyu ya da siyah derilidir. Emperyalist çevrelerde, ordu mensupları ve her işyerindeki nezaretçiler arasında ırkçı görüşler yayılmakta ve bunlar ayırım yapmaya, milli azınlıkları ezmeye, zorbalığa ve insan kırımına sevkedilmektedir.

Silâhlı kuvvetlerin top ağızına sürülecek üniformalı kişilere ihtiyacı ne kadar artıyorsa, tekeller de, gitgide daha büyük sayıda zenciye ve Lâtin Amerika kökenli diğer vatandaşları cepheye ve emek brigadlarına yollama çabalarını o nispette artırmaktadırlar. Beyaz işçiler ücretlerin daha yüksek olduğu askeri üretim alanına aktarıldığından, tekeller, sanayide daha ziyade milli azınlıklara mensup vatandaşları çalıştırmak zorunda kalmaktadırlar. Emek ücretlerindeki bu farkı korumak ve işçi sınıfının böylece bölünmesini derinleştirmek için, memlekette İspanyolca konuşan zencilere ve halk gruplarına karşı ırkçılık teşvik edilmektedir.

Direnış

Tekellerin doymazlık ve küstahlığı arttıkça, Amerikan halkının geniş yığınları da onların gerçek karakterini o nispette açıklıkla öğrenmektedir. Milyonlarca insanda, Amerikan biznesi kodaman elebaşılarının, harp kundakçılarının ve devlet makinesindeki bürokratların hep aynı gruba, yani halkı soyan, onu tehlikelere sürükliyen, saldırı ve ırkçılık yolunda rezil ve kanlı eylemleriyle milli şerefi ayaklar altına alan, burjuva demok-rasisinin bütün «geleneksel» değerlerini yokeden toplumsal sistemin çekirdeğini teşkil eden gruba mensup oldukları kanısı kuvvetlenmektedir.

Halk, Rokfeller'lerin yönetici oligarşisini, aralarında sıkı bağlar bulunan çeşitli rollerde, yani iki eyalette valilik rolünde, cumhurbaşkanlığının Lâtin Amerika üstün yetkili valisi rolünde, Voltstriyt'in en büyük uluslararası bankasının başkanlığı rolünde, Güney Afrika kölecî devletinden gelen kazançlarla kasalarını dolduranlar rolünde, yerli petrol sanayiinin ırkçı işletmecileri rolünde, Viyetnam harbinin ve Birleşik Amerika top-yekûn saldırganlık ve militarizminin ateşli taraftarları rolünde açık-seçik görüp tanımaktadır.

Milyonlarca insan, artık tekellerin ve çağdaş emperyalizmin emekçiler için ne büyük bir tehlike teşkil ettiğini anlamaya başlıyorlar. Ve anti-monopolist duygular temeli üzerinde yeni bir direniş hareketi geliyor. Bir buçuk milyondan fazla Amerikan üniversite öğrencisi, mevcut sisteme ve özellikle militarizme, ırkçılığa ve üniversitelerdeki ahlâk bozukluğuna karşı yapılan gösterilere ve diğer eylemlere katıldılar. Milyonlarca zenci ve İspanyolca konuşan halk grupları temsilcileri, kurtuluş ve eşitlik

uğrındaki savaşta gereken yerlerini aldılar. Bunlar, yürüttükleri savaşla, dış ülkelerde halkların Amerikan emperyalizmine karşı direnişî arasındaki bağlantıyı gittikçe daha açık olarak görmektedirler.

Amerika'da tekellere karşı en ilkel ekonomik menfaatlerini savunma, emeğini ve sağlığını koruma mücadelesi vermekte olan işçi sınıfının aktifliği ve savaşçı yeteneği artmaktadır. Bunun yanısıra, sendikal harekette büyük yığınları kapsayan kolların, Mini-Lovsoun'un şahsında Amerikan emperyalizminin ajanlarıyla her türlü ilişîi kesmesine dair işaretler de kendini göstermektedir. Otomobil sanayii ve oto yük nakliyatı sendikaları gibi en büyük iki işçi örgütünün ve diğer birçok örgütün eylem birliğı hareketi, harbe ve ekonominin militarizasyonuna karşı mücadeleyi geliştirmek, üniversite öğrencileri ve zencilerle güc birliğı yolları aramak, en karmaşık iç sorunlar üzerinde tekellere karşı savaşa geçmek eğilimindedir.

Finans oligarşisi, uzun yıllardan beri, «yeni», «âdil» ve hattâ «büyük» toplum programı sloganlarını gevelediğı, izbemi evlerin sefaletine, ırk ayırımına ve işsizliğe karşı «savaş» açmayı vaadettiğı sosyal demagojilerle, emekçilerin direnişini kırmaya çalışmıştır. Ama çağdaş mücadelenin mantığı, sözün eylemle tamamlanmasını istemektedir. Bunun için, yönetici sınıf demir yumruğı kullanmaya başvurmaktadır. Memleketin dört bucağında ve her şeyden önce zenci halka ve üniversitelilere, gittikçe artan ölçüde de işçilere karşı baskının binbir türlü uygulamaktadır. Nikson dedikleri yeminli anti-komünist bağnaz, adını ananların dilini kurutan şöhretiyle göçüp gitmiş olan senatör Jozef Makkarti'nin bu hortlamış modeli, Birleşik Amerika'da modern engizisyonun yeni rejimini yaratma çabasındadır.

Bu mücadelenin en yakın dönemde nasıl sonuçlanacağını kestirmek zordur. Yalnız şimdiden güvenle söylenebilir ki, bu mücadele daha da kuvvetlenecek ve sertleşecektir. Uluslararası alanda Amerikan finans oligarşisi de, sosyalist ülkeler cephesinin, dünya ulusal kurtuluş hareketinin ve kapitalist ülkeler halklarının durmadan artan direnişiiyle yüzyüze gelmektedir. Bu oligarşi, aynı zamanda, bir yandan kuvvet toplıyan ve yer yer direnerek Voltstriyt'in nüfuzunu reddeden emperyalist rakipleriyle çelişkiler içindedir.

Birleşik Amerika'nın anti-monopolist güçleri, bütün dünyada Amerikan emperyalizmine karşı ayaklanmış savaşçıların hepsiyle eylem birliğini tedricen gerçekleştirmektedir. Şüphe yok ki, Amerikan halkı finans oligarşisinin egemenliğini er geç yıkacak ve anayurdunun sosyal ve politik gelişme doğrurusunu değıştirecektir.

Raystag yangını olayının içyüzü

Son zamanlarda dünya kamuoyunun dikkati, tekrar, bundan 37 yıl önce Almanya'da meydana gelen olaylara çevrildi. 27 Şubat 1933 gecesi, faşist diktatörlüğün başlangıcında, aşağı-yukarı Hitlerin başbakanlığa (şansölyeliğe) gelmesinden sonra Raystag yakılmıştı. Herşey noktası noktasına önceden hazırlanmıştı. Daha alevler görünür görünmez şansaşölye, komünistleri suçlamak ve «iyi kalblil vatandaşları» öç almaya çağırarak için Raystag binası önünde belirdi.

Raystag'ın yakılması olayı, terörist Hitler rejimi tarafından, Alman Komünist Partisi'ne, bütün ilerici güçlere, kırık haçı tanımak istemiyenlere karşı canavarca saldırıya geçmek için kullanıldı. Derhal olağanüstü konunlar kabul edildi. Yüzbinlerce komünist, işçi, köylü, aydın sorgusuz sualsiz kapishanelere ve toplama kamplarına atıldı.

Fakat bu provokasyonu tertipleyenlerin plânları çok daha genişti. Bu olay, onlara, genellikle komünizme karşı, nefret ettikleri ve aynı zamanda da korktukları Marks-Engels-Lenin'in fikirlerine karşı saldırıya geçebilmek için yanıltıcı bir perspektif olarak görünüyordu.

Faşistler dünya komünist hareketine de büyük bir darbe indirmeyi düşünmüşlerdi. 1933 yılı, Mart'ında Bulgar Komünistlerinin önderi Georgi Dimitrof ve arkadaşları, provokasyonun tertipçileri tarafından, bu olay için hazırladıkları Holandalı sapık Van der Lübe ile, Raystag yangınının suç ortağı gerekçesiyle tutuklandılar.

Hitlerin ve faşist Almanya'nın diğer ileri gelenlerinin, komünistlerin «cinayetini» açıklamak için Lâypsig'te düzenledikleri muhakeme, faşizme karşı açılan bir dâva haline geldi. Lâypsig Mahkemesi, tam bir hezimetle sonuçlandı. Raystag yangın olayı, Alman faşizminin ilk büyük provokasyonu idi. Lâypsig Mahkemesi sonuçları da onun ilk hezimetini oldu. Böyle bir sonuç, büyük Bulgar komünistinin kahramanca savaşı sayesinde, dünya komünistlerinin ve bütün ilerici insanların yardımı ile kazanıldı. 1933 yılının Aralık ayında Hitlerci mahkeme Dimitrof ve arkadaşları hakkında beraat kararı vermek zorunda kaldı.

Şunu da belirtmeliyiz ki, olaylar sırasında Alman komünistleri gerçekleri açıkladılar ve Raystag yangınının bütün gerici emperyalist güçlerin öncü kolu faşizmin cinayeti olduğunu ispat ettiler. Almanya Komünist Partisi haber ve belgelerinde pravokasyonu açıkladı ve bütün ilerici güçleri bu provokasyonun tertipçilerine karşı savaşa çağırıldı. Almanya Komünist Partisi, provokasyonların, gericiliğin elinde klâsik bir araç, bir anti-komünizm silâhı olduğunu belirtti.

İkinci Dünya Harbi'nin alevleri içinden geçen ve Alman faşizmine karşı savaşa katılan eski kuşaklar, 27 Şubat 1933'te Raystag'ın yakılmasından sonra, olayı gözleriyle gören anti-komünistler tarafından yayınlanan «Kahverenkli kitap»ı iyi hatırlarlar. Alman komünistlerinin illegalliğe

itildikleri ve özgür düşüncenin korkunç bir baskı altında tutulduğu ağır koşullar içinde yüzlerce, binlerce isimsiz kahraman, olayın genel tablosunu meydana getiren gerçekleri birer birer topluyorlardı.

Alman faşizminin en büyük harp suçlarına karşı düzenlenen Nürnberg Mahkemesinin çalışması sırasında, Raystag'ı yakanların «Üçüncü rayh» elebaşları olduğu doğrulanmış, fakat olayın birçok yönü açıklanmadan kalmıştı. Bu açıklanmayan yönlerden Batı Almanya'daki gerici çevreler, yeni naziler istifade ediyor, önceleri olduğu gibi şimdi de «Üçüncü Rayh'i» yüceleştirmeye çalışanlar, faşistlerin çeşitli uydurmalarını yayıyorlardı.

Daha 1963 yılında Federal Almanya'nın Aşağı Saksonya eyaletinde yüksek mevkideki memurlardan biri olan Frits Tobias'ın, Raystag'ın bir kişi — Holandalı Van der Lübe — tarafından yakıldığı rivayetini savunan bir kitabı çıktı. Bu rivayet, Alın Teyler ve Hü Tzevir Ropır adlı iki İngiliz burjuva tarihçisi tarafından desteklendi. Daha sonra aynı rivayetin başka taraftarları da ortaya çıktı.

Artık bu gibi görüşleri burjuva fonksiyonerleri bile yalanlıyor. 1968 yılında «İkinci Dünya Harbi Olay ve Sonuçlarını Bilimsel İnceleme Avrupa Komitesi» ismi altında Hamburg'ta kurulan komite, 1969 yılının Nisan ayında Raystag'ın yakılması olayına hasredilmiş bir sempozyum düzenledi. Bu komite komünistlere karşı aşırı bir sempatisi olmakla itham edilemez. Batı Almanya Başbakanı Vili Brand ve Fransa'nın eski Kültür Bakanı yazar Andre Malro komitenin fahri başkanlarıdır. Sempozyuma katılanlar, bir çağrıda bulunarak, Raystag yangını hakkında birşeyler bilen herkesin bu bilgilerini komiteye bildirmelerini istediler.

Bunun üzerine Komiteye, Raystag'ın yakıldığı 27 Şubat 1933 günü hakkında kırtan fazla izlenim yazısı geldi. Bunları gönderenlerden yedisinin adı hiçbir zaman basında yeralmadı. Bunların arasında nazi ileri gelenlerinden birkaç kişi de vardı.

Komite, Raystag'ın faşistler tarafından yakıldığı sonucuna vardı. Komite yüzlerce şahidin izlenimini topladığını belirtti. Aslında, hayatta olanlar arasında yangını hazırlayan gruba katılanlardan olayı doğrulayacak kimse yok. Çünkü Raystag'a yer altı yolundan giren bu grup üyeleri olaydan hemen sonra yak edildiler. Fakat buna rağmen yangın hazırlayanların yangından 48 saat önce Raystag'ın karşısındaki Göring'in sarayının mahzeninde toplanarak Raystag'ı yakmak için prova yaptıkları tesbit edilmiştir. İlk önce, yangının süratle yayılmasını ve bütün binayı sarmasını sağlayacak çabuk tutuşan kimyevi maddeleri binanın her yerine yerleştirmek için özel bir grup girmiştir. Ancak bundan sonra ikinci grup Raystag'a girmiş, ve Van der Lübe binayı tutuşturmuştur. Bütün bunlar hakkında şahitlerin eksiksiz ifadeleri vardır.

Berlin Teknik Üniversitesi Termodinamo Enstitüsü'nün yaptığı incele-

meler, bir kişinin bu ölçüde büyük bir yangını tertiplemesinin mümkün olmadığını ispat etmektedir.

Komitenin 17 Ekim 1969 cuma günü sonuçları açıklamak üzere düzenlediği basın toplantısının Paris'te, faşist işgali yıllarında Gestapo'nun yerleştiği Lütetsiya otelinde yapılması da dikkati çekmişti. Bu rejimin işlediği müthiş cinayet hakkındaki gerçeklerin, geçmişte insanlığın düşmanı faşist rejimin timsali olan bu binada açıklanmasının sembolik bir anlamı vardı.

Basın toplantısının katılan Fransız tarihçisi J. Debarü şunları belirtmiştir: «Birinci, Raystag'ın yakılması emri bizzat Hitler tarafından verilmiştir. İkinci, Bu iş fiilen Göbelsle Göring yönetmiştir. Bu fikri Hitlerle veren Göbels'tir. Üçüncü, nazi yöneticilerinden İçişleri Bakanı Vilhelm Frik, Hitlerin müsteşarı Hans Frank ve Alfred Rozenberg bu aksiyondan haberdardılar. Aksiyonun pratik hazırlığı Himler'e, SD şefi Haydrik'e ve Berlin SS şefi Dalüge'ye verilmişti. Dördüncü, Dalüge bu hazırlığın yapılması için, daha sonraları Gestapo haline gelir teşkilâtın başında bulunan Rudolf Dils'i yanına almıştı.»

Daha sonra Jak Delarü, yüksek rütbeli iki SS'in (hukukçu Heler ile doktor Konti'nin) yangından önce mahkeme dokümanlarını hazırlamak ve sonra da mahkemenin çalışmalarını kendi kontrolleri altına almaları için direktif aldıklarını açıkladı.

Van der Lübe'ye gelince, o tutuklandıktan ve Gestapo'nun eline düştükten sonra büsbütün izole edildi. Sözüm ona itirafları, hiçbir vakit kendisi tarafından yapılmamıştır, hatta mahkemede bile. Hiç bir kimse ile, hatta kardeşi ile bile görüşme imkânı bulamadan yok edilmiştir.

Delarü, konuşmasının sonunda, nazilerin Dimitrof'u bu olayın içine sokma çabalarının iflâsla sonuçlandığını belirtti. Komite üyesi doktor Eduardo Kaliç, Bulgar komünist önderinin, sorgular hakkında hiçbir delile sahip olmadığı halde, «gerçek üzerinde hatasız sezilerde» bulunduğunu söyledi.

Komite Başkanı Lüksemburg Millet Meclisi Başkanı Pier Gregoar, basın toplantısına iştirak edenlere dönerek, Komitenin yalanlanması imkânsız birçok belge topladığını, nazilerin çirkin dâvalarını sürdürmek için istifade ettikleri olayların içyüzünün ortaya çıkarılmasındaki boşlukların doldurulduğunu açıkladı.

Bundan sonra söz alan Berlin Üniversitesi Tarih Enstitüsü Direktörü Valter Hofer, «Üçüncü Rayh» müdâfilerinin 1945 yılından sonra da Hitler ve rejimini suçsuz göstermek için, Raystag'ı yakan hitlercilerin cinayeti hakkındaki belgeli delil noksanlığından geniş ölçüde istifade ettiklerini belirtti. Artık Raystag'ın yakılması olayında, Lâypsig dâvasını, onu tertipleyenlere karşı bir dâva hâline çeviren Georgi Dimitrof ve arkadaşlarından başka, hitlercilerin provokasyonuna kurban olan Holandalı

Vander Lübe'nin de suçsuz olduğu tesbit edilmiş bulunmaktadır. Raystag yangını nazi partisinin yüksek kademelerinin emri ile bir grup SS ve SA hizmetlileri tarafından çıkarılmıştır.

«İkinci Dünya Harbi Olay ve Sonuçlarını Bilimsel İnceleme Avrupa Komitesi» Raystag'ın yakılması ve Lâypsig dâvası hakkında topladığı belge ve materyelleri en yakın gelecekte bir kitap halinde yayınlamak niyetindedir. Komitenin yaptığı incelemeler, başlıca faşist suçlular aleyhinde düzenlenen Nürnberg Mahkemesinden sonra da karanlık kalan birçok yönün aydınlatılmasına yardım etmektedir.

Komite çalışmalarının sonuçları ibret vericidir. Bu sonuçlar, gerçekler halklardan ne kadar ustalıkla gizlenmeye çalışılırsa çalışılsın, komünistlerin haklı dâvasının üstün geleceğini göstermektedir. Otoriteli burjuva politika ve bilim adamlarından meydana getirilmiş bir örgütün, komünistlerin yıllar öncesi söyledikleri gerçekleri kabul etmesi için 30 yıldan fazla bir zamanın geçmesi lâzım geldi. Geleneksel bir antikomünizm aracı olan provokasyonun kendisine gürenilmeyecek bir silâh olduğu ortaya çıktı.

Raystag'ın yakılması fikrini ortaya atan, olayın rejisörlüğünü yapan, yangının en büyük tertipçilerinden biri olan Göbels 1933 yılında, «üçüncü imperatorluğun bin yıl süreceğini» söyleyip övünürken, 50 yıl sonra komünizmi kimşenin hatırlamayacağını iddia etmişti. Fakat yalnız 12 yıl sonra, yani – faşizme karşı büyük zaferin kazanıldığı 1945'de ne «bin yıllık rayh» vardı, de Göbels. Yıllar geçiyor, komünizm fikirleri ve dâvası yaşıyor ve zaferden zafere ulaşıyor.

Oto Müller

İttifaklar politikasının başarısı

Bir toplum, ancak, işçi sınıfının kurtuluşu temeli üzerinde sermayenin egemenliğinden sıyrılabilir. Ne var ki, işçi sınıfı, diğer toplumsal güçlerle ittifaklar meydana getirmeden sermayeyi yenilgiye uğratamaz, zafere ulaşamaz. Sınıf savaşı tarihinin doğruladığı bu diyalektik bağlantı, ittifaklar politikasının temelidir, komünistlerin, hem iktidara geçmeden önceki, hem de egemenliği ele geçirdikten sonraki tüm devrimci eylemlerinin önemli bir bölümüdür.

Alman Birleşik Sosyalist Partisi (ABSP) Merkez Komitesine bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü «Beraberce Sosyalizme doğru. ABSP'nin ittifaklar politikasının tarihi», (1) başlıklı bir kitap yayınlamıştır. Alman komünistlerinin güttükleri ittifak politikası üzerine yapılmış olan bu ilk incelemede, Almanya'nın kurtuluşundan (1945 yılından) günümüze kadarki dönemin tecrübeleri ele alınmaktadır. Kitap, parti ve arşiv belgelerine dayanılarak yazılmıştır.

İlk zamanlarda Almanya'nın doğu kesiminin, daha sonraları faşist rejimli kapitalist devletin yıkıntıları üzerinde kurulmuş olan Alman

(1) 'Gemeinsam zum Sozialismus. Zur Geschichte der Bündnispolitik der SED. Berlin, Ditz. Verlag, 1969, 507 s.

Demokratik Cumhuriyetinin somut koşullarının belirlediği ittifaklar politikasını, ayrıca, uluslararası arenada meydana gelen köklü değişiklikler ve öncelikle sosyalizm güçlerinin hızla büyümesi gerektirmiştir. Alman komünistleri, ittifaklar politikasında, Almanya Komünist Partisinin, kardeş partilerin ve özellikle Sovyetler Birliği Komünist Partisinin tecrübelerinden geniş ölçüde faydalanmışlardır.

Alman Birleşik Sosyalist Partisinin ittifaklar politikası, 1945'ten sonra dört aşamadan geçmiştir. Bunların her biri, Alman tarihinin ilk sosyalist devletinin geçtiği aşamaların koşullarına uygundur.

1945–1949 yılları arasındaki antifaşist-demokratik aşamada tüm ittifaklar politikasının başlıca sorunları çözümlenmiştir: işçi sınıfı ile emekçi köylüler ittifakı kurulmuştur (Orta halli köylülerin temsilcileri bu ittifakla aktif bir işbirliği yapmışlardır). Komünistler, antifaşist mücadeleyi yönettikleri sırada yalnız emekçilerle değil, aynı zamanda menfaatleri, büyük tekellerin politikasıyla çelişki halinde olan toplumsal tabakalarla da ittifaklar kurmuşlardır. Almanya Komünist Partisi, bütün emekçilerin mülkiyet haklarını koruyacağını programında bildirmiş bulunuyordu. Antifaşist-demokratik partiler bloku da bu programa dayanılarak kurulmuştu. Politik partileri olduğu gibi, toplumsal yığın örgütlerini de içine alan Ulusal Cephenin daha geniş bir kapsamı vardı. Daha sonraları Ulusal Cephe, özgürlük ve Adil Barış Halk Kongresi hareketiyle daha da genişledi ve kuvvetlendi.

Antifaşist-demokratik devrimden sosyalist devrime, plânlı olarak sosyalizm kuruculuğuna geçiş döneminde (1949–1955 yılları arasında) ittifakın çerçevesi bir hayli genişledi. İşçi sınıfı ile bütün emekçiler ve aydınlar arasındaki ittifak ağırlık kazandı. Kitapta belirtildiği gibi, «Dünya güçleri oranı ve somut tarihsel koşullar, işçi sınıfına ve onun partisine, bütün emekçileri, hatta küçük ve orta işletme sahiplerini, ve bu arada, büyük çiftçileri devrimsel değişimler süreci içine celbetmek imkânını veriyordu. Ve onlar, yeni toplumsal düzenin kurulmasına birer emekçi olarak katılıyorlardı.»

Sosyalist üretim ilişkilerinin zaferi uğrunda yürütülen mücadele aşamasında (1956–1962), işçi sınıfı ile kooperatifçilik yoluna girmiş olan orta halli köylüler arasındaki ittifak kuvvetleniyordu. Zanaatçılar, serbest meslek sahipleri ve fabrika sahipleri de sosyalist toplum kuruculuğuna katılmaya başladılar. Bunlar, devletle sıkı bir işbirliği yapmaya koyuldular. Marksistlerle hristiyanlar arasındaki işbirliği ilişkileri de kuvvetlendi. Bu suretle Ulusal Cephe, sosyalist halk hareketine dönüştü.

1962'den sonra başlayan gelişmiş sosyalist toplum meydana getirme mücadelesi, işçi sınıfı ile onun Marksist-Leninist Partisinin rolünün gittikçe arttığı koşullar içinde yürütülmektedir. Parti, işçi sınıfından başka, sosyalist aydınlar, kooperatör köylüler ve toplumun diğer tabakalarıyla sıkı bağlar kurmuş bulunmaktadır. Bu aşamada proletarya, diğer sınıf

ve tabakalarla elele sosyalist toplumu kurmakta, onların çıkarları ile sosyalist toplumun çıkarları arasında tam bir ahenk yaratmaktadır. Bu politika, «Sosyalizm sizin için gereklidir, siz de sosyalizm için gereklisiniz.» şiarı altında yürütülmektedir.

Alman Birleşik Sosyalist Partisi, somut koşulları yaratıcı şekilde tahlil etmekte, güçleri tam zamanında birleştirip seferber edebilmekte, her duruma uygun işbirliği biçimleri uygulamaktadır. İttifaklar politikasının başarısını sağlayan da bunlardır. İttifaklar politikası, şu temel prensipler üzerinde gerçekleştirilmektedir: Gönüllülük prensibi, sosyalizm mevzilerine geçişte çeşitli şekiller ve metotlar uygulama prensibi, ikna etme prensibiyle birlikte kapitalizmi hortlatmaya çabalayan güçlere karşı idari tedbirler uygulama prensibi, en önemli meseleleri bütün emekçilerin aktif ve demokratik katılışlarıyla çözümleme prensibi. Partinin bu politikası, işçi sınıfının müttefikleri cephesinde derin ekonomik, sosyal ve politik değişimler meydana getirmekte, bütün halkın sosyalizm kuruculuğuna aktif olarak katılması için en elverişli koşulları yaratmaktadır. Alman Birleşik Sosyalist Partisinin tecrübesi, bu politikanın doğruluğunu ispat etmiştir.

K. E. Vorosilof'un ölümü

Kliment Efremoviç Vorosilof artık aramızda bulunmuyor. O, hayatının sonuna kadar çalıştı ve nöbette bir er gibi öldü. Kliment Efremoviç, işçi sınıfının çıkarları, sosyalizmin zaferi için Komünist Partisi saflarında 60 yıldan fazla devam eden savaş yolunu canlandıran ikinci kitabını hazırlıyordu. Biraz önce, derginizin geçen sayısında onun Vladimir İliç Lenin hakkındaki heyecanlı hatıralarını okudum. Vorosilof'un Rusya Sosyal Demokrat İşçi (Bolşevik) Partisi'nin 4. Kongresinde Leninle yaptığı ilk konuşma bütün hayatına yön vermişti.

Kliment Efremoviç Lenin'in yakından tanıyor ve kendisine büyük değer veriyordu. Lenin'in partisi saflarında Vorosilof, illegal devrimcilikten Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyeliğine, tesviyecilikten Sovyetler Birliği Yüksek Şurası Prezidyumu Başkanlığına, Kızıl muhafız kıtaları ve partizan müfrezeleri komutanlığından Mareşalliğe kadar uzun bir yol geçti. K. E. Vorosilof, hayatının önemli bir kısmını Sovyetler Birliği Silâhlı Kuvvetlerinin kurulmasına hasrettili, 15 yıl Savunma Komiserliği yaptı. Parti'nin verdiği her görevde, Sovyet sosyalist devletinin sağlamlaşması, halk iktisadiyatı ve kültürünün gelişmesi, halklar arasında barış ve güvenliğin sağlanması için bütün varlığı ile çalıştı.

Karşı-devrimcilere ve müdahale ordularına karşı savaşın ağır günlerini iyi hatırlıyorum. Vorosilofla 1918 yılı Haziranında Kızıl Suvari Ordusunun kuruluşu sırasında tanıştım. Bende silinmez izler bıraktı. Geniş politik görüşe sahip ve devrimin zaferine bütün kalbiyle inanmış bir devrimci-bolşevik vardı karşımda. Fikirlerindeki inandırıcı mantığı, doğru ve açık

görüşleri, güzel endamı ve enerjik hareketleri tam bir ahenk içindeydi. Oldukça büyük savaş tecrübesine sahiptim. Vorosilof gibi cesur yürekli az insan gördüm. Onun bu üstünlükleri, bir gösteriş mahsulü değildi, yüksek parti bilincine sahip bir insanın tabii belirtileri idi.

Vorosilof'un karakterindeki doğruluk ve samimiyet, nezaket ve arkadaşlık duygusu ile sınırsız örülüydü. Onunla birlikte çalışmam benim için büyük bir parti okulu oldu. Politik alanda, Kliment Efremoviç'in etkili tesiri altında geliştim.

Sovyetler Birliği Komünist Partisine uzun yıllar hizmet etmiş asker, V. I. Lenin'in sadık öğrencisi ve savaş arkadaşı, Sovyet ordusunun anılmış komutanı, milyonlarca emekçinin sevgisini, saygısını ve takdirini kazanmış efsanevi halk kahramanı Kliment Efremoviç Vorosilof'un artık aramızda olmaması kalblerimizi sızlattıyor.

Kliment Efremoviç Vorosilof'un hayatı, proleter yenilmezliğinin muhteşem bir örneği idi. Tatlı bir şarkı gibi hoş akisler bıraktı. Güzel şarkılar ve kahramanlıklar gibi ölümsüzlüğe ve ebediliğe kavuştu.

S. M. Budyoni

Sovyetler Birliği Mareşali, 3 defa
Sovyetler Birliği kahramanı

Evremon Jen'i kaybettik

Guadelup Komünist Partisi Genel Sekreteri Evremon Jen yoldaş, 3 Aralık 1969'da Guadelup adasından öönerken bir uçak kazasında öldü. Böylece emekçi sınıflarının dâvası, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşılan bir devrimcinin hayatı sona erdi.

Jen yoldaş 4 Haziran 1920'de Ans-Bertman'da (Guadelup) bir emekçi köylü ailesinde dünyaya geldi. Yedi çocuklu ailenin en büyüğü olan Evremon Jen, daha küçük yaşta çalışmak zorunda kaldı ve insafsız sömürüyü çabucak anladı. Evremon Jen, ilerici görüşlere sahip bir ailedendi. Kardeşi hitlercilerle işbirliği yapan rejime karşı savaşta jandarma kurşunu ile ölmüştü.

Evremon Jen, Guadelup Komünist Partisinin 1944'te kuruluşundan bu yana, Partinin çalışmalarına faal olarak katılmaktaydı. Sömürgecilerin eziyetine karşı halk direnişinde ileri gelen bir savaşçı ve yetenekli bir örgütçü olan Evremon Jen halk yığınları arasında kısa zamanda nüfuz kazandı. Jen yoldaş Cezayir harbine katıldı, Guadelub'ta keyfi hareketlere son verilmesi ve adanın muhtariyete kavuşması için savaştı. Birçok defa polis kovuşturmalarına uğradı ve tutuklandı.

Partisinin sadık bir eri olan Jen yoldaş 1958 yılında Guadelup Komünist Partisi Politbürosuna üye seçildi. 1961 yılında Guadelup Komünist Partisi örgüt sorunları Sekreteri oldu. 1964 yılı Kasım'ında yapılan Partinin 3. Kongresinde Genel Sekreterliğe seçildi. 1968 yılında yapılan partinin

4. kongresi, Guadelup Komünist Partisinin ideolojik ve örgütsel gelişmesi, işçi sınıfı ve bütün emekçilerin öncüsü haline gelmesi için canla başla çalışan eden Jen yoldaşı yeniden Genel Sekreterliğe seçti.

Jen yoldaş, birkaç ay önce «Barış ve Sosyalizm problemleri» dergisinde, Guadelup komünistlerinin, sınıf savaşının bugünkü ödevlerinin çözümü ve emekçi halkın ulusal çıkarları uğrunda yürüttükleri savaşı anlatan bir yazısı yayınlanmıştı.

Metin bir enternasyonalist, Marksizm-Leninizm temeli üzerinde komünistlerin ardıcıl dayanışmasının hararetli bir taraftarı olan Evremon Jen dünya komünist hareketinde birliğin sağlanması için savaşıyordu. 1969 yılı Haziranında Moskova'da yapılan Uluslararası Danışma Toplantısına katılmıştı.

Evremon Jen'in hatırası, bu yüce komünist tanıyanların ve vaktinden önce aramızdan ayrılan yoldaşımızın hayatını hasrettiği ülkü uğrunda savaşanların belleğinde daima yaşayacaktır.

Komünist Partilerinden kısa haberler

Avusturya'da

«Folksstime» gazetesi, Avusturya Komünist Partisi Başkanı F. Muri'nin, Partinin sorun ve ödevlerine dair raporunu okuduğu Parti Merkez Komitesinin VIII. Plenumu kararlarını yayınlamıştır. AKP MK, XIX. ve XX. kongreleri kararlarının, Partinin politikasında ve eylemlerinde yönetim kılavuzu olduğunu bir kere daha doğrulamaktadır. Bu yüzden, bu kararların çiğnenmesinin veya kararlara karşı nereden gelirse gelsin hücumların önlenmesi gerekmektedir.

AKP MK'nin 27 üyesinin, Uzlaşma Komisyonunun E. Fişerin partiden çıkarılmasına dair kararnamesi aleyhindeki bildirisiyle ilgili olarak Plenumun kararında, mümkün olduğu kadar daha sağlam ideolojik birliğe varılması için, anlaşmazlıklar ve bunların ortadan kaldırılması konusundaki tartışmalarda karşılıklı suçlamalara başvurulmadan yapıcı görüşmeler yolu tutulması istenilmektedir.

Kararda, F. Muri'nin «Veg und Tsil» dergisinin üçte birini, «Folksstime»nin de bir sayfasını çeşitli görüşlere yer veren tartışma yazılarına ayırmalarına dair teklife MK'nin taraftar olduğu belirtilmektedir.

Plenum, AKP MK üyesi F. Marek'in burjuva basınında yazılar yayınlamasını yeren bir karar kabul etmiştir.

AKP MK kararında, komünistlerin, tartışma şekli altında parti kararlarına karşı burjuva gazetelerinde, radyoda ve televizyonda fikir beyan

etmeleri gibi zararlı bir pratiğin karşısında olduğu belirtilmekte, bütün MK üyelerinin gelecekte bundan kaçınmaları ısrarla istenmektedir.

AKP MK, komünist gençlik hareketinin meydana getirilmesi için hazırlık çalışmalarına devam edilmesi kanaatinde. Henüz kuruluş halinde olan gençlik grupları program ve tüzüklerini kendileri hazırlamaktadırlar ve örgütlerini kendileri yöneteceklerdir. AKP, bu şekilde ortaya çıkan komünist gençlik hareketine, politik ve ideolojik bakımdan Partiye bağlı biricik komünist gençlik hareketi gözüyle bakmaktadır ve ona her türlü politik, teknik ve mali yardım yapılması gerektiğine inanmaktadır.

Muri yoldaşın raporunda, Avusturya Özgür Gençlik Birliği ile tartışmaların devam ettirilmesini ve bu örgütün ileride komünist gençlik hareketiyle birleşmesinin sağlanmasını teklif etmiştir. AKP MK bu görüşü desteklemektedir.

Plenum, F. Tsapfı, gençlik hareketinde parti doğrultusunun uygulanmasını reddettiği için AKP MK Siyasal Bürosundan çıkarmıştır.

Plenumda ele alınan sorunların oylanmasında azınlıkta kalan E. Kodiçek, F. Vest ve M. Urban AKP MK Siyasal Bürosundan ayrılmışlardır.

Plenumda kabul edilen kararda belirtildiğine göre, revizyonizm ve dogmatizme karşı daimi ideolojik bir savaş her ne kadar lüzumluysa da, partinin, politik amaçlar ve ödevlerle ilgili çalışmalarını, özellikle önmüzdeki parlamento seçimleri dolayısıyla ön plâna alması gerekmektedir.

Bu plenumda, partinin yönetici organlarında çalışmaktan vazgeçen F. Vest, E. Kodiçek, M. Urban'ın ve MK Siyasal Bürosundan çıkarılan F. Tsapfın yerlerine yeni üyelerin seçilmemesine oybirliğiyle karar verilmiştir. Gelecekte Sendikalar Birliği Fraksiyonu Başkanı Dr. L. Horak'ın Siyasal Büroya seçilmesi kararlaştırılmıştır.

Plenum, «Folksstime» gazetesi başyazarlığından uzaklaştırılan F. Vest'in yerine, geçici olarak F. Förnberg'i görevlendirmiştir.

Sonuç olarak Plenum, 1 Mart 1970'de yapılacak Parlâmento seçimlerinden sonra Partinin XXI. Kongresinin toplanmasına karar vermiştir.

İSPANYA'DA

İspanya Komünist Partisi MK. Yürütme Kurulu, diktatör Franko'nun kabinede yaptığı değişiklikle ilgili bir bildiri yayınlamıştır.

Bildiride, özellikle, Franko rejiminin bu derecede sarsıldığı koşullar içinde yapılan bir hükümet değişikliğinin, Franko'nun denge politikası diye adlandırılan siyasetini sürdürmeye muktedir olmadığını gösterdiği ve iktidarını ayakta tutabilmek için etrafına çeşitli gerici ve faşist klikleri topladığı belirtilmektedir.

Bildiride, değiştirilen bakanların sayısına bakılırsa, bunun rejimin bütün tarihi boyunca yapılan en büyük değişiklik teşkil ettiği, ve Frankocu güçlerin tükenmekte, rejimi kemiren bunalımın alabildiğine derin ve ümitsiz olduğunu ispatlodığı anlatılmaktadır.

MK Yürütme Kurulunun fikrince, rejimin «zirvesindeki» bunalım ve anlaşmazlıkların derinleştiiği şu zamanda işçi ve demokrasi hareketinin, bir bütün halinde tüm olanaklardan kesin surette ve cesaretle yararlanması, mevcut sistemin zayıflamış olan yapısına darbeler indirmesi, yeni yeni gedikler açması, iktidarı çeşitli alanlarda serbest hareket olanaklarından yoksun bırakması, hükümeti tâvizlerde bulunmayo zorlaması, diktatörlüğün başarısızlıkları ve zayıflıkları yüzünden elinden kaçırdığı bütün mevzileri ele geçirmesi gerekmektedir.

Burada kesin önemi olan unsur şudur: Yığın hareketi, hükümete bir dakika bile soluk alma olanağı vermemelidir. İşçi sınıfı ve bütün halkı ilgilendiren sorunların çözümünü elinde toplamış olan yığınsal hareket, zayıflığı günden güne daha fazla beliren rejime karşı kesin hücumlara geçebilir.

İşçi komitelerinin önünde, toplumda daha aktif bir rol oynamak, memleket hayatındaki görevini daha açık olarak ortaya koymak olanakları belirmiştir.

Bildiride, yığınların örgütlenme ve savaş kabiliyetlerini geliştirme, yeni savaş biçimleri bulma sürecinde, basın özgürlüğü, birliklerde birleşme, toplantılar düzenleme, kısacası bütün demokratik örgütleri artırma isteklerinin öne sürülmesi gerektiği belirtilmektedir.

İşçiler ve diğer vatandaş zümrelerine iş temini uğrındaki savaş sürecinde genel siyasal grevler ve ulusal çapta grevler yapılması için gereken koşullar meydana gelmektedir.

Halk yığınları savaşının genişlemesinde, komünistlerle ilerici din adamları ve ilerici katolik çevreleri arasındaki işbirliği önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

Komünist Partisi ve komünist gençlik örgütleri, özellikle şuna dikkat edeceklerdir: Ordunun erleri ve subayları arasında diktatörlüğün emrinde baskı âleti haline gelmeme bilincini uyandırmak, halka yaklaşıma fikrini aşılama, silâhlı kuvvetler içinde gitgide daha fazla hissedilen demokratik yenileşme eğilimlerini güçlendirmek.

Komünistler, emekçilerin ve diğer vatandaş zümrelerinin eylemlerini desteklerken, partiyi çok taraflı olarak kuvvetlendirmeli, siyasal eylemlerin düzeyini yükseltmelidir. Komünistler, halka daha mutlu geleceklerinin yolunu kapayan düşmanlarını açıklamalıdır.

Yürütme Kurulu, bir çağrıyla, partinin bütün mahalli komitelerini, yeni hükümetin gerçek çehresini ve muhtemel manevralarını açığa vurmak için diğer politik güçlerle bağlar kurmaya, Frankoculuğa karşı ortak savaş metodları hazırlamaya ve İspanya Komünist Partisinin kararlarını izah etmeye davet etmiştir.

MEKSİKA, MERKEZİ AMERİKA VE PANAMA KOMÜNİST PARTİLERİNİN DANIŞMA TOPLANTISI

Meksika Komünist Partisi, Honduras ve Salvador komünist partileri, Gvatemala Emek Partisi, Kosta Rika Halk Öncüsü Partisi, Nikaragua Sosyalist Partisi ve Panama Halk Partisi savaş tecrübeleri teatisinde bulunmak ve emperyalizmle iç irticaa karşı eylem birliğini sağlamak için VI. Bölgesel Danışma Toplantısı yapmışlardır.

Danışma Toplantısı bildirisinde, «yapılan düşünce değiş-tokuşu, memleketimizde devrimci savaş düzeyinin çeşitli olduğunu bir kere daha ortaya koydu» denmektedir. Bu ülkelerde mevcut özel koşullar, her birinin program, strateji ve taktiğini, emperyalist zulmün derecesini emperyalizme bağlı gerici rejimlerin «dayanışması»nı ve devrime düşman güçlere karşı savaşta bizi birleştiren ve birlikte savaşmamızı gerektirip mümkün kılan ortak yanı tespit etmektedir.

Danışma Toplantısına katılanlar, her ülkede devrimin çok çeşitli biçim ve yolları olabileceğini, fakat amacın tek olduğunu belirtmişlerdir. Bu bölgede devrimin zafere ulaşması için devrimcilerin düşmana karşı birlikte eyleme geçmeleri gerekir.

Danışma toplantısı, Salvador'la Honduras arasındaki harbi gözden geçirdi. Bu harbin, her iki ülkenin halkları arasında nifak tohumu saçan Amerikan emperyalizminin ve oligarşilerin menfaatleri yüzünden çıkan bir haksız harp olduğu sonucuna vardı. Bu savaşı, emperyalizmin hâkimiyetinin bunalımı yaratmıştır. Böyle bir savaştan, ancak, her iki ülkedeki ilerici güçlerin demokrasi, bağımsızlık, sosyal ilerleme ve halkların refahı uğrındaki savaş temeli üzerinde birleşmeleriyle kaçınılabilir.

V. İ. Lenin'in doğumunun yüzüncü yıldönümünün bütün dünyada kutlanmasıyla ilgili olarak Danışma Toplantısı, Meksika, Merkezi Amerika ve Panama komünistlerini, geniş halk yığınları arasındaki eylemlerini kuvvetlendirmeye, Lenin'in öğretisini derinden öğrenmeye davet etmiştir.

Gelecek toplantıda Merkezi Amerikada'ki ekonomik bütünlenme (entegrasyon) sorununun ele alınması kararlaştırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Lenin yılı	1
<i>Gustav Husak</i>	
Lenin'in parti öğretisi ve Çekoslovakya'nın durumu	5
<i>Dejő Nemeş</i>	
Leninizm ve dünya sosyalist sisteminin gelişmesi	19
«Leninizm ve çağımız» konusu üzerinde uluslararası konferans	34
<i>Olaylar ve yakılar</i>	
<i>Jan Prajki</i>	
1969 yılının politik olaylarına toplu bir bakış	35
<i>Kapitalizmin kalelerinde</i>	
Bugünkü emperyalist Amerika	55
<i>Viktor Perlo</i>	
Tekellerin saldırısı	56
<i>Otto Müller</i>	
Raygstag yangını olayının içyüzü	70
İttifaklar politikasının başarısı	73
<i>S. M. Budyoni</i>	
K. E. Voroşilof'un ölümü	75
Evremon Jen'i kaybettik	76
Komünist partilerinden kısa haberler	77

B A R I Ş V E S O S Y A L I Z M P R O B L E M L E R İ

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyoncası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almancası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

Ruşçası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira